

Tavasta tyyleihin

Kuopiolainen graffiti juurilta nykypäivään

Jyri Väisänen

Pro gradu -tutkielma

Jyväskylän yliopisto

Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos

Taidehistoria

Syyskuu 2014

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä – Author Jyri Väisänen	
Työn nimi – Title Tavasta tyyleihin - Kuopiolainen graffiti juurilta nykypäivään	
Oppiaine – Subject Taidehistoria	Työn laji – Level Pro gradu -tutkielma
Aika – Month and year Syyskuu 2014	Sivumäärä – Number of pages 118 s. + liitteet 18 s.
Tiivistelmä – Abstract Tutkimukseni käsittelee kuopiolaista graffitia ja sen ilmenemismuotoja Kuopiossa. Lähestyn graffitia paikan ja teoksen näkökulmista. Selvitän, mitä paikat merkitsevät graffittille, ja miten ne vaikuttavat sen luonteeseen. Tarkastelen alueen graffitimaalausten tyylillisiä ratkaisuja etsien viitteitä vaikutteista tai teosten kuulumisesta tiettyihin graffitimaalauksen tyylisuuntiin. Tutkimukseni taustalla on ajatus alueen graffitin perifeerisestä luonteesta, ja sen mahdollisesta ilmenemisestä omalaatuisena ilmaisuna tai graffitiin liittyvän koodiston poikkeavuuksina. Lisäksi pohdin graffitin sisällön merkityksiä. Tarkastelen paikan merkitystä graffittille Kuopion keskeisten graffitilokaatioiden kautta. Kuopiolaisten graffitimaalausten tyyleihin perehdyn visuaalisen analyysin avulla. Käsittelen kuopiolaisia graffitimaalauksia kahdessa osassa: Aloitan tarkastelemalla varhaisimpia jäljellä olevia maalauksia, minkä jälkeen siirryn 2000-luvun töihin. Käytän Lisa Gottliebin graffitien analysoinnin ja luokittelun systeemiä graffitimaalausten analyysin työkaluna tavoitellen teoksen tyyliä ja vaikutteiden lähteitä sen yksityiskohtien kautta. Samalla etsin viitteitä alueellisesta tyylistä. Tutkimukseni osoittaa että graffiti ilmenee Kuopiossa samassa muodossa kuin muuallakin Suomessa ja maailmalla, ilman merkittävää yhtenäistä poikkeavuutta ajalle tyypillisestä graffitista. Alakulttuurinen koodisto ilmenee samanlaisena, mikä käy ilmi tekemistäni haastatteluista ja tarkastelemistani maalauksista. 1980-luvun lopun teoksista löydän selkeitä tyylillisiä vaikutteita niin Yhdysvaltojen, kuin Keski-Euroopan suunalta. Nykypäivän kuopiolaisen graffitin tyylit näyttävät moninaisina, ja löydän niistä tyylillisiä yhteyksiä vakiintuneisiin graffitin tyylisuuntiin.	
Asiasanat – Keywords graffitit, seinäkirjoitukset, katutaide, tyylit, kaupunkitila, paikka, identiteetti, alakulttuuri, Kuopio	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto (JYX)	
Muita tietoja – Additional information	

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	1
1.1. Aineisto	5
1.2. Menetelmä	8
1.2.1. Gottlieb'in metodi	9
1.3. Tutkimuksen rakenne	15
2. Graffitin käsitteestä ja luonteesta	18
2.1. Graffiti ja katutaide	18
2.2. Graffiti viesteinä	19
2.3. Graffitin konventioista.....	21
3. Nykygraffitin historiaa	26
3.1. Juuret	26
3.2. Leviäminen.....	30
3.3. Graffiti Suomeen.....	34
4. Lokaatiot	37
4.1. Graffitin katsomisen tavat.....	39
5. Graffiti Kuopiossa	41
5.1. Luvallinen graffitiseinä	41
5.2. Käänteisiä graffitinkatsomisen tilanteita liikenteen varrella.....	45
5.3. Vanhan tulitikkutehtaan galleria.....	50
5.4. Taistelua kaupunkitilasta?	62
5.5. Tyylien tarkastelua	67
5.5.1. Vanhakoulu.....	69
5.5.2. Uusikoulu.....	81
5.5.3. Analyysitulosten vertailua.....	104

6. Lopuksi	107
Lähteet.....	110
Liite 1. Sanasto	119
Liite 2. Gottlieb'in graffitien analyysin ja luokittelun systeemi.....	126
Fasetit ja fokukset	126
Graffitimaalauksen tyyli-suunnat	132
Liite 3. Haastattelukysymykset	136

1. Johdanto

Kuopion uimahallin vieressä aukeaa junaradan yli katsottuna monelle paikalliselle tuttu näkymä: uimahallirakennukseen liittyvä radan vartta mukaileva muuri loistaa väreissä. Keskivertosuomalaisiin mieliin tehokkaasti iskostettu sana töhry tuntuu olevan kaukana näistä kuvista. Seinämä toimii kuin pienenä galleriana, jossa kuvat toisinaan vaihtuvat ilman kuratointia, artistien oman mielivallan mukaisesti, vanhojen töiden kadotessa uusien alle. Pro gradu -työssäni pureudun graffitiin ja sen ilmenemismuotoihin Kuopiossa. Kuopion uimahallin luvallinen graffitiseinä on yksi kuopiolaisen graffitiskenen näkyvimmistä paikoista. Pintaa syvemmälle raapaistaessa töitä löytyy myös muualta, ja myös kenties merkityksellisemmistä paikoista.

Graffiti ja katutaide ovat viime vuosina nousseet ajankohtaisiksi: Helsingin kaupungin pitkäaikainen nollatoleranssipolitiikka ja Stop töhryille -projekti päättyivät vuonna 2008.¹ Nollatoleranssi vaihtui pian luvallisiin graffitiseiniin, joita alkoi ilmaantua myös muille paikkakunnille. Mika Helinin mukaan käytössä olevia luvallisia graffitiseiniä oli Suomessa vuonna 2013 yhteensä 17, joista 15 oli otettu käyttöön Helsingin kaupungin nollatoleranssipolitiikan päättymisen jälkeen.² Graffiti- ja katutaideteoksia on maalattu julkisille paikoille luvanvaraisesti tai tilauksesta, esimerkiksi Porissa Porin taidemuseon *Street Art – The New Generation*-näyttelyyn liittyen ja Jyväskylässä *Ryminä 14*-katutaidenäyttelyssä.³

Miksi juuri Kuopio? Miksei vaikka Helsinki, Tampere tai Turku, jotka ovat paremmin tunnettuja graffiteistaan? Tutkimukseni keskittyy kotikaupunkiini Kuopioon käytännön syistä: Minulla oli jo etukäteen jonkin verran tietoa alueen graffitista. Pystyin myös seuraamaan alueella tapahtuvaa toimintaa jatkuvasti tutkimukseni teon ajan.

¹ Brunila, Ranta & Viren 2011, 139.

² Helin 2014, 57.

³ Edelliset näyttelyt. Porin taidemuseon [www-sivut](#); Katutaiteen ammattilaiset saapuvat Kankaalle. Jyväskylän kaupungin [www-sivut](#).

Graffitiskeneihin liittyvään implisiittiseen tietoon käsiksi pääseminen vaatiikin tarkastelussa olevan skenen jatkuvaa seuraamista. Kuopion graffitiskeneen keskittyvää tutkimusta ei ole aikaisemmin tehty. Kuopiossa on myös vanhin jatkuvassa käytössä ollut luvallinen graffitiseinä⁴, jonka voi nähdä edustavan poikkeuksellista graffitipolitiikkaa. Aikaisemmin julkaistu tutkimus ja graffitikirjat liittyvät pääasiassa pääkaupunkiseudun graffitiin, joten perifeerinen Kuopio voi tuoda uutta näkökulmaa, joka voisi olla siirrettävissä muihin vastaavankokoisiin kaupunkeihinkin. En kuitenkaan tutkimusta aloittaessa odottanut löytäväni selkeää alueellista poikkeavuutta graffitien ilmaisumuodoissa muuhun Suomeen verrattuna, sillä monet tekijät usein opiskelevat toistensa maalauksia internetin ja painettujen julkaisujen avulla. Vaikutteita otetaan usein niin maailmanlaajuisesti tunnistetuilta mestareilta, kuin suomalaisesta graffitikuvastostakin. Toisaalta Suomi kokonaisuudessaan voidaan nähdä varsin perifeerisenä alueena, joka näkyy ilmaisuntavoissa.

Kuopiolainen graffiti edustaa hyvin pitkälle tyypillistä Suomessa nähtävää graffitia. Suurempien graffitien maalauspaikat ovat keskittyneet pääasiassa graffitigallerioihin, radanvarsille ja hiljaisiin alikulkutunneleihin. *Tagit*⁵ puolestaan löytävät tiensä sähkökaappien lisäksi myös keskustan kaduille. Tutkimukseni keskiössä tulevat olemaan hieman enemmän aikaa ja suunnittelua vaativat *piissit*⁶. *Tagit* ja *throw upit*⁷ välittävät kuitenkin mainitsemaani implisiittistä tietoa, joten niiden seuraaminen on kuulunut myös yhtenä osana tutkimustani varten tekemääni kenttätyöhön. Ne ovat myös tärkeä osa *getting up*-ajattelua⁸. *Tagit* kertovat graffitimaalarin aktiivisuudesta sekä tämän toiminnan tavoitteellisuudesta. En keskity tekijöihin vaan graffitin ilmenemismuotoihin Kuopiossa.

Tummat silmäanaluseni eivät johdu siitä, että olisin viettänyt viime yön spraykannu kädessä radanvarrella tai pimeissä tunneleissa vartijoita vältellen. En siis ole graffitimaalari, joten

⁴ Helin 2014, 57.

⁵ Graffitimaalarin nimi tai signeeraus, tyypillisesti tehty spraymaalilla tai tussilla.

⁶ Tavallisesti monivärinen, suurempi graffitimaalaus.

⁷ Nopeasti maalattu graffitimaalarin nimi, joka koostuu tavallisesti outlinesta ja yksivärisestä fillistä.

⁸ *Getting up* tarkoittaa graffitimaalarin nimen maalaamista, jota pitää tehdä paljon maineen saavuttamiseksi.

tarkastelen graffitikulttuuria sen ulkopuolelta. Sisäänpäin lämpiävän, vertaisilleen viestejä jättävän alakulttuurin kuvaston tutkiminen vaatii oman ulkopuolisuuteni tiedostamista. Buckle & Corbin Dwyer esittävät että tutkijan ei tarvitse olla ryhmän jäsen kyetäkseen riittävästi kuvaamaan ryhmän kokemuksia. Sisäpuolisuus/ulkopuolisuus-asetelma ei ole heidän mukaansa kvalitatiivisessa tutkimuksessa keskeisintä, vaan tärkeintä on tutkijan syvä kiinnostus tutkimuskohteeseen sekä kyky avoimuuteen, autenttisuuteen ja rehellisyyteen.⁹

Mielenkiintoni graffitiin liittyy kiinnostukseeni hip hop-kulttuuriin, johon ilmiöllä on vahvoja kytköksiä. Vaikka graffitilla on oma paikkansa hip hopin sydämessä, ei voi kuitenkaan yksioikoisesti sanoa sen olevan osa sitä, vaan se tulee mielestäni nähdä omana alakulttuurinaan – voisi kenties jopa ajatella käänteisesti hip hopin sisältävän jotain graffitista. Oman musiikkiharrastukseni ja tuttavuussuhteiden kautta päädyin tutustumaan kuopiolaista urbaania kulttuuria käsittelevään blogiin, joka keskittyy suurelta osin julkaisemaan kuvia paikallisista graffitimaalauksista. Sivuston kautta olenkin aloittanut tutustumisen Kuopion graffitiskeneen ja saanut myös alkusysäyksen syvällisempään graffitikulttuuriin perehtymiseen.

Suhtaudun henkilökohtaisesti graffitiin myönteisenä ilmiönä, ja pidän viimeaikaista graffiteille ja katutaiteelle myönteistä poliittista kehitystä Suomessa positiivisena. Siihen kuuluvat muun muassa Stop töhryille -projektin lopettaminen, lukuisat uudet luvalliset graffitiseinät ja luvan kanssa tai jopa tilauksena katutaideteokset. Tavoitteenani ei ole kuitenkaan tehdä tutkielmastani poliittista kannanottoa: En pyri ottamaan kantaa graffitien ympärillä pyörivään puolesta–vastaan keskusteluun vaan pyrin tarkastelemaan ilmiötä puolueettoman objektiivisesti. Tarkastelen graffitin ilmenemismuotoja sekä vastaanoton ja tulkinnan mahdollisuuksia. Keskityn signeeraus pohjaiseen graffitiin, joka on kirjaimiin ja sanoihin keskittyvää, ja on toteutettu tyypillisesti spraymaaleilla tai tusseilla. Käsittelemäni graffiti sijoittuu kiinteisiin seinäpintoihin. Vaikka jotkut käsittelemäni graffitimaalarit maalaavat myös junavaunuihin, en ota niitä mukaan käsittelyyni, vaan keskityn paikalla

⁹ Buckle & Corbin Dwyer 2009, 59.

pysyviin kohteisiin. Vaikka graffitikulttuurilla on voimakkaita kytköksiä hip hopiin ja punkiin, en tarkastele graffitia niiden näkökulmasta, vaan käsittelen sitä omana alakulttuurisena ilmiönään. Pyrin vastaamaan tutkimuksessani seuraaviin kysymyksiin: Miten graffiti ilmenee Kuopiossa? Miten alueen graffitimaalausten tyylliset ratkaisut asettuvat linjaan alakulttuuriin vakioituneiden tyyllisten ilmaisutapojen kanssa? Näkykö perifeerisyys alueen tyyllisenä omalaatuisuutena tai alakulttuurin käytänteistä poikkeamisena? Miten maalauksen sijainti vaikuttaa graffitin luonteeseen?

Aikaisemmassa suomalaista graffitia käsittelevässä tutkimuksessa on keskitytty esimerkiksi graffitiin liittyviin sosiaalisiin ja yhteiskunnallisiin ilmiöihin, ja painopiste on ollut pääkaupunkiseudun graffitipolitiikassa. Tutkimuksissa graffitia on käsitelty myös nuorisokulttuurisena ilmiönä. Väitöskirjassaan Piritta Malinen lähestyy graffitia kokemuksellisuuden ja kuvataideopetuksen näkökulmista (*Kannu vie – kohti taidetta? Graffitikokemus sekä graffitin ja kuvataideopetuksen vuorovaikutus*, 2011.). Pauli Komonen keskittyy sosiologian pro gradu -tutkielmassaan graffitimaalarin maalausuran vaiheisiin ja maalaamisen taustalla piileviin motiiveihin (*Graffiti. Maalarin vaiheet alakulttuurissa ja toiminnan luonne*, 2010.). Sosiaalipolitiikan pro gradu -tutkielmassaan Liisa Annukka Mäkinen keskittyy 1998–2008 Helsingissä toiminnassa olleeseen nollatoleranssin projektiin (*Julkisen tilan kontrollin ulottuvuuksia. Tapaustutkimus Stop töhryille -projektista*, 2010.). Mikael Brunila, Kukka Ranta ja Eetu Viren ovat tehneet kantaa ottavan journalistisen selonteon samaisesta Stop töhryille -projektista (*Muutaman töhryn tähden*, 2011.). Mika Helin tutki pro gradu-työssään luvallisten graffitiseiniä käyttäen (*"Nyt on mahdollisuus maalata hienoja graffiteja"*. *Tapaustutkimus Suvilahden ja Kalastaman luvallisista graffitiaidoista, niiden käytöstä ja käyttäjistä*, 2013.), ja käsitteli koko Helsingin graffitikulttuuria laillisesta graffitista käsin viimeaikaisessa tutkimuksessaan (*Graffiti Helsingissä. "Meidän kulttuuria ja meidän juttu, kun pääsee tekee..."*, 2014). Anssi Räisänen pureutui graffitiin graafisen suunnittelun näkökulmasta tutkiessaan pro gradussaan graffitiin liittyvää typografiaa suhteessa populaarikulttuuriin (*Forms of Rockin'. Graffiti Letterforms and Trends in Popular Culture 1971–1989*, 2013). Lisäksi suomalaista graffitia on pyritty kokoamaan kansien väliin kahteen otteeseen historiikkimaisesti. Tuomas Isomursun ja Anne Jääskeläinen teos (*Helsinki Graffiti*,

1998) käsittelee pääkaupunkiseudulla esiintyvän graffitin varhaista historiaa. Joanna Bogdanoffin hieman yli kymmenen vuotta myöhäisempi, omakustanteena julkaistu teos (*Graffiti – No name, no fame*, 2009.) pyrkii rakentamaan kokonaiskuvaa graffitista ilmiönä Suomessa. Subjektiivisesta ja sekavasta teoksesta kuultaa voimakkaasti läpi asiantuntijuuden puute sekä tekijän henkilökohtainen taistelu Stop töhryille -projektiin liittyvää vartiointiyritystä vastaan.

1.1. Aineisto

Tutkimusaineistoni koostuu julkisilla paikoilla sijaitsevista – tai sijainneista – graffiteista, joista keräsin tutkimuksenteon ajan kuvamateriaalia töitä valokuvaamalla, sekä graffitia kuvanneiden kuva-arkistoista ja internetin kautta. Internet-sivustoilla sijaitseva kuvamateriaali sisältää paljon *buffattuja*¹⁰ ja *jyrättyjä*¹¹ graffiteja, joten tämä materiaali tarjoaa näkymää katukuvasta hävinneisiin töihin, ja näin ollen mahdollistaa maalausten asettamisen laajempaan kontekstiin paitsi tekijäkohtaisesti, myös skenen sisäisesti. Tilallisuus, kehollisuus, paikan merkitys ja liike, sekä sen myötä erilaiset fyysiset ja sosiaaliset ympäristöt kietoutuvat graffitikokemuksessa olennaisesti ja erottamattomasti toisiinsa ja muodostavat näin perustan sen muodostumiselle.¹² Kenttätyöhöni kuuluikin olennaisesti graffitimaalausten etsiminen, sekä niiden katsominen ja kokeminen lokaatiossaan. Pyrinkin näkemään maalaukset aina ensisijaisesti paikan päällä.

Internetin keskustelupalstoilla ja sosiaalisella medially on myös oma osansa aineistossani. Internetissä alakulttuuriin osalliset käyvät keskustelua, jota seuraamalla olen saanut vahvistusta näkemyksilleni. Olen tutkielmani teon aikana seurannut keskustelufoorumien graffiti-aiheisia viestiketjuja basso-median ja Punk in Finlandin keskustelufoorumilla. Lisäksi olen seurannut sosiaalisessa mediassa esiintyvää graffiteihin liittyvää kuvapainotteista viestittelyä Facebookin suljetuissa suomalaisissa graffitiryhmissä,

¹⁰ Graffitin puhdistaminen tai päällemaalaus.

¹¹ Toisen graffitimaalarin työn päälle maalaaminen.

¹² Malinen 2011, 190.

sekä Instagramissa. Sosiaalinen media onkin ottanut tuntuvaan aseman graffitimaalauksista otettujen kuvien jakamisessa, ja nimekkäillä graffitimaalareilla on hyvin usein Instagram-tili graffiti-identiteettinsä nimissä. Pääosa aktiivisista kuopiolaisista tekijöistä ei tunnu omistavan graffiti-identiteettinsä nimissä olevaa Instagram-tiliä, kenties graffitimaalari Phar:in maalauksessaan välittämä viesti (Kuva 1) kertoo joidenkin alueen tekijöiden asennoitumisesta kuvien levittämiseen sosiaalisessa mediassa. Tästä huolimatta onnistuin löytämään ainakin yhden tutkielmassani käsittelemäni kuopiolaisen graffitimaalarin Instagram-tilin, jonka kautta sain lisätietoa tekijän maalaukseen liittyen.

Kuva 1. "Fuck!!! Graffiti on internet!". Phar:in maalaus sijaitsee vanhan tulitikkutehtaan ulkoseinässä.

Käytän lisäksi apunani asiantuntijahaastatteluita, joissa haastateltavat koostuvat paikallisista graffitimaalareista. Toiminnan laittoman luonteen vuoksi on luonnollista että graffitimaalarit ovat usein hyvin varovaisia liittyen erilaisiin yhteydenottoihin. Muutama graffiteille keskeisellä alueella liikkunut, selkeästi maalaamaan tullut henkilö kieltäytyikin haastattelusta, mutta sain haastateltua kahta kokenutta graffitimaalaria, jotka olivat hyvin

perillä alueen skenestä. Haastattelut ovat puolistrukturoituja koska puolistrukturoitu haastattelu sopii hyvin tilanteisiin, joissa haastattelu pyörii arkojen aiheiden ympärillä, ja joissa halutaan selvittää heikosti tiedostettuja asioita, kuten arvostuksia ja perusteluja.¹³ Viranomaisten kanssa käytyjä sähköpostikeskusteluita taas käytän apunani valottaakseni graffitin asemaa Kuopiossa kaupunkipoliittiselta kannalta.

Haastattelut tuovat tutkimukseeni eettisiä ongelmakohtia, joiden käsittely tässä vaiheessa on välttämätöntä. Haastatteluiden kohdalta tutkimuksen eettisyys pohjautuu haastateltavien kunnioittamiseen ja rehellisyyteen tutkimuksen tekemisessä. Haastateltaville on kerrottu ennen haastattelua tutkielman tavoitteista ja tulosten käyttötarkoituksista. Suurimmat ongelmat keskittyvät haastateltavien harjoittaman toiminnan laittomaan luonteeseen, joka tekee haastatteluihin liittyvästä tutkimusmateriaalista arkaluontoista. Tämän takia tekijät esiintyvät anonymisti nimillä Graffitimaalari1 ja Graffitimaalari2. Yksittäisten haastateltavien tunnistamisen mahdollistavat tiedot olen anonymisoinut, haastattelumateriaali arkistoidaan henkilökohtaiseen arkistooni eikä sitä luovuteta eteenpäin jatkotutkimuksia varten.

Joudun myös paikoitellen harkitsemaan, onko omaksumani kuopiolaisiin graffitimaalareihin liittyvän tiedon esille tuominen tarpeellista tutkimukseni kannalta. Tällaisena tietona pitäisin esimerkiksi oletettavia, saman graffitimaalarin käyttämiä nimiä, joiden vaihdos voi johtua paitsi halusta vaihtaa nimeä eri kirjainten käytöstä kiinnostumisen vuoksi, myös esimerkiksi kiinnijäämisen aiheuttamasta pakosta kehittää uusi graffiti-identiteetti.

Keskiverto graffitikirja vaikuttaa ensisilmäyksellä taas yhdeltä kahvipöytäkirjalta lukuisien suurten kuvapainotteisten kirjojen meressä. Kuvilla on graffitin käsittelyssä suuri rooli, jonka merkityksiin on hyvin vaikeaa tarttua. Ehkä osa merkityksistä kiteytyy graffitin katsomisen tapoihin, jotka pohjautuvat kenties alkuperäisesti kankaana toimineen metrovaunun ohikiitävyyteen ja stagnantilla seinällä sijaitsevaan työhön sisältyvään

¹³ Metsämuuronen 2000, 42.

visuaaliseen vauhtiin. Koen runsaan valokuvien käyttämisen tarpeelliseksi jo pelkästään ilmiön riittävän esiintuomisen kannalta rajaukseni sisällä, ja tarkoitukseni onkin viedä tutkielmaani eteenpäin kuljettaen tekstiä ja kuvia käsi kädessä.

Olen valinnut käyttämäni kuvat huolella vastaamaan käyttötarkoitustansa. Osa läpi käymistäni kuvista on muiden kuvaamia – pääasiassa Urbaani.org-sivustolle kuopolaista graffitia järjestelmällisesti tallentavan Mikko Parviaisen ottamia kuvia. En siis pysty aina vaikuttamaan kuvassa näkyvän ympäristön määrään. Sillä toisaalta on lähinnä merkitystä lokaatioiden käsittelyn yhteydessä, johon liittyen kuvat ovatkin itse kuvaamiani. Muiden kuvaajien valokuvien käyttö on välttämätöntä, jotta pääsen käsiksi vuosia sitten hävinneisiin tai ajan myötä haalistuneisiin töihin. Vaihtoehtoisina kuvina ne tarjoavat myös mahdollisuuden valita paremmin onnistunut kuva graffitin käsittelyn yhteydessä. Graffitien kuvaolosuhteet ovat paikoitellen hankalat: Ne sijaitsevat usein hyvin niukkavaloisissa paikoissa, tai esimerkiksi tunneleissa, joissa onnistuneen valokuvan saattaa estää tunnelin suulta tuleva graffitin päälle osittain asettuva auringonvalo. Kuvia ottaessani olen pyrkinyt välttämään salamankäyttöä, sillä maalatut pinnat tavallisesti heijastavat sen takaisin, mutta aivan kaikkialla se ei ole ollut mahdollista.

1.2. Menetelmä

Tutkimustani ohjaa etnografinen tutkimusote, joka soveltuu ryhmän tai kulttuurin tutkimiseen. Etnografisessa tutkimuksessa kenttätö on tärkeässä osassa.¹⁴ Kimmo Vuorisen mukaan aineiston keruu ja analyysi ovat etnografisessa tutkimuksessa yhtäaikaista.¹⁵ Kattavan kuvan rakentaminen tietyn rajatun alueen graffitista vaatiikin aktiivista kenttätöitä, ja maalauksia tulee analysoida ja asettaa kontekstiin sitä mukaa kun niitä tulee vastaan. Vaikka olinkin ennen tutkielmani varsinaisen aineistonkeruun aloittamista jo saanut ensikosketuksen tutkimuskohteeseeni, olen tutkimusta aloittaessani pyrkinyt lähestymään tutkimuskohdetta avoimella mielellä antamatta mahdollisten

¹⁴ Fetterman 1998, 8.

¹⁵ Vuorinen 2005, 65–66.

ennakkokäsitysten määrittely toimintaani, mikä on tyypillistä etnografiselle tutkimukselle.¹⁶ Esimerkiksi kenttätöön keskeisin osa – graffitilokaatioihin tutustuminen ja graffitimaalausten seuraaminen – ohjautui sekä graffitimaalareiden kanssa käytyjen keskustelujen, että omien havaintojeni pohjalta.

1.2.1. Gottliebin metodi

Graffiteja lähestyessä käytän työkaluna Lisa Gottliebin graffitien analyysiin ja luokitteluun rakentamaa metodia, joka pohjautuu vahvasti Panofskyn ikonografiseen analyysiin. Se toimii havainnoinnin työkaluna ja vie myös kosketuksiin graffitin tyylien kanssa. Graffitiä rinnastetaan usein pop-taiteeseen ja avantgardeen visuaalisten yhteenliittymien vuoksi, mutta Gottliebin mukaan relevantimmaksi nousee renessanssin taide, jonka hän näkee jakavan yhtäläisyyksiä graffitin kanssa. Oppipoika-asetelma on graffitille hyvin tavanomainen. Kokeneempi graffitimaalari ohjaa usein uutta tulokasta.¹⁷ New Yorkin maineikkaimmilla graffitimaalareilla saattoi olla jopa työhuoneeseen rinnastettavia oppilasjoukkoja, jotka autoivat muun muassa *whole car*¹⁸ -maalausten suurten maalipintojen täyttämässä mestarin keskittyessä vaikeampiin, lopullisen työn tasokkuuden kannalta merkittäviin tehtäviin, kuten lopullisen *outlinen*¹⁹ maalaamiseen.²⁰ Mentoroinnin kautta uudet graffitimaalarit oppivat graffitin eri tyyliä määrittävät käytänteet. Mestari-oppipoika-suhdetta oleellisemmin, yhteys graffitista renessanssiin rakentuu tyylin johdonmukaisuudesta, jonka Gottlieb näkee muodon määräävien konventioiden, tietyn tyylin tunnun ja tyylin mukaisten taideteosten tuotantona.²¹ Tyyliin liittyvä ikonografinen perinne mahdollistaa Panofskyn mallien mukaisen lähestymistavan.

Esi-ikonografisella tasolla tarkasteltava primaarinen sisältö on graffitissa löydettävissä kirjaimista ja niiden muodoista. Sekundaarista sisältöä voidaan lähestyä kahdesta

¹⁶ Fetterman 1998, 1.

¹⁷ Gottlieb 2008, 40.

¹⁸ Graffitimaalaus, joka peittää koko metrovaunun kyljen.

¹⁹ Ääri viivat.

²⁰ Castleman 1982, 24. Chalfant & Cooper 1984, 68.

²¹ Gottlieb 2008, 40–41.

näkökulmasta. Kirjaimet muodostavat sanan, kuten graffitimaalarin käyttämän nimen, jolloin graffititaiteen aiheena on yksittäisen graffitimaalarin tai *crew:n*²² identiteetti. Samaan aikaan kirjainten muodot ja yksityiskohdat, joita Gottlieb nimittää faseteiksi, muodostavat ikonisen tyylin, joka on erotettavissa graffitimaalarin identiteetistä ja henkilökohtaisesta tyylistä. Graffitin esi-ikonografisen tason tarkastelulla voi Gottliebinn mallin avulla siis määrittellä analysoitavana olevan graffitin tyyllilajin. Gottliebinn luokittelusysteemiin kuuluu asiantuntijoiden avulla rakennettu luettelo ikonisia tyylejää määrittävistä faseteista, joka esi-ikonografisen tarkastelun jälkeen ohjaa kohti tyyliä.²³

Gottliebinn graffitien ja analyysin luokittelun systeemi tähtää graffitityylin tunnistamiseen maalauksen yksityiskohtien tarkastelun pohjalta.²⁴ Vaikka tyyliuunnan tunnistamista voi pitää Gottliebinn systeemin päämääränä, tarjoaa se myös irrallaan tyylien määritelmistä erinomaisen työkalun graffitien analysointiin, jonka käytön lopputuloksena on vertailukelpoista dataa maalauksesta rakennetun kirjain-numerosarjan muodossa. Maalauksista tarkasteltavia, tyyliä määrittäviä piirteiden luokkia, joita hän kutsuu faseteiksi, on yhteensä kolmetoista erilaista. Graffitipiissistä tarkasteltavat piirteet ovat:

- sanan luettavuus (A)
- työssä esiintyvien värien lukumäärä (B)
- sanan vasemman ja oikean reunan ääriviivojen symmetrisyys (C)
- maalauksen ulotteisuus (D)
- kirjainten outlinejen tyyppi (E)
- kaarevien ja suorien viivojen käyttö kirjaimien muodostuksessa (F)
- kirjainten päälinjojen (esimerkiksi runko ja jalka) paksuuden yhdenmukaisuus (G)
- kirjainten sisään jäävä avoin, eli negatiivinen tila (H)
- kirjainten limittymisen aste (I)
- nuolien olennaisuus maalaukselle (J)
- kirjainten muodon johdonmukaisuus (K)

²² Graffitimaalareiden muodostama ryhmä.

²³ Gottlieb 2008, 43–44, 63.

²⁴ Sama, 52.

- *fillissä*²⁵ käytetyt efektit (L)
- fillin johdonmukaisuus (M).²⁶

Fasetit sisältävät kahdesta kuuteen fokusta, eli tapaa, millaisena piirre voi ilmetä teoksessa. Fokukset ovat pääosin toisensa pois sulkevia, tai oikean fokuksen valinnan ohjeistus opastaa valitsemaan teosta parhaiten kuvaavan fokuksen. Fillin efektit ovat poikkeus, sillä niitä saattaa esiintyä useamman tyyppisiä yhtäaikaisesti, jolloin kaikki teoksesta löydettyjä efektejä vastaavat fokukset poimitaan listasta. Piirteet merkataan sarjaan fasetin kirjaimen ja fokuksen numeron yhdistelminä, jolloin saadaan aikaan kirjaimista ja numeroista koostuva sarja. Esimerkiksi maalaus, jonka kirjaimista vain osa on tunnistettavissa, kuuluisi luettavuudeltaan (A) piirteen toiseen fokus-luokkaan, ”osittain luettavissa”, jolloin tämä ilmaistaan koodissa muodossa A2.²⁷

Piirteiden tarkastelun pohjalta rakennettua sarjaa verrataan Gottliebin rakentamiin ikonisten tyylien piirreprofiileihin (Taulukko 1), joissa tyylien sarjat on jaoteltu määritteleviin, vallitseviin ja muihin piirteisiin. Sarjaa verrataan ensisijaisesti tyylien määritteleviin piirteisiin, joita esiintyy Gottliebin käyttämien asiantuntijoiden vastausten perusteella yli 75 prosentilla tyylin maalauksista, kun taas vallitsevia piirteitä esiintyy 50–75 prosentilla maalauksista. Vallitsevat ja muut piirteet auttavat luomaan kuvaa tyylistä. Gottlieb huomauttaa että sellaisenaan systeemi ei ole lopullinen, vaan sitä voisi laajentaa lisäämällä tyyliuuntauksia. Uudet tyyliuuntaukset saattaisivat myös johtaa uusien fasettien tai fokuksien lisäämiseen.²⁸ Näin ollen systeemin ensisijainen käytännön hyöty liittyy sen toimintaan graffitin piirteiden havainnoinnissa toimivana työkaluna. Fasetit ja fokukset selitän yksityiskohtaisesti liitteessä (s. 126), jonka rinnakkainen lukeminen tekemieni kuva-analyysien kanssa auttaa ymmärtämään käytettyä termistöä ja sarjojen rakentamista.

²⁵ Kirjaimien ääriviivojen sisäpuolella sijaitseva täyttöväri.

²⁶ Gottlieb 2008, 186–195.

²⁷ Sama, 98, 186–195.

²⁸ Sama, 99–101, 103–104.

Gottlieb'in graffitiasiantuntijajoukko koostui Art Crimes-www-sivujen²⁹ kautta tarkoin valituista 11:stä henkilöstä, jotka vastasivat kaksiosaiseen kyselyyn. Asiantuntijoita pyydettiin nimeämään graffitin eri tyylejä ja vastaamaan kysymyksiin niihin liittyen, lisäksi Gottlieb pyysi heitä toimittamaan kuvallisia esimerkkejä tyyleistä. Vastausten ja kuvien pohjalta Gottlieb lähetti jatkokysymyksiä asiantuntijoille. Vastausten pohjalta Gottlieb sai kasaan 14 ikonista tyyliä 30:en asiantuntijoiden mainitseman tyylin joukosta. Tyylin tuli sopia viiteen eri kriteeriin: Sen tuli olla selkeästi tyyliä, eikä graffitin ilmaisumuoto tai muiden tyylien fasetti. Tyylin tuli liittyä piisseihin. Tyylin täytyi olla selkeästi yksilöllinen tyyli laajan tyylejä yhdistävän termin sijaan. Se ei saanut olla minkään tyylin alakategoria, ja sillä täytyi olla vakiintunut historia graffityhteisössä.³⁰ Kriteereihin sopineet tyylit ovat:

- Abstract-tyyli, jonka mukaisia töitä Gottlieb luonnehtii orgaanisiksi.
- TFP-tyyli, joka on nimetty newyorkilaisen The Fantastic Partners-graffiticrewn mukaan. Tyyli on värikäs ja silmiinpistävä.
- Silvers-tyyli, jonka nimi on lähtöisin tyyliin kuuluvasta hopeisesta fillistä.
- CTK-tyyli, joka on nimetty tyylin kehittäneen eurooppalaisen Crime Time Kings-graffiticrew:n mukaan. Tyyli on vaikuttanut merkittävästi eurooppalaiseen graffitiin.
- Pichador-tyyli, joka on tasaisista paksuista kirjaimista koostuva brasilialaislähtöinen tyyli.
- Semi-wildstyle-tyyli, joka muistuttaa läheisesti vaikealukuista wildstyle-tyyliä. Tyylin mukaisten töiden sisältämät kirjaimet ovat kuitenkin tunnistettavissa.
- Los angeles cholo-based-tyyli, joka pohjautuu Los Angelesin meksikolaislähtöisten jengien vanhoihin kirjaintyyliin.
- Swedish train-tyyli, jonka mukaisia töitä luonnehtivat kuplamaiset muodot ja liioitellut mittasuhteet, jotka ovat seurausta maalausten nopeasta toteuttamisesta.
- Neo classic american freight-tyyli, joka vastareaktionä 2000-luvun vaihteen abstrakteille tavarajunien piisseille otti vaikutteita 1980-luvun newyorkilaisesta graffitista.

²⁹ Art Crimes www-sivujen osoite on <http://www.graffiti.org>.

³⁰ Gottlieb 2008, 77, 87.

- East coast piecing style-tyyli, joka on työteliäs ja yksityiskohtainen, Yhdysvaltojen itärannikon hylätyissä sisätiloissa ja tunneleissa kehittynyt tyyli.
- Dimensional-tyyli, joka on saksalaisten tekijöiden kehittämä, teosten kirjaimet kokonaisuudessaan kolmiulotteisina esittävä tyylisuunta.
- No-neg-tyyli, jota määrittelee kirjaimien silmukoiden sisältämän negatiivisen tilan minimaalisuus tai silmukoiden umpinaisuus.
- Dortmund-tyyli, johon kuuluvien töiden kirjaimet ovat käytännönläheisiä ja riisuttuja. Tyylin muodot ovat graafisia ja lihavoituja.
- Wildstyle-tyyli, jonka tunnistaa monimutkaisesti toisiinsa kytkeytyvistä ja limittyvistä kirjaimista, sekä nuoli-aiheiden runsaasta käytöstä.³¹

³¹ Gottlieb 2008, 175–185.

Facet	Defining Characteristics													
	Abstract	TFP	Silvers	CTK	Pichador	Semi-wild	Los Angeles Cholo-based	Swedish Train	Neo Classic American Freight	East Coast Picing Style	No-neg	Dimensional	Dortmund	Wild
A. Legibility	A1	A2	A3	A3	A3									
B. Number of Colors	C2	B3	B1	C2		B2	B3							
C. Symmetry							C2							
D. Dimensionality			D1	D2	D2	D2	D2	D2	D2	D3	D4			
E. Letter Outlines	F3		E1	E1	E1	F3	F3	E1	F3	E3	E2	E1	E1	
F. Linearity				F3	F3					F3				
G. Letter Strokes			G1	G2	G1	G2	G2	G2	G2	G2	G1	G1	G1	
H. Negative Space		H2	H2	H2	H1	H2	H1	H2	H3	H3	H3			
I. Letter Overlap	I5	I3	I2	I1	I3	I2	I2	I3	I3					I5
J. Use of Arrows	J2	J2	J2	J2	J1	J1	J2	J2	J2	J2	J2	J2	J2	J1
K. Letter Shape Consistency	K2		K1	K1	K1	K1	K2	K2	K1	K2				
L. Fill Effects		L3		L6	L6	L2	L2	L5	L2	L2	L1 & L2			M1
M. Fill Consistency		M2	M1	M1	M1	M1	M1	M1	M1	M1	M1	M1	M1	

Facet	Predominant & Other Characteristics													
	Abstract	TFP	Silvers	CTK	Pichador	Semi-wild	Los Angeles Cholo-based	Swedish Train	Neo Classic American Freight	East Coast Picing Style	No-neg	Dimensional	Dortmund	Wild
A. Legibility						A2/A3	A1/A2/A3	A3	A3	A1/A3	A2	A1/A2/A3	A1/A2/A3	A2
B. Number of Colors	B2/B3			B2	B2			B2/B3	B2/B3	B3	B2/B3	B3	B2	B2
C. Symmetry		C1/C2			C1/C2	C1/C2	C1/C2		C1/C2	C1/C2	C1/C2	C1/C2	C1/C2	C1
D. Dimensionality	D1	D2			D2								D2	D1/D2
E. Letter Outlines	E1/E3	E1		E1	E1		E1		E3					
F. Linearity		F1/F2/F3	F1/F2/F3	F3	F3	G1	F1	F3	F3	G1/G2	F3	F3	F2/F3	F3
G. Letter Strokes	G2	G1/G2			G1		G2	G1	G1	G1/G2	G1/G2	G1/G2	G2	G2
H. Negative Space	H1/H2		H3								H3	H3	H1/H2/H3	H2
I. Letter Overlap		J1		I3					I3/I5	I2/I3	I4	I4	I1/I2/I3	
J. Use of Arrows				J1					J1/J2				J2	
K. Letter Shape Consistency		K1/K2		K1/K2				K1			K1/K2	K1/K2	K1/K2	K2
L. Fill Effects	L2/L3/L5/L6	L2/L4/L5	L4/L6	L3	L2/L3/L5	L3/L5	L3/L5	L2/L3/L4/L5	L3/L5	L3/L5	L2/L3/L5/L6	L3	L2/L3/L4/L5/L6	L2/L3/L5
M. Fill Consistency	M1/M2							M2						L2/L3/L5

Alemmassa taulukossa vallitsevat piirteet lihavoitu (**A1/B1**), muut piirteet kursivoitu (*A1/B1*). Vinoviivalla erotettuja piirteitä voi esiintyä yhdessä mikäli nämä eivät sulje toisiaan pois. Et-merkillä yhdistettyjen piirteiden tulee esiintyä yhdessä.

Taulukko 1. Gottlieb graffitityylien piirteet.³²

³² Gottlieb 2008, 175–186

Graffitin leviäminen maailmanlaajuisesti ilmiöksi on pääasiallisesti seurausta 1980-luvulla hip hopin räjähtämisestä valtavirtaan. Ridaskosken haastattelema, suomalaisen graffititaiteen veteraani FTC Crew³³ mainitsee haastattelussa, että Suomessa on paljon tekijöitä jotka eivät tunne graffitimaalauksen historiaa.³⁴ Gottliebin mallin luokittelusysteemin käyttäminen tuo mukanaan haasteita, jos Suomen perifeerisyyden seurauksena suomalaisessa graffitissa on selkeästi omat tyyllisuuntauksensa. Uskon kuitenkin perifeerisyyden näkyvän lähinnä Gottliebin erottamassa graffitimaalarin persoonallisessa tyyliässä, joka on nähtävissä innovatiivisuutena ja luovuutena muotoilun suhteen pohjautuen kuitenkin ikonisen tyylin konventioihin.³⁵ Suoranaisista graffitimaalauksen sisäisistä ”naivisteista” ei suinkaan suomalaisten graffitimaalareiden keskuudessa voi puhua. Itseoppineisuus ilman mentoria on normaalia suomalaisessa graffitin maailmassa. Komosen mukaan graffitien maalaaminen aloitetaan Suomessa tavallisesti yksin tai muutaman kaverin kanssa uusien kontaktien luomisen ollessa hankalaa.³⁶

1.3. Tutkimuksen rakenne

Graffiti-termin monenkirjavan käytön vuoksi aloitan toisen pääluvun käsittelemällä hieman signeeraus pohjaista graffitia ja katutaidetta. Erojen vertailu auttaa hahmottamaan tutkimuskohteeni rajausta, mutta ennen kaikkea vastakkainasettelun avulla saadaan esille graffitille luonteenomaisia piirteitä. Jatkan syventymällä graffitiin viesteinä: Käsittelem graffitimaalarin nimen kirjoittamisen merkityksiä ja muita graffitiin liittyviä viestikonventioita.

³³ Fuck The Cops crew on tunnettu suomalainen graffiticrew joka on ollut toiminnassa 1980-luvulta asti. Haastateltava ryhmän jäsen jää tuntemattomaksi, mutta artikkeliin valitun kuvaston perusteella kyseessä voisi olla Kiss.

³⁴ Ridaskoski 2011.

³⁵ Gottlieb 2008, 41.

³⁶ Komonen 2012, 175.

Kolmannessa pääluvussa käsittelen graffitin tiivistetyllä historialla ja sen newyorkilaisilla juurilla tuodakseni graffitin historiallisen kontekstin esille, koska ilman sitä graffitin luonteen ymmärtäminen on erittäin hankalaa. Selvitän tapoja, joilla graffiti saapui Eurooppaan ja sitä myötä myös Suomeen. Samalla tuon esille hip hop-kulttuurin ja graffitin yhteyttä toisiinsa graffitin leviämistapojen vuoksi, siltä osin kun se on tutkimukseni kannalta olennaista.

Neljännessä pääluvussa siirryn käsittelemään lokaatioita. Osoitan graffitimaalauksen sijainnin kytkeytyvän graffitiin osittaisena maalauksen luonnetta määrittävänä tekijänä, tuoden esille sijainnin merkityksen graffitimaalaukselle. Lisäksi käsittelen hieman graffitin katsomisen tapoja.

Viidennessä pääluvussa siirryn käsittelemään kuopiolaista graffitia. Käyn ensiksi läpi keskeiseksi kokemiani kuopiolaisen graffitiskenen lokaatioita rakentaen kuvaa siitä, millaisena graffiti alueella esiintyy. Lokaatioiden keskeisyys pohjautuu maalausten määrään ja kerroksellisuuteen, sekä paikkojen merkitykseen graffitimaalareille. Käsittelen samassa yhteydessä graffitin laitonta luonnetta suhteuttaen sen kuopiolaiseen graffitiin.

Seuraavaksi siirryn käsittelemään kuopiolaista graffitia teoslähtöisesti. Loogisen jatkumon vuoksi aloitan käsittelemällä varhaisimpia tallella olevia töitä, joissa on huomattavia visuaalisia eroja verrattuna nykypäivän töihin. Käsittelen 1980–1990-lukujen vaihteeseen ajoittuvia töitä tarkastellen mahdollisia vaikutteita, joka auttaa vastaamaan kysymykseen, onko graffiti Kuopiossa ollut eristynyttä vai ovatko tekijät olleet tietoisia alakulttuurista ja siihen liittyvästä kuvastosta. Varhaisten graffitien tarkastelu on olennaista, sillä haastatteleman graffitimaalari2 tuo esille, että graffitien näkeminen ympäristössä lapsena voi innoittaa kokeilemaan niiden maalaamista.³⁷ Tarkastelen kuopiolaisia graffitimaalauksia tarkoin valikoimieni, keskeiseksi kokemieni esimerkkien kautta, joiden avulla pyrin luomaan kattavaa kuvaa tämän päivän kuopiolaisesta graffitista. Valikoimillani tekijöillä ja heidän töillään pyrin nostamaan käsittelyyn alueen graffitia mahdollisimman monipuolisesti.

³⁷ Graffitimaalari2:n haastattelu 17.3.2014. Haast. Jyri Väisänen.

Tutkimuskohteen alakulttuuriseen luonteeseen kuuluu omanlainen jargoninsa, jota käytän myös tutkielmassani. Alakulttuurin oman sanaston käyttäminen on paitsi virkistävää, myös välttämätöntä, sillä suurimmalle osalle sanoista ei löydy varsinaisia vastineita jotka kykenisivät tavoittamaan sanan olemuksen ja kuvauksen kohteen. Olen kirjallisuutta kerätessäni kohdannut artikkeleita, joissa alkuperäissanoja on pyritty välttämään, tai jopa käytetty väärässä kontekstissa. Lopputulos vaikuttaa ymmärrettävyyteen, esimerkiksi eri graffitin ilmenemismuotoja on saattanut sulautua alakulttuurin omalla jargonilla vain yhtä ilmenemismuotoa kuvaavan sanan alle. Graffitikulttuuriin liittyvä suomenkielinen sanasto pohjautuu hyvin vahvasti englanninkielisiin vastineisiinsa, joko käännöksinä tai lainasanoina. Käyttämäni sanaston olen koostanut kirjallisten lähteiden ja internetin graffitia käsittelevien aineistojen avulla. Lisäksi olen tarvittaessa epäselvien sanojen kohdalla varmistanut sanan käyttötapoja haastattelemiltani graffitimaalareilta. Avaan käyttämäni sanastoa sen ensiesiintymisen yhteydessä lukemisen helpottamiseksi. Koko sanasto laajemmin kuvauksin on työn liitteenä.

2. Graffitin käsitteestä ja luonteesta

Tässä luvussa käsittelen ensin signeeraus pohjaisen graffitin ja katutaiteen eroja. Sitten lähestyn graffitin viestillistä sisältöä graffitimaalarin nimen merkityksestä maalauksen sijoittelun konventioihin ja sen maalauksien yhteydessä ilmeneviin viesteihin. Tuon samalla esille viestien ilmentymiä kuopiolaisessa graffitissa muutamien esimerkein osoittamaan käytäntöjen olemassaoloa samanlaisina myös Kuopion skenen sisällä.

Koen tarpeelliseksi erotella hieman katutaiteen ja graffitin käsitteitä tutkimuskohteeni rajaamiseksi.

2.1. Graffiti ja katutaide

Graffiti-termi on peräisin raaputtamista tarkoittavasta italiankielen sanasta *graffio*³⁸, ja sitä käytetään julkisten tilojen anonyymista kirjoittelusta Pompejin seinäkirjoituksista latrinaliaan.³⁹ Piritta Malinen näkee graffitimaalauksen rituaalisuudessa yhteyden esihistoriallisiin seinämaalauksiin ja Pompejin seinäkirjoituksiin.⁴⁰ Alun perin tekijät kutsuivat pääosin spraymaaleilla ja tusseilla tehtyjä graffiteja termillä *writing* – ja kutsuivat itseään termillä *writer*⁴¹ – mutta graffiti-termi vakiintui käyttöön. Graffiti ja katutaide sekoitetaan yleiskielessä usein toisiinsa. Tutkielmassa käsittelemäni perinteinen, nimiin tai sanoihin keskittyvä signeeraus pohjainen graffiti on erotettavissa katutaiteesta usein visuaalisen muotokielen perusteella, mutta kuten Ljiljana Radosevic mainitsee artikkelissaan, graffiti ja katutaide ovat läheisesti kietoutuneet toisiinsa jakaen toisinaan samat seinät, taiteilijat ja tekniikat.⁴² Carlo McCormick katsoo graffitissa olevan kyse yksilön omien merkkien luomisesta. Katutaiteen hän taas näkee aina olleen kiinnostuneempi

³⁸ Merriam-Webster Online, s.v. graffiti.

³⁹ Radosevic 2012.

⁴⁰ Malinen 2011, 75.

⁴¹ Termi on edelleen käytössä monien graffitimaalareiden suosiessa sitä. Suomessa käytetään usein suoraa käännössanaa *wraitteri*. (Malinen 2011, 249.)

⁴² Radosevic 2012.

kääntämään ne merkit ympäri, takaisin itseään kohti. Sopivan termin ja kenties myös ymmärryksen puutteen vuoksi graffitin alle on aikoinaan sisällytetty myös taiteilijoiden työt nykyisin olisi nähty selkeästi katutaiteena, näistä esimerkkeinä Keith Haring ja Jean-Michel Basquiat.⁴³

Radosevicin mukaan neljä graffitia ja katutaidetta erottavaa tekijää ovat: Ensimmäiseksi graffitiin liittyvä alakulttuurinen yhteisö koodistoineen. Toiseksi tekniikan ja idean vastakkainasettelu – graffitissa taitoa ja kokemusta vaativa spray-kannu toimii keskeisenä työkaluna kun taas katutaiteessa työn idea on tekniikkaa ja toteutusta tärkeämpi. Kolmanneksi eroksi hän mainitsee kirjaimet, figuurit ja tarinat – graffitimaalarit keskittyvät tagiinsa, ja vaikka graffitimaalauksissa käytetäänkin figuureita ja dekoratiivista materiaalia, tagin sisältämät kirjaimet ovat tavallisesti sen keskiössä, katutaiteen keskittyessä tavanomaisesti hahmoihin. Neljäntenä erona Radosevic tuo esille yleisön – graffitin ajatellaan yleisesti olevan kohdistettu toisille graffitimaalareille, kun taas katutaide on enimmäkseen kohdennettu laajemmalle yleisölle.⁴⁴

2.2. Graffiti viesteinä

Kuva ja teksti sulautuvat yhteen modernissa spraymaaligraffitissa kiehtovalla tavalla: Tekstistä muodostuu kuva ja samalla kuva on tekstiä. Abstrakteimmillaan piessin keskiössä oleva sana muuttuu helposti katsojan silmissä konkreettisesti puhtaaksi kuvaksi kuvapinnan imaistessa tekstin sisäänsä. Malinen kokee graffitin usein toteuttavan ontologisen ikonotekstin määritelmää, sillä hän näkee graffitin tekohetken moniaistillisena, kehollisuuden ja visuaalisuuden yhdistävänä tilanteena.⁴⁵ Graffitin teksti on tavallisesti tekijän nimi, vaikka esimerkiksi varhaisissa kuopiolaisissa töissä nimi esiintyy pääasiassa vain signeerauksen omaisena piessin sanan ollessa jotain muuta. Graffitin alkuaikojen tagaajille oman nimen maalaaminen oli itseilmaisun muoto, joka Gottliebkin mukaan sekä pilkkasi että syleili valtavirtakulutuskulttuurin menestyksen symbolia, nimen näkymistä

⁴³ McCormick 2011, 24.

⁴⁴ Radosevic 2012.

⁴⁵ Malinen 2011, 77.

ympäri kaupunkia.⁴⁶ Nimi on vahvasti keskiössä. Sen merkitystä graffitimaalarille painottaa myös Norman Mailerin haastattelema Cay 161 todetessaan *"The name is the faith of graffiti"*.⁴⁷ Nimi ja tyyli ovat myös kytköksissä toisiinsa: Nimi liittyy tyyliin sen osittain koostuessa tavasta jolla nimen sisältämät kirjaimet yhdistyvät toisiinsa. Castleman toteaa nimen sisältämien kirjaimien vaikuttavan graffitimaalarin nimen valintaan. Hänen mukaansa graffitimaalareilla yksi nimen valintaan vaikuttava tekijä on nimen toimiminen maalauksissa. Graffitimaalari voi myös vaihtaa nimeä jos nimi ei tunnu hänestä mukavalta, tai jos hänellä on vaikeuksia löytää tyyliä sen maalaamiseen.⁴⁸

Nancy MacDonald tuo graffitia alakulttuurina käsittelevässä tutkimuksessaan esille graffitimaalareiden käyttämiin nimiin liittyviä identiteettikysymyksiä, ja löytää kahdenlaisia uusia identiteettejä samasta, graffiteissa esiintyvistä tekijän nimestä. Hänen mukaansa graffitimaalarin omaksuma nimi edustaa oikeasta elämästä irrotettua toisenlaista identiteettiä. Samalla graffitimaalari omaksuu virtuaalisen identiteetin, joka on irroitettu fyysisestä elämästä.⁴⁹

Virtuaaliminän kautta voisikin löytää jotain keskeistä graffitimaalausten merkityksistä. Graffitikulttuurissa toimimista varten rakennettu virtuaaliminä, joka rakentuu muutaman, useimmiten tarkoin valitun kirjaimen ympärille, mielestäni osoittaa että maalaukset eivät liity ainoastaan Ernest L. Ablen & Barbara E. Buckleyyn esille tuomiin *I was here*-tyyppisiin toteamuksiin,⁵⁰ vaan graffitimaalareiden käyttämä nimi edustaa syvempää yhteyttä olemiseen. Graffitimaalarin rakentama virtuaaliminä tuntuisikin elävän kuvissa tai kuvien kautta. Ilman kuvia se katoaa epäolennaisena. Craig Castleman huomauttaa että toiminnan lopettanut graffitimaalari unohdetaan tavallisesti aktiivisten tekijöiden keskuudessa, ja pitääkseen mainettaan ja tietoisuutta yllä, graffitimaalarin täytyy jatkuvasti tuoda nimeään

⁴⁶ Gottlieb 2008, 36.

⁴⁷ Mailer 2009, 8.

⁴⁸ Castleman 1982, 74.

⁴⁹ MacDonald 2001, 195.

⁵⁰ Abel & Buckley 1977, 140.

yhä uudelleen esille.⁵¹ Voisi siis nähdä graffitimaalarin virtuaaliminän elävän keskeisesti kuvissa ja alakulttuurin jäsenten mielissä, joista se vähitellen haihtuu pois kuvien kadotessa. Kuvien voisikin nähdä toteavan *I am here*, tai MacDonaldin haastatteleman Proud 2:n graffitin luonteen tiivistävillä sanoilla, *I am*.⁵² Internet ja sosiaalinen media on vaikuttanut virtuaaliminän elinikään graffitikuvillaan. Monet aktiiviset graffitimaalarit kuvaavat omia töitään sosiaalisiin verkostoihin, kuten Instagramiin, ja monet kulttuurin ulkopuolisetkin dokumentoivat maalauksia. Näin kuvat jäävät elämään verkossa, vaikka ne olisikin jo putsattu pois seinäpinnasta.

2.3. Graffitin konventioista

Graffitimaalareille etenkin tagit edustavat seinän kautta käytävää keskustelua toisten, usein tuntemattomien graffitimaalareiden kanssa. MacDonaldin haastattelema graffitimaalari Series ei koe keskustelulla olevan sisältöä tai merkitystä ja näkee sen yksinkertaisesti huutamisena seinällä. MacDonald ei kuitenkaan pidä sitä sisällöltään merkityksettömänä, sillä hän näkee seinällä käytävän keskustelun elollistavan graffitimaalarin rakentaman virtuaaliminän.⁵³ Tagin sijoittamisella on oma osansa keskustelussa: Toisen tagin viereen oman tagin lisääminen voidaan nähdä tapana tervehtiä. Useamman tagin lisääminen toisen tekemän tagin luokse näyttää mahtailulta. Yläpuolelle sijoitettu tagi taas voi olla viesti tekijänsä paremmuudesta suhteessa alapuolella olevan tagin tekijään. Jyrääminen koetaan pahimpana mahdollisena tekona: Graffitimaalarin tagi nähdään pyhäksi ja MacDonald osoittaaakin, että suurin osa graffitimaalareista välttää toisten tagien päälle maalaamista.⁵⁴

Jyrääminen koetaan myös piissien kohdalla erittäin suurena loukkauksena, kenties pahempana loukkauksena kuin tagien kohdalla, sillä piissiin on käytetty huomattavasti enemmän aikaa ja maalia. Piissi terminä on lähtöisin sanasta *masterpiece* viitaten maalauksen

⁵¹ Castleman 1982, 21.

⁵² MacDonald 2001, 194.

⁵³ Sama, 203.

⁵⁴ Sama, 204–208.

mestartiteoksena, joten piissien kohdalla jyräämiseen kuuluu myös taideteoksen tuhoamiseen liittyvä kokemus, mitä kuvastaa myös Castlemanin haastatteleman Tracy 168:n analogia piissin jyräämisestä museon seinillä olevien töiden repimiseen.⁵⁵ Itkonniemen tulitikkutehtaalle kirjoitettu viesti kertoo kuopiolaisten graffitimaalareiden suhtautumisesta jyräämiseen (Kuva 2). Jyrääminen tuo esille graffitikulttuurista itsestään lähtevän väliaikaisuuden: Pieninkin maalimäärä työn päällä riittää siihen, että työn katsotaan tuhoutuneen, jolloin päälle maalaamisen kynnyks alenee.⁵⁶

Kuva 2. "Loppuu se piissien sotkeminen saatana!!!" Viesti tulitikkutehtaan sisäänkäynnin lähellä. Kuva: Jyri Väisänen.

Piisseissä keskustelua käydään myös lähinnä niille keskeisesti ominaisella keinolla: Maalattuun piissiin saattaa liittyä kirjoitettuja viestejä, jotka voivat vaihdella populaarikulttuurireferensseistä tekijän ominaisuuksia kuvaaviin viesteihin, ja näitä viestejä

⁵⁵ Castleman 1982, 46.

⁵⁶ Sama, 43.

voi esiintyä myös akronyymeina.⁵⁷ Esimerkkinä kuopiolaisesta piessin yhteydessä ilmenevästä viestistä käy hyvin *Dun*-piessin yhteydessä kenties tekijää tai crew:ta kuvaavana viestinä toimiva "*Le` Bohemian Avant Garde*" (Kuva 3). Viestit voivat liittyä myös piessin onnistumiseen.⁵⁸ Esimerkkinä Mast nimeä käyttävän graffitimaalarin kirjoitus "*sormet jäässä prkl*" kertoo kylmistä olosuhteista, ja sen voisi nähdä kommentoivan sitä, että tekijä ei koe kyyneensä parhaimpaansa (Kuva 4). Piessin yhteydessä voi esiintyä myös crew:t – kuten Dunin piississä näkyvä OKC COV (Kuva 3), listaus oman crew:n jäsenistä tai mukana olleista graffitimaalareista⁵⁹, omistuskirjoitus tai tervehdys muille graffitimaalareille (Kuva 47).⁶⁰

Kuva 3. Dun, 2013. "*Le` Bohemian Avant Garde*". Maalaus sijaitsee tulitikkutehtaalla. Kuva: Jyri Väisänen.

⁵⁷ Castleman 1982, 40.

⁵⁸ Sama.

⁵⁹ Chad & Schmoo s.v. *roll call*.

⁶⁰ Castleman 1982, 41.

Castlemanin mukaan graffitimaalarit ovat toistensa innokkaita kriitikkoja.⁶¹ Tyypillinen esimerkki on maalauksen yhteyteen kirjoitettu termi *toy* (tai suomenkielinen käänös *lelu*), joka merkitsee vähäpätöistä.⁶² Graffitiin päälle maalattuna se on kritiikin muoto, joka ilmaisee tekijän joko olevan kyvytön tai sitten aloittelija, joka ei vielä hallitse tekniikoita. Maalauksien yhteyteen ilmenevä kritiikki tai kommentit saattavat päätyä sanojen vaihtoon piissin yhteydessä sen maalaajan vastatessa niihin, kuten tässä luvalliselta graffitiseinältä löytyneen *Jasf*-piissin päällä käydyssä keskustelussa, jossa nimetön kriitikko julistaa maalauksen tekijän leluksi ja työn *baitatuksi*⁶³ (Kuva 5). Kritiikin joukossa on herjaava väänös graffitimaalarin crew-nimen akronyymien merkityksestä ”*MDFK = Mindfucked Kids*”, johon on vastattu akronyymien oikealla merkityksellä kenties piissin tekijän toimesta. Kuva on otettu luvalliselta graffitiseinältä keväällä 2013, jolloin vastaavaa kritiikkiä löytyi useasta työstä.

Kuva 4. Sormet jäässä prkl. Mast: MST, 2014. Piissi sijaitsee luvallisen graffitiseinän vieressä. Kuva: Jyri Väisänen.

⁶¹ Castleman 1982, 25.

⁶² Sama, 76.

⁶³ Toisen maalarin kopioiminen.

Kuva 5. Taidekriittikiä luvallisella graffitiseinällä. Kuva: Jyri Väisänen.

3. Nykygraffitin historiaa

3.1. Juuret

Aluksi pitää katsoa hieman menneisyyteen, että pystyy hahmottamaan nykypäivän graffitia oikein. Nykygraffitin varhaisen kehityshistorian läpikäyminen on välttämätöntä, koska sillä on olennainen merkitys siihen, mitä graffiti on tänä päivänä myös Suomessa. Graffitin historia myös osoittaa miksi teksti, tai tarkemmin sanoen, tekijän nimi tai signeeraus on keskeinen osa graffitia tänäkin päivänä. Samalla pyrin hieman määrittelemään graffitia alakulttuurina, sillä graffitin ymmärtäminen vaatii myös ilmiön ymmärtämistä laajemmin. Graffitin historiaa ovat kirjoittaneet niin tekijät, tutkijat kuin ilmiötä dokumentoineet sivustaseuraajatkin. Käsitys varhaisvaiheista on hyvin ja yhtenäisesti dokumentoitu, ja useita lähteitä vertaamalla siitä saa rakennettua hyvin kattavan kuvan.

Moderni spraymaaligraffiti sai alkunsa Yhdysvalloissa 1960-luvun loppupuolella. Varhaisimpiin tageihin kuuluvat Cornbreadin ja Cool Earlin tagit Philadelphiassa 1967. Nämä Philadelphialaiset graffitimaalarit määrittivät modernin graffitin luonnetta ja *feimin*⁶⁴ saaminen nousi suurimmaksi tavoitteeksi.⁶⁵ Graffitin kehto sijaitsee kuitenkin New Yorkissa, jossa vuonna 1969 aloittanut Taki 183 päätyi tageinensa New York Timesin artikkeliin 1971 ja ikoniseksi nykygraffitin isäksi.⁶⁶ Varhaisen nykygraffitin ainoa esiintymismuoto oli tagi, joka kehittyi vähitellen typografialtaan ja dekoratiivisilta elementeiltaan monimuotoisemmaksi. Tunnetun graffitimaalari Phase 2:n mukaan tagi on myöhemmin käyttöön otettu termi, alun perin graffitimaalarit puhuivat signeerauksesta tai yksinkertaisesti nimestä.⁶⁷ 1960-luvun lopulla työvälineenä toimi pelkästään spraykannu, joka kuitenkin nopeasti vaihtui helposti kätkeäviin ja nopeamman työskentelyn

⁶⁴ Maine, kuuluisuus.

⁶⁵ All City Writers 2009, 4.

⁶⁶ All City Writers 2009, 4–5; Biography. Taki 183:n [www-sivut](#).

⁶⁷ Style: Writing from the Underground. 1996, 25.

mahdollistaviin tusseihin.⁶⁸ Varhaiset graffitimaalarit eivät juuri välittäneet tagiensa muotokielestä, vaan riitti että he saivat niitä näkyville ja ihmiset kykenivät lukemaan tagina käytetyn sanan. Graffitin tekijöiden joukon vahvistuessa sadoilla uusilla tagin kirjoittajilla muodon merkitys tagin katseen kiinnittäjänä korostui asteittain.⁶⁹ Modernin spraygraffitin muodon kehittämisessä voidaankin pitää tärkeimpänä juuri tarvetta näkyä, kuten tulen tässä luvussa osoittamaan.

Graffitin varsinainen alkukoti ja kehityksen kenttä on New Yorkin metro. Kilpailu metrovaunujen sisällä näkyvyydestä oli kovaa ja graffitimaalarit alkoivat kiinnittää huomiota käyttämänsä tagin muotokieleen lisäämällä dekoratiivisia elementtejä ja tyyllittelemällä kirjaimia. Tagit alkoivat muuntua logomaisiksi ja muotokieli auttoi tunnistamaan tekijän ensivilkaisulla. Vähitellen kehittyi tyyllillisiä suuntauksia, joissa kirjaimet yhdistyivät sujuvasti ja käytettiin muun muassa nuolia ja kierteitä koristeina.⁷⁰ Tagin muodollisen tyylin omalaatuisuus ja yksilöllisyys muodostui tekijöilleen äärimmäisen tärkeäksi. Tagista muotoutui keino julistaa omaa olemassaoloaan.⁷¹

Tagin muodon logomaisesta tunnistettavuudesta tuli erittäin tärkeää graffitimaalareiden siirtyessä metrovaunujen sisäpuolelta niiden ulkopintoihin vuonna 1971.⁷² Hyvin suunniteltu tagi oli tunnistettavissa aseman ohi ajavan metron kyljestäkin.⁷³ Kun yksilöllinen tagi ei enää riittänyt oman nimen esiin nostamiseen lisääntyvien graffitien joukosta, päätyivät graffitimaalarit tekemään kokeiluja koon ja värien kanssa. Tagien yleistymisen myötä pääsääntöiseksi työvälineeksi vakiintuneet tussit eivät toimineet tässä yhteydessä, vaan työvälineinä kokeiluissa toimi pääasiassa spraykannu ja toisinaan myös maalitela.⁷⁴

⁶⁸ Castleman 1982, 26–27.

⁶⁹ Sama, 53.

⁷⁰ Sama, 53–55.

⁷¹ Style: Writing from the Underground. 1996, 32.

⁷² All City Writers 2009, 4.

⁷³ Chalfant & Cooper 1984, 14; Style: Writing from the Underground. 1996, 32–33.

⁷⁴ Castleman 1982, 55; Style: Writing from the Underground. 1996, 40.

Vuonna 1972 graffiti otti harppauksen kohti nykymuotoaan: Super Kool 223 maalasi tuolloin nimensä poikkeuksellisen paksuilla ja outlineilla varustetuilla kirjaimilla metrovaunun ulkopuolelle.⁷⁵ Tämä keskeinen piissien maalaamiseen johtanut kehitysaskel liittyi työvälineisiin. Super Kool 223 havaitsi erikoiskäyttöön tarkoitettussa spraymaalikannussa käytetyn suuremman suuttimen sopivan tavalliseen spraykannuun ja levittävän maalia alkuperäistä suutinta laajemmalle alalle. Myöhemmin graffitimaalarit huomasivat, että vastaavasti toimivia suuttimia löytyi myös kotikäyttöön tarkoitetuista spraytuotteista.⁷⁶ Tällaisista suuttimista alettiin lopulta käyttää termiä *fat cap*⁷⁷ viitaten paksuun maalijälkeen. Alkuaikojen piisseiksi nimitetyt työt eivät vastaa nykykäsitystä piissistä, vaan ne olivat usein pikemminkin suurempikokoisia signeerauksia.⁷⁸

Alkoi vääjäämätön tyyllinen kehitys. Graffitimaalarit alkoivat kehitellä omia tyyllisiä konseptejaan parantaakseen työnsä näkyvyyttä ja saadaakseen enemmän huomiota työlleen.⁷⁹ Joukossa oli urauurtavia muotokielellisiä innovaattoreita joiden voidaan nähdä olleen keskeisiä graffitin muodon uusintajia. Phase 2 kehitti *softiekirjaimet*, myöhemmin *bubblekirjaimina*⁸⁰ tunnetun kulmia välttelevän pehmeän typografisen muodon josta hän teki erilaisia variaatioita. Myös toiset graffitimaalarit adoptoivat tyylin muokaten sitä omalle nimelle sopivaksi.⁸¹ Bubblekirjainten laaja-alainen käyttö johti vääjäämättä pisteeseen, jossa ne alkoivat saada uusia, totutusta poikkeavia muotoja: Ne venyivät ja kiertyivät. Kirjaimien suljetun muodon rikkoivat niistä ulospäin työntyvät nuolet.⁸² Toinen keskeinen graffitin muotoa määrittänyt innovaatio oli irtoaminen kaksiulotteisuudesta. Pistol I käytti osittain tekstiä rajaavaa outlinea tuomaan syvyysvaikutelmaa. Jälleen uutta tyyliä, 3D:tä, alettiin kokeilla, kehitellä eteenpäin ja omaksua muiden graffitimaalareiden toimesta.⁸³

⁷⁵ Castleman 1982, 55; Style: Writing from the Underground. 1996, 41.

⁷⁶ Style: Writing from the Underground. 1996, 40.

⁷⁷ Suomalaisessa graffitisanastossa käytetään tavallisesti samaa lainasanaa cap suomenkielisen sanan suutin sijaan.

⁷⁸ Style: Writing from the Underground. 1996, 41.

⁷⁹ Sama, 46.

⁸⁰ Pehmeät kuplamaiset kirjaimet.

⁸¹ Castleman 1982, 56.

⁸² Style: Writing from the Underground. 1996, 48.

⁸³ Castleman 1982, 56.

Modernin graffitin maailma on alusta asti ollut luonteeltaan hyvin kilpailullinen. Kilpailun tavoitteena on maine, jonka saaminen vaatii tekijää pykimään tekemään enemmän tai paremmin kuin muut. Graffitin luonne oli kuitenkin muuttumassa. Visuaalisuutta aikaisempaa enemmän korostaneet piisit ja tekijöiden keskittyminen tyyliin johtivat tyylin omaksumiseen yhdeksi näkökulmaksi graffitimaalarin ansioituneisuuden arvioimisessa, mikä johti kilpailuun parhaasta tyylistä.⁸⁴

Jatkuva omien ja muiden graffitimaalareiden töiden laadullisen ja teknisen tason ylittämisen rinnalla työt suurenivat. Totutusta metrovaunujen ulkoseinämien ikkunoiden alla sijaitsevasta tilasta, johon maalattua graffitia kutsutaan *paneeliksi*, laajennettiin vertikaalisesti koko vaunun seinämän peittäviin *top-to-bottom*-töihin joissa maalattiin myös ikkunoiden päälle, sekä *end-to-end*-töihin joissa ikkunoiden alapuolelle maalattu piissi ulottui vaunun päästä päähän. Lopulta töiden kokoon liittyvä kehitys johti vielä vuonna 1973 Flint 707:n toimesta koko vaunun kyljen maalin alle peittävään *whole car*-piissiin.⁸⁵

Tyylin painotuksen ohella kehittyi myös toinen suunta: IN nimellä tunnettu graffitimaalari keskittyi määrään ja toi throw upin osaksi graffitin keskeisiä ilmaisutapoja vuonna 1975.⁸⁶ Ennen IN:iä throw up termiä käytettiin kuvaamaan huolimattomasti tehtyjä tai muuten vain laadultaan heikkoja piissejä, mutta IN uudisti käsityksiä. Hän valitsi käyttöönsä mahdollisimman lyhyen nimen ja alkoi maalata sitä sotkuisilla bubblekirjaimilla peittäen kokonaisia vaunuja nimillään. Castleman kertoo että aluksi IN sai osakseen arvostelua tyylin puutteen vuoksi mutta kun throw uppien määrä liikkui tuhansissa, sai hän osakseen arvostusta.⁸⁷

Ajanjaksoa 1970-luvulta 1980-luvun loppupuolelle New Yorkissa voisi kenties luonnehtia graffitin lyhyen historian renessanssiksi. Graffitin muotokieli oli ottanut huimia harppauksia ja tyylin kehitys oli johtanut vielä tämän päivän graffitissakin keskeisiin

⁸⁴ Castleman 1982, 56.

⁸⁵ Sama, 57–60.

⁸⁶ All City Writers 2009, 6.

⁸⁷ Castleman 1982, 61.

ilmaisumuotoihin. New Yorkin metrojen teräksistä pintaa kankaanaan käyttäneistä, tyyliin keskittyneistä graffitimaalareista muodostui paitsi mestareita oppipoikasuhhteissa, myös graffitin tyylin mestareita laajemmassa merkityksessä. Aika oli otollinen myyttisten graffiteja maalaavien legendojen syntymiselle: 1970-luvun alussa piissien maalaamisen perustukset oli valettu muutamien kuukausien aikajaksossa luoden tarvittavan pohjan piisseissä käytettävien tyylien kehittelyyn. Graffitimaalari Dazen mukaan merkittävät tyylin kehityssaskeleet otettiin 1970-luvulla ja siitä lähtien uudet tyylit ovat olleet tyylien synteesejä.⁸⁸ Alakulttuurin ulkopuoliset henkilöt alkoivat dokumentoida hetkellisiä, vääjäämättä katoavia töitä. Ajan graffitimaalareiden vaikutus näkyy vielä nykypäivän graffitissa niin visuaalisina vaikutteina kuin legendoiksi muodostuneiden nimien toistuvina mainintoina alakulttuurin sisäisessä keskustelussa.

1980-luvun lopulla alkuaikojen innostus laantui metroihin maalanneiden graffitintekijöiden keskuudessa. Päätöksenä ajanjaksolle voisi nähdä 1984 New York City Transit Authorityn vähitellen käynnistämän massiivisen ja menestyksekkään kampanjan, jonka tarkoitus oli saada graffitit pois metroista.⁸⁹ Toukokuussa 1989 New York Times uutisoi, että NYCTA:n kampanjan tuloksena metrolinjat olivat viimeistä graffitia vaille täysin graffitivapaita.⁹⁰

3.2. Leviäminen

Tässä luvussa käsittelen prosessia jonka myötä graffiti levisi Yhdysvalloista Eurooppaan ja sitä myötä Suomeen. Graffiti ei saapunut pelkästään kuvina, vaan mukana tuli siihen kytkeytyvä alakulttuuri koodistoineen. Graffiti päätyi kaikkialle Eurooppaan hyvin pitkälle samoja reittejä. Aloitan käsittelyn yleisemmin siitä, miten graffiti päätyi Eurooppaan ja päätän Suomen tarkasteluun. Näin pystyn osoittamaan että kulttuuri on tullut Suomeen samoja reittejä ja säilynyt samanlaisena. Näin ollen ulkomaista graffitia koskeva tutkimus on siirrettävissä Suomen ja Kuopion kontekstiin, ja päinvastoin.

⁸⁸ Style: Writing from the Underground. 1996, 109.

⁸⁹ All City Writers 2009, 11; Hays NYT 10.5.1989; Style: Writing from the Underground. 1996, 84.

⁹⁰ Hays NYT 10.5.1989.

Vuonna 1978 maineikkaan Faboulous Five -crew:n jäsen Lee Quiñones aloitti yöllisen työskentelyn naapurustonsa squash-tyyppisen amerikkalaisen käsipallon pelikenttien seinämien parissa. Graffiteja maalattiin toki jo maanpinnan yläpuolelle, mutta tavoitteena oli tavallisesti saada nimi näkyviin. Tavanomaisista ratkaisuista poiketen etunimeään kirjoittanut Lee käytti kaiken annetun tilan hyödykseen ja maalasi suuria muraaleja.⁹¹ Omien sanojensa mukaan Lee halusi käsipalloseiniin tehdyillä töillään siirtyä liikkuvasta objektista paikallaan pysyvään maalaus pohjaan. Liikkumattoman pohjan Lee koki anteeksiantamattomaksi: Liikkuvasta junavaunusta ei pieniä virheitä ehtinyt huomaamaan kun taas stabiili seinä mahdollisti työn tarkemman tarkastelun.⁹² Tätä lukiessa herää ehkä kysymys Leen muraalien olennaisuudesta graffitikulttuurin laajenemiselle Eurooppaan. Keskeisin syy on se, että roomalainen galleristi Claudio Bruni, joka oli jo tietoinen New Yorkin graffitikulttuurista, sattui näkemään muraaleista tehdyn lehtijutun. Bruni etsi Leen käsiinsä ja järjesti tälle ja Faboulous Five:n Fredille näyttelyn omistamaansa Galleria Medusaan Roomassa.⁹³ Sen lisäksi, että näyttely toimi graffitin ensiesiintymisenä Euroopassa vuonna 1979, voi Leen töitä pitää kiintopisteenä graffitin historiassa myös siinä mielessä, että metrovaunujen parissa työskennelleet graffitimaalarit alkoivat ottaa maanpäällisen seinäpinnan omakseen.

Neljä vuotta Leen Rooman-näyttelyn jälkeen amsterdamilainen taidevälittäjä Yaki Kornblit saapui New Yorkiin etsimään graffitimaalareita joista oli lukenut lehdistä. Hänen tavoitteenaan oli esitellä graffiti eurooppalaisille taiteenkeräilijöille. Graffitimaalarit tulivatkin Amsterdamiin Yaki Kornblit galleryn kautta, ja Rotterdamin Boijmans Van Beuningen museossa järjestettiin menestyksekkäs näyttely nimellä *Graffiti*. Esillä oli joukko ajan keskeisiä whole-car töiden maalaajia.⁹⁴ Amsterdamilaisen graffitimaalari Rhymen mukaan kaupungissa oli jo silloin aika paljon graffiteja, mutta näyttelyllä ja newyorkilaisten graffitimaalareiden läsnäololla oli suuri vaikutus alueen graffitin tyyliin.⁹⁵

⁹¹ Chalfant & Prigoff 1987, 7–8.

⁹² Deitch & McCormick 2011, 47.

⁹³ Chalfant & Prigoff 1987, 7; Lee Quiñonesin www-sivut.

⁹⁴ All City Writers 2009, 9; Chalfant & Prigoff 1987, 7.

⁹⁵ All City Writers 2009, 28.

Graffiti saapuikin Eurooppaan gallerioiden kautta, mutta alakulttuuri levisi nopeasti myös muita kanavia pitkin. Vuonna 1983 julkaistiin Charlie Ahearnin ohjaama hip hop -kulttuuria käsittelevä fiktiivinen elokuva *Wild Style*, jonka nimi on peräisin sen ajan vallitsevasta ja edelleenkin hyvin keskeisestä graffitityylistä.⁹⁶ *Wild Style*-elokuva yhdisti graffitin osaksi muuta New Yorkin köyhien asuinalueiden nuorien keskuudessa tapahtuvaa toimintaa ja oli näin kehittämässä ilmiötä joka tunnetaan nykyisin termillä hip hop.⁹⁷ Euroopassa elokuvaa tulkittiin niin, että ollakseen osa hip hop -kulttuuria, yksilön täytyi harjoittaa siihen liittyviä neljää eri elementtiä, eli räpätä, toimia dj:nä, breikata ja maalata graffiteja. Charlie Ahearnin mukaan ajatus näiden neljän eri toiminnan yhteydestä toisiinsa on osittain todenmukainen ja perustelee asiaa sillä, että monet yhtä toimintaa harjoittaneet ja siitä tunnetuksi tulleet henkilöt olivat harjoittaneet myös jotain muuta näistä neljästä toiminnasta.⁹⁸ Vaikka graffitia voi pitää osana hip hop -kulttuuria, niin on yhtä tärkeää tiedostaa, että hip hop -kulttuuri on osa graffitia, ja graffiti ei ole eksklusiivisesti tekemisissä vain hip hop -kulttuurin kanssa. Hip hop -kulttuurilla on kuitenkin ollut keskeinen asema graffitin leviämisessä Eurooppaan: Musiikkivideot ja Euroopan-kiertueet toimivat merkittävänä graffitin väylänä.⁹⁹ *Wild Stylen* lisäksi 1980-luvulla nähtiin myös kaksi muuta aihepiiriä käsittelevää elokuvaa: graffitipainotteinen dokumentti *Style Wars* (1983) ja fiktiivinen elokuva *Beat Street* (1984).¹⁰⁰

Varhaiset graffitia käsittelevät kirjat nousivat tärkeään rooliin paitsi alakulttuurin oman koodiston välittäjinä, myös nykygraffitin visuaalisen kaanonin rakentajina ja graffitin erityylien esittelijänä. Tällaisen roolin kannalta tärkeimmäksi graffitia käsitteleväksi kirjoiksi voi nostaa Henry Chalfantin ja Martha Cooperin *Subway Art* (1984) sekä Henry Chalfantin ja James Prigoffin *Spraycan Art* (1987). Chalfant ja Cooper olivat dokumentoineet valokuvaamalla New Yorkin metrojen graffitimaalauksia keskittyen vaunujen ulkoseinien näyttäviin piisseihin. *Subway Art* auttoi graffitimaalareita ymmärtämään alakulttuuriaan ja

⁹⁶ All City Writers 2009, 8. Deitch & McCormick 2011, 52.

⁹⁷ Deitch & McCormick 2011, 51.

⁹⁸ All City Writers 2009, 18.

⁹⁹ Sama, 19, 26–27.

¹⁰⁰ Sama, 9.

teki heidät tietoisiksi osastaan suuremmassa alakulttuurisessa ilmiössä. Chalfant & Cooper toivat laajan kirjon graffitikuvasto graffitimaalausta aloittelevien tekijöiden tarkasteltavaksi, jonka seurauksena New Yorkissa kehittyneet tyyli vaikuttivat vahvasti graffitin kuvalliseen ilmaisuun ympäri maailmaa.¹⁰¹ *Spraycan Art* keskittyy graffitikulttuurin leviämiseen ja sen graffitikuvasto on maailmanlaajuista.

Vaikutteita saatiin myös matkoilta. Interrail mahdollisti monipuolisen graffititurismin Euroopassa. Voisi oikeastaan puhua graffitimaalareiden omasta Grand Tourista. Graffitimaalarit matkustivat Interrail-lipuillaan ympäri Eurooppaa tavaten eri maiden graffitintekijöitä. Tavoitteena oli niin oman nimen maalaaminen uusiin paikkoihin – ensimmäisillä matkustavilla graffitimaalareilla oli pyrkimyksenä löytää koskemattomia alueita ja maalata nimensä eri junatyyppeihin – kuin graffititurismi, muiden maiden graffitityyliä dokumentointi valokuvaamalla.¹⁰² Euroopan sisäisen matkustamisen lisäksi graffitimaalarit suuntasivat kohti myyttistä New Yorkin metroa ja alakulttuurinsa syntyseutuja Etelä-Bronxissa. Yhdysvalloissa maalaaminen koettiin symbolisena tekona, jolla kunnioitettiin graffitimaalauksen juuria.¹⁰³

Graffitikuvasto levisi tekijöiden keskuudessa myös harrastelijalehtien, fanzinejen kautta, joista varhaisia pystyi luokittelemaan kahteen kategoriaan: graffitin hip hoppiin yhdistäviin julkaisuihin tai julkaisuihin, jotka keskittyivät piissien tyylilliseen kehitykseen ja käsittelivät graffitia omana ilmiönään. Fanzinen tekijät olivat keskenään lehtivaihdossa toimien siten samalla muiden lehtien jakelijoina.¹⁰⁴ Englantilaisen graffitimaalari Mode 2:n mukaan 1990-luvun alkuvuosina yleistyneiden fanzinejen seurauksena graffitintekijät saivat vaikutteita lehdissä julkaistuista kuvista. Hän kokee fanzineilla olleen tyylejä tasoittava vaikutus ja tuo esiin vertailun vuoksi graffitin evoluution New Yorkissa, jossa baittaaminen saattoi johtaa tappeluun, ja jossa kehitettiin nopealla tahdilla tyyliä eteenpäin erilaisin kokeiluun, kuten

¹⁰¹ All City Writers 2009, 22–23.

¹⁰² Sama, 90-91.

¹⁰³ Sama, 30.

¹⁰⁴ Sama, 66, 80.

New Yorkin juuria käsittelevässä luvussa toin esille.¹⁰⁵ Toisaalta newyorkilainen graffitikin omaksuttiin ympäri maailmaa valmiina, pitkälle kehittyneenä kuvastona graffitimaalauksen leviämisen myötä. Siinä mielessä tyylien välittyminen ja tasoittuminen fanzinejen kautta ei ole lainkaan poikkeavaa alueen graffitin historiassa, ja tällainen kehitys on nähtävä myös väistämättömänä internetin käytön yleistymisen seurauksena.

3.3. Graffiti Suomeen

Ensimmäinen helmikuuta 1986 Helsingin Sanomissa julkaistiin artikkeli otsikolla ”Graffiti tuli Suomeen”. Artikkelin kirjoittaneen Markus Jokelan mukaan ensimmäinen tunnettu tagi ilmestyi lokakuussa 1985 Huopalahden asemalle.¹⁰⁶ Graffiteja ilmestyi Helsingin katukuvaan kuitenkin jo vuonna 1984.¹⁰⁷ 1980-luvulla graffiteja maalanneen Tuomas Jääskeläisen mukaan graffiti tuli Suomeen breakdance-tanssin kautta. Hän nostaakin keskeisiksi vaikuttajiksi *Beat Street* ja *Breakdance*-elokuvat.¹⁰⁸ Myös Chalfant & Prigoff pitävät *Beat Street*-elokuvaa suurimpana tekijänä graffitin levittämisessä. Hollywoodin tuotteena *Beat Street* päättyi laajemmin valkokankaille, mutta toisin kuin *Wild Style*ssä, *Beat Streetin* graffitit edustivat Hollywood lavastajien kädenjälkeä sen sijaan, että lavasteita olisi maalanneet oikeat graffitimaalarit.¹⁰⁹ *Beat Streetin* ensi-ilta Suomessa oli 10. elokuuta 1984 ja se päättyi 39 865:lla katsojallaan elokuvavuoden 1984 Suomen katsotuimpien elokuvien listalla sijalle 37. Jääskeläisen esiin nostama *Breakdancen* ensiesitys oli 29. kesäkuuta 1984 ja se päättyi samaisella listalla sijalle 44.¹¹⁰

Varhaisesta graffitikirjallisuudesta on muodostunut klassikoita, joiden kuvat tekevät vaikutuksen graffitimaalareihin vielä tänäkin päivänä. Komosen tekemissä haastatteluissa graffitikirjojen klassikot – esimerkiksi *Subway Art (1984)* ja *Spraycan Art (1987)* – nousevat

¹⁰⁵ All City Writers 2009, 79.

¹⁰⁶ Jokela HS 1.2.1986.

¹⁰⁷ Isomursu & Jääskeläinen 1998, 29.

¹⁰⁸ Jääskeläinen 2012.

¹⁰⁹ Chalfant & Prigoff 1987, 8.

¹¹⁰ Hirvonen & Uusitalo, 19.

esiin useiden haastateltujen kohdalla innostajina.¹¹¹ Vuonna 1986 graffitimaalauksen aloittanut helsinkiläinen Poe mainitsee saaneensa näistä kirjoista vaikutteita.¹¹² Myös graffitia käsittelevässä kansalaiskeskustelussa mainitaan *Subway Art* jokaisen graffitimaalarin raamattuna. Keskusteluun osallistuvien mukaan kirjaa varastettiin kirjastoista, ja he olettavat että lähes jokainen ennen internetin yleistymistä toimintansa aloittanut graffitimaalari on tutustunut siihen jollain tasolla.¹¹³

Tunnettu suomalainen graffitimaalari Egs sai ensimmäiset ulkomaalaiset kontaktinsa Tukholman-reissuillaan.¹¹⁴ Ruotsi tuntuukin vaikuttaneen läheisellä sijainnillaan suomalaisen graffitimaalaukseen kulttuurin tänne rantautumisesta asti. Streetname FTC Crew mainitsee haastattelussaan läntiset naapurimaat juniin maalattujen piissien osalta suosikkeinaan. Syitä ruotsalaisen graffitin korkeaan tasoon FTC Crew etsii historiasta. 1980-luvun Tukholmassa oli helpompi saada käsiinsä parempia spraykannuja ja cappeja, ja maalattavaa betonipintaa löytyy sieltä enemmän kuin Helsingistä. Lisäksi FTC Crew:n mukaan Ruotsissa oli suurempi skene ja enemmän kansainvälisiä yhteyksiä.¹¹⁵ Kenties tässä näkyy Suomen maantieteellisen sijainnin vaikutus.

Ensimmäisillä pidemmällä ulkomaanreissulla Egs kertoo käyneensä 1991. Mukana oli graffitintekijöitä Suomesta ja Ruotsista. Interrail matkoista tuli sen jälkeen Egsin mukaan lähes jokavuotisia tapahtumia.¹¹⁶ Niinpä niitä ei voi jättää mainitsematta kun mietitään suomalaisen graffitin vaikutteiden lähteitä. Matkustaessa syntyneet uudet kontaktit mahdollistivat myös Euroopan-laajuisten graffiticrew:ien perustamisen.¹¹⁷ Egs perusti Poen kanssa 1990 Gasmask-nimisen graffitifanzinen, jonka esikuvina toimi ulkomaiset fanzinet. Egsin mukaan he valitsivat lehteen graffiteja aktiivisilta ja tunnetuilta helsinkiläisiltä tekijöiltä. Lehteen poimittiin parhaat tyyliä sekä myös uusia nimiä. Ulkomaanreissujen

¹¹¹ Komonen 2012, 171.

¹¹² Poe. 2011.

¹¹³ Graffiti-topikki, 3–4. Punk in Finland www-sivujen keskustelufoorumi.

¹¹⁴ All City Writers 2009, 93.

¹¹⁵ Ridaskoski 2011.

¹¹⁶ All City Writers 2009, 93.

¹¹⁷ Sama.

myötä lehteen päätyi kuvia myös muista Pohjoismaista.¹¹⁸ Lehti toi siis muiden Pohjoismaiden graffitikuvastoja Suomeen. All City Writers liittävää tämän suomalaisen graffitifanzinen myös osaksi eurooppalaisten fanzinen tekijöiden lehtivaihtoa.¹¹⁹

Graffitin voi katsoa levinneen Suomeen hyvin pitkälle samoja reittejä kun aikaisemmassa luvussa läpi käymääni Eurooppaan kokonaisuutena. Graffitikulttuurin voi nähdä siis siirtyneen samanlaisena New Yorkissa rakentuneena kokonaisuutena niin Suomeen kuin muuallekin maailmaan. Se näkyy selvästi graffitin tyylien omaksumisena Suomen graffitintekijöiden toimesta. Bubblekirjaimet, nuolet, kierteet ja sarjakuvamaiset figuurit esiintyvät jo varhaisissa graffiteissa.

¹¹⁸ All City Writers 2009, 82.

¹¹⁹ Sama, 66–67.

4. Lokaatiot

Maalauksen lokaatioista löytää kaksi erilaista suuntausta: Osa sijainneista on skeneen kuulumattoman keskivertokansalaisen arkipäivän kulkureittien varrella, kun taas osa on sellaisia, jotka ovat yleistä tietoa lähinnä graffitimaalareille ja graffitien kanssa tekemisissä oleville henkilöille. Enemmän aikaa vaativat piisnit keskittyvät usein syrjäisille tai muuten rauhalliset maalausolosuhteet tarjoaville alueille, joissa tekijä saa riittävästi aikaa työstää teostaan. Näin ollen suuri osan keskeisistä graffitilokaatioista sijaitsee paikoissa, joissa töiden sattumanvarainen kohtaaminen ei ole todennäköistä. Piisnejä onkin hyvä lähteä aluksi etsimään graffitille tyypillisistä paikoista, joissa seinätilaa riittää: alikulkutunneleista, junaradan varrelta, autoista taloista ja hiljentyneistä tehdasympäristöistä.

Graffitimaalarit eivät kuitenkaan pyri piilottamaan töitään, vaikka rangaistavaan tekoon liittyvän kiinnijäämisriskin takia suuren työn tekeminen rauhassa vaatiikin tavallisesti paikan, jossa tekijä on suojassa uteliailta silmäpareilta. Graffitimaailmaan liittyä keskeisesti pyrkimys ansaita feimiä, mainetta, maalaamalla töitä näkyviin paikkoihin ja runsaslukuisesti. Castlemanin mukaan tyyli, muoto ja tekotapa ovat merkitykseltään toisarvoisia getting up-ajattelussa.¹²⁰ Toisin sanoen määrä korvaa laadun perinteisessä graffitiin liittyvässä koodistossa. Tämä on nähtävissä myös kuopiolaisessa graffitiskenessä keskustan ruutukaava-alueella ja sen välittömässä läheisyydessä, jossa tagien joukosta löytää runsaissa määrin myös aktiivisesti piisnejä maalaavia nimiä ja crew-nimiä.

Ella Chmielewska löytää lähilukua apunaan käyttäen graffiteista paikkasidonnaisia nyansseja, joita hän pitää uniikkeina ja mahdottomina toistaa. Nyanssit liittyvät graffitin kytkeytymiseen sijaintiinsa, jolloin urbaani pinta, rakennettu ympäristö on osallisena muodostamassa graffitin visuaalista tilaa.¹²¹ Näenkin, että vaikka graffitia voi kuvana lähestyä ilman parempaa tietoa sijainnista, kytkeytyy lokaatio maalaukseen tavalla, jolla on

¹²⁰ Castleman 1982, 19.

¹²¹ Chmielewska 2007, 154–155.

suuri merkitys itse työlle. Varsovan ja Montrealin graffitimaalauksia keskenään vertaillen Chmielewskan mukaan lokaatiot tuovat esille graffitin paikallista omalaatua luonnetta, jota määrittelee kaupungin tarjoamat kankaat – maalauksen mahdollistavat sijainnit rakenteineen ja pintastruktuureineen.¹²² Yhden lähtökohdan kuopiolaisuuteen alueen graffitissa voisikin kenties löytää sen sijoittumisesta kuopiolaisiin ympäristöihin ja Kuopiolle luonteenomaisiin rakenteisiin.

Kuva 6. 2Quick, 2011? Maalaus sijaitsee Korkeasaarella Saaristokadun varrella. Kuva: Jyri Väisänen.

Graffitin peittämä pinta tuo tekstuurillaan oman ulottuvuutensa maalaukseen, toisinaan työn luonnetta keskeisesti määrittäen, kuten tässä Saaristokadun Korkeasaaresta löytyvässä 2Quick-piississä on nähtävissä (Kuva 6). Betonin pinnassa näkyy muotista jääneet jäljet horisontaaleina linjoina, jotka muodostavat pinnan rakenteen. Tekijän ratkaisu maalata työ kulmaan määrittelee kuitenkin mielestäni keskeisemmin työtä. Kohtisuoraan tarkasteltuna piissi tuntuukin tulevan kohti katsojaansa graffitille poikkeuksellisella tavalla seinien

¹²² Chmielewska 2007, 154–158.

suunnatessa katsojan sivuille. Kuvakulmasta näkyy myös ympäristö, johon piissi on maalattu. Järvi-Suomen saaristoiseen järvimaisemaan sijoittuminen tuntuukin korostavan työn paikallisuutta vastakkainasettelun kaltaisesti. Alueella ei juuri ole muuta ympäristöön asetettua visuaalista hälyä, kuten mainoksia, mikä tuntuu voimauttavan maalauksia ympäristössään.

4.1. Graffitin katsomisen tavat

Graffitia osana kaupunkitilaa voisi hyvinkin verrata mainoksiin. Molemmat aiheuttavat visuaalisina elementteinä jonkinasteista ääntä ja hälyä, joka on lisätty tilaan jälkeensä sen käyttäjien toimesta. Getting up-ajatteluun liittyvä nimen tunnetuksi tekeminen tuntuukin lähtökohtaisesti kohtaavan mainostajien pyrkimykset. Nancy MacDonald katsoo graffitin edustavan useimmille ihmisille vain urbaania maisemaa tai urbaania tapettia.¹²³ Ajatuksena urbaani tapetti tuntuukin kiteyttävän jotain keskeistä graffitikulttuuriin kuulumattoman henkilön graffitin katsomisentavasta. Näkisinkin että graffiti uppoaa mainosten tavoin osaksi urbaania maisemaa, kenties paikoitellen havahduttaen ohikulkijan huomaamaan näkemänsä. Havahduttajana toimivat varmasti sekä työ, että lokaatio, johon työ on sijoitettu.

Toisin kuin graffitikulttuuriin kuulumattomat kaupunkilaiset, graffitimaalarit kiinnittävät erityistä huomiota graffiteihin. Graffitimaalari2 kertoo haastattelussaan käyneensä aktiivisesti etsimässä graffiteja ja graffitille keskeisiä lokaatioita. Graffitien seuraamisessa aktiivisuus on tärkeää, ja graffitimaalari2 kertookin "*seuranneensa meininkiä*" etsimällä uusia maalauksia.¹²⁴ Graffitimaalari1 puolestaan kertoo käyvänsä katsomassa maalauksia aina kun kuulee uusista paikoista.¹²⁵ Koenkin että graffitin koodiston sisäistänyt henkilö voi graffiteja aktiivisesti etsimällä ja tarkkailemalla rakentaa ymmärryksen seurattun alueen skenestä. Graffitimaalari2 tuo internetin merkityksen esille myös paikallisen skenen

¹²³ MacDonald 2001, 203.

¹²⁴ Graffitimaalari2:n haastattelu 17.3.2014. Haast. Jyri Väisänen.

¹²⁵ Graffitimaalari1:n haastattelu 20.1.2014. Haast. Jyri Väisänen.

seuraamisessa: kuopiolaista graffitia internetiin arkistoiva Urbaani.org helpottaa hänen mukaansa skenen seuraamista ja vähentää tarvetta lähteä itse etsimään maalauksia.¹²⁶ Hän kuitenkin painottaa itse lokaatioissa katsomisen merkitystä:

”Mutta kyllä edelleen, edelleen tulee kyllä käytyä mestoilla, vaikka Urbaani on olemassa niin on nyt livenä aina hienompi nähä...”¹²⁷

¹²⁶ Graffitimaalari2:n haastattelu 17.3.2014. Haast. Jyri Väisänen.

¹²⁷ Sama.

5. Graffiti Kuopiossa

Tässä luvussa siirryn käsittelemään graffitimaalauksia Kuopiossa. Aloitan tarkastelemalla kuopiolaiselle graffitille keskeisiä lokaatioita, joiden kautta selvitän sitä, millaisiin paikkoihin graffiteja maalataan alueella, sekä paikkojen merkitystä graffitin luonteelle. Seuraavaksi jatkan tarkastelemalla alueen graffitia teoslähtöisesti Lisa Gottliebin graffitin analysoinnin ja luokittelun systeemin avulla.

5.1. Luvallinen graffitiseinä

Vuonna 1969 käyttöön avatun, Seppo Ruotsalaisen ja Esa Malmivaaran suunnitteleman Kuopion uimahallin¹²⁸ kulmalta lähtevä muuri (Kuva 7) on keskeinen lokaatio kuopiolaisen graffitin kannalta. Muuri rauhoittaa uimahallin junaradan puoleista sivua, joka onkin ensisijaisesti varattu huoltotoimiin liittyvään kulkuun. Vielä keskeisemmin se eristää muutaman metrin päässä kulkevan junaradan toisella puolella sijaitsevasta Mustinlammen ympäri kiertävästä virkistysalueesta ja muurin välittömästi toisella puolella sijaitsevasta rantalentopallokentistä. Muurin junaradanpuoleisesta sivusta tehtiin uimahallin luvalla Kuopion kaupungin nuorisopäällikkö Jari Väänäsen mukaan luvallinen graffitiseinä reaktiona ensimmäiseen graffitiaaltoon, joka tuli Kuopioon voimallisemmin 1990-luvun alkupuolella.¹²⁹ Vuonna 1996 käyttöön otettuna se on tällä hetkellä Suomen vanhin edelleen käytössä oleva luvallinen graffitiseinä.¹³⁰

Lähestyn muuria uimahallin pihan kautta. Alueelle pääsee myös muurin toiselta puolelta kulkien rantalentopallokenttien ohi portista (Kuva 7, Kuva 8) suoraan luvalliselle maalausseinustalle tai muurin päädyn kautta kiertämällä, mutta uimahallin pihalta junaradan vierestä lähestyminen tuntuu oikealta tavalta. Maalaukset eivät pysy aivan luvalliseksi pinnaksi rajatulla alueella, vaan luvattomasti tehtyjä tageja ja pienempikokoisia

¹²⁸ Leminen, Repo, Tegelman et al. 2010, 23.

¹²⁹ FlexM, Laillista graffitia. Urbanin www-sivut.

¹³⁰ Helin 2014, 57.

maalauksia löytyy jo uimahallin seinämistä läheltä muuria. Ensimmäisen kerroksen tasolla olevan katoksen yläpuolella näkyy Patexin uimahallin seinään maalaama Pax-piissi, jolle rakennuksen seinälaatat antavat oman luonteensa (Kuva 9).

Kuva 7. Luvallinen maalauspaikka Kuopion uimahallin muurilla. Kuva: Jyri Väisänen.

Kuva 8. Kartta luvallisesta graffitiseinästä ja radanvarren lokaatioista keskustassa. © OpenStreetMapin tekijät.

Moniväriset suuret piissit alkavat heti muurin päästä ja peittävät sen koko matkalta. Lukemattomat maalikerrokset muurin betonisella seinäpinnalla hilseilevät, mikä tuo maalauksiin paikoitellen näkyvää pintatekstuuria. Myös muurin vieressä sijaitseva pieni puinen rakennus on maalausten peitossa. Toisella puolella muuria on muutamia throw

uppeja ja rantalentopalloiluun liittyen paikalle jätetyn parakin seiniin on maalattu. Maisemallisesti muurin aluetta määrittelee keskeisesti junarata ja avoimeen kaupunkiympäristöön sijoitetut urheiluhallit: uimahalli muurin puolella ja vastapäätä muuria, radan toisella puolella sijaitseva Kuopio-halli. Niiralan montuksi kutsutulla alueella sijaitsevat uimahallin lisäksi myös keila- ja jäähalli, sekä Venäjän vallan aikaisia punatiilisiä entisiä kasarmirakennuksia.¹³¹

Kuva 9. Pax, 2014. Uimahallin seinään maalattu piissi. Kuva: Jyri Väisänen.

Muurin sijainti etelään suuntaavan junaradan varrella tekee lokaatiosta hyvän graffitienmaalauspaikan. Graffitimaalaus on ollut läheisessä yhteydessä juniin New Yorkin metroissa maalaamisesta lähtien, ja radanvarsien seinämät ovatkin tyypillisiä maalauspaikkoja. Muurilla jatkuvasti vaihtuva näyttely näkyy sekä ohi kulkeviin juniin, että Puijonlaakson suunnasta tuleville, paljon kuljetuille kevyen liikenteen väylille. Junaradan puoleisen reunustan maasto on raivattu syksyllä 2013 ilmeisesti VR:n toimesta, mikä lisää

¹³¹ Kulttuuriympäristöselvitys Kuopion seudun maakuntakaavaa varten, 50.

paikan näkyvyyttä. Kuitenkin luvallinen graffitiseinä on jäänyt tavallisesti vaille puistotyöntekijöiden huolenpitoa, joka näkyy kesäisin maalausten näkyvyyttä vähentävänä korkeana niittymäisenä kasvustona. Muurin kaukaisemmassa päädyssä on myös ollut pari vuotta kestäneen tutkimukseni teon ajan kasa puunraivausjätettä peittämässä osaa muurista.

Haastattelemieni graffitimaalareiden mukaan luvallisella graffitiseinällä on suuri merkitys kuopiolaiselle graffitikulttuurille. Heidän mukaansa toiminta siellä on aktiivista ja maalaukset vaihtuvat usein, minkä olen itsekin tutkimuksentekoaikani huomannut. Myös Kuopion nuorisajohtaja Jari Väänäsen käsityksen mukaan luvallisen graffitiseinän maalaukset vaihtuvat melkein liian tiheään tahtiin.¹³² Laillinen graffitiseinä mahdollistaa ensikokeilut ilman graffitiin liittyvän laittomuuden asettamaa uhkaa. Luvallisena paikkana se antaa myös kokeneemmille tekijöille mahdollisuuden panostaa töihinsä.¹³³ Luvallinen paikka tuntuu asettavan vaatimuksia tehdyn työn laadulle, kuten mainitsee myös nimellä Psyke maalaava Muotoa etsimässä-blogin kirjoittaja todetessaan, että muurille ei ole asiaa ilman luonnosta.¹³⁴ Luvalliselle graffitiseinälle ilmestyy myös usein muilta paikkakunnilta saapuneiden tekijöiden maalauksia. Graffitimaalari2:n mukaan ulkopaikkakuntalaiset kysyvätkin usein luvallisen maalauspaikan sijaintia Kuopioon suunnatessaan.¹³⁵

Uimahallin muurin merkitys kuopiolaiselle graffitille kiteytyy ensisijaisesti sen asemaan luvallisena graffitiseinänä. Sen sijainti tuo myös merkitystä paikalle. Seinä on ollut luvallinen useita vuosia, joten siitä löytyy myös useita maalikerroksia. Jyräämistä pidetään tavallisesti erittäin loukkaavana tekona, mutta haastattelemieni graffitimaalareiden mukaan se ei muurilla niinkään haittaa, koska he näkevät sen vääjäämättömänä. Graffitimaalari2:n mukaan piissit eivät kestä siellä vuottakaan.¹³⁶ Uusia piissejä ilmestyykin luvalliselle seinälle suhteellisen usein, etenkin kesäaikaan, jolloin myös ulkopaikkakuntalaisia käy enemmän

¹³² Jari Väänäsen sähköpostiviesti tekijälle 22.5.2014.

¹³³ Graffitimaalari1:n haastattelu 20.1.2014. Haast. Jyri Väisänen; Graffitimaalari2:n haastattelu 17.3.2014. Haast. Jyri Väisänen.

¹³⁴ Aamukaksi, 2009. Graffiti: Lomailua Kuopiossa. Muotoa etsimässä -blogi.

¹³⁵ Graffitimaalari2:n haastattelu 17.3.2014. Haast. Jyri Väisänen.

¹³⁶ Sama.

paikallisten graffitimaalareiden aktivoitumisen ohella. Luvallisen graffitiseinän tulevaisuus on kuitenkin vaakalaudalla, sillä nykyisen uimahallin tilalle suunnitellaan kylpylähotellia.¹³⁷

5.2. Käänteisiä graffitinkatsomisen tilanteita liikenteen varrella

Junaradan varsille sijoittuvat, useimmiten juniin näkyvät seinämät ovat siis, kuten mainitsin, merkittäviä graffitimaalauksen kohteita. Tämä näkyy myös suomalaisessa graffitilehdessä *Sisu*, jossa kuvia on lajiteltu muun muassa sijaintien mukaan juniin, tavarajuniin, radanvarsiin ja seiniin.¹³⁸ Merkitys korostuu kun asettaa vastakkain radanvarsi- ja yleiset seinäkuvat. Keskeisin ero näissä on lokaatio: radanvarsikuvien graffitit sijaitsevat aina radanvarsien seinärakenteissa kun taas seinäkuvien graffitit tuntuvat olevan missä tahansa ulko- tai sisäseinäpinnassa joka ei sijaitse radan varrella. Tältä pohjalta ajatellen voisi korostaa radanvarsien maalauksia osana graffitimaalauksen perinteistä yhteyttä liikkuviin juniin.

Täyttä rinnastusta ei voi kuitenkaan tehdä. Juniin maalatuissa graffiteissa on keskeistä se, että ne liikkuvat paikasta toiseen vieden maalatun työn kiertävälle näyttelylle. Graffitin saavuttua Eurooppaan, paikalliset tekijät etsivät graffitin dynaamiselle luonteelle sopivia maalauspohjia omilla paikkakunnillaan tarjolla olevista kulkuvälineistä, jotka voisivat tarjota vastineen New Yorkin metrolle.¹³⁹ Toisaalta radanvarsien työt voisi nähdä olevan siinä mielessä osa kiertävää näyttelyä, että junat kierrättävät mahdollisia kuvan katsojia. Radanvarsien maalaukset asettavat siis tähän dynaamiseen luonteeseen liittyvän graffitinkatselutilanteen mielenkiintoisesti pääläelleen: graffitimaalaus pysyy paikallaan, kun taas kuvan katsojia kuljetetaan katsomaan näyttelyä.

¹³⁷ Tikkanen, YLE:n www-sivut. 19.11.2013

¹³⁸ Ks. *Sisu* n:o 1 tai *Sisu* n:o 2.

¹³⁹ All City Writers 2009, 34.

Kuva 10. Puistokadun alittava tunneli. Maalausten kerroksellisuus näkyy kevyen liikenteen tasolla olevassa seinämässä. Kuva: Jyri Väisänen.

Kuopiolainenkin graffiti myötäilee paikoitellen junarataa, mikä näkyy radanvarren välittömässä läheisyydessä olevien seinien käyttämisessä maalaus pohjana. Keskeisimpiä radanvarsipaikkoja luvallisen graffitiseinän ohella ovat keskustan ruutukaava-alueen reunamilla sijaitseva Karjalankadun alittava kevyen liikenteen ja junaliikenteen yhteinen alikulkutunneli (Kuva 10, Kuva 8), jonne päätyy kulkiessaan lailliselta seinältä uimahallin vieressä sijaitsevan tagailtun keilahallin takaseinän ohitse. Tunnelin toisella puolella sijaitsee kuvassa vasemmalle puolelle asettuva Iso hautausmaa, ja oikealla puolella tulee vastaan ruutukaava-alueen laitaan sijoittuvien rakennusten seinät. Graffitien esiintyminen jatkuu ruutukaava-alueen reunalle sijoittuvien rakennusten radan puoleisissa seinissä ja myös paikoitellen radan tasolla sijaitsevilla seinämissä. Junarata tuntuu olevan keskeisesti graffitimaalauksien sijainnin valintaa määrittäneenä tekijänä, minkä seurauksena junarataa myötäilee nauhamainen graffitien alue lähtien edellä käsitellyltä luvalliselta graffitiseinältä kohti juna-asemaa. Rakennusten seinillä on maalauksia myös viime vuosikymmeneltä ja esillä on alueella epäaktiiviseksi muuttuneita nimiä. Maalauksia on tehty muun muassa

kerrostalon pihapiirin puisen roskakatoksen seinään, punatiiliseinään ja vanhasta Kuopiosta muistuttavan, nykyisin Steinerkouluna toimivan puutalon kivijalkaan.

Kuva 11. Graffiteja Puistokadun alittavassa tunnelissa junaradanvarrella. Edessä alhaalla COV, 2013. Ylhäällä piissit vasemmalta oikealle Pax, Vetter & Fess. Kuva: Jyri Väisänen.

Lokaatio edustaa yhtä aikaa kahta tyypillistä graffitien sijaintipaikkaa: tunnelia ja junaradanvarrelle sijoittuvaa seinämää, joista syntyykin maalauksien keskeinen ympäristö alikulkutunnelin rajoittaessa näkyvyyttä. Tila on kuitenkin alikulkutunneliksi poikkeuksellisen avara sen kautta menevän junaradan vuoksi. Seinämiin on maalattu kahteen eri tasoon: Maalauksia sijaitsee radan tasossa (Kuva 11) ja ylempänä kevyen liikenteen väyliä reunustavilla seinillä. Graffitien kerroksellisuus on nähtävissä kevyen liikenteen tason seinien piissien alta pilkistävästä vanhemmista maalauksista molemmin puolin tunnelia, mitä voisikin pitää merkkinä sijainnin merkittävydestä paikallisille graffitimaalareille ja näin myös Kuopion skenelle. Sijainnin kannalta maalausten määrä tuntuu poikkeukselliselta, sillä paksuimmilla maalikerroksilla peitetyt tunnelit tuntuvat

muuten löytyvän vähemmän liikutuilta alueilta tämän tunnelin sijaitessa aivan ruutukaava-alueen reunalla.

Kuva 12. *Paxe*, 2013–2014? & OKC 2013. Tasavallankadulta moottoritietä pohjoiseen suuntaavan liittymän varrella.
Kuva: Jyri Väisänen.

Kuva 13. *Paxe* ja OKC-maalaukset kartalla. © OpenStreetMapin tekijät.

Junaradan ohella maalauksia löytyy myös jonkun verran paikoista, joissa niitä on selkeästi kohdistettu autoilijoiden katsottavaksi. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi moottoritietä nousevien ramppien läheisyydessä olevat rakenteet ja keskeisten kaupunginosia yhdistävien teiden varren seinämät. Esimerkiksi *Paxe-* ja *OKC*-piissit on toteutettu erittäin vilkkaasti liikennöityyn paikkaan Siikalahdentieltä pohjoiseen suuntaavan moottoritien liittymän varrella (Kuva 12, Kuva 13). Maalaukset näkyvät paitsi moottoritielle ajaville autoilijoille, myös neljakaistaisella Tasavallankadulla liikkujille. Pääimmäinen syy näihin lokaatioihin maalaamiseen löytyy varmasti ohi kulkevan liikenteen määrästä, joka takaa että maalaukset näkee mahdollisimman moni. Graffitimaalari2 näkee kuopiolaisen graffitiskenen aktivoituneen viime aikoina ja toteaakin paikallisten graffitimaalareiden maalaavan nyt rohkeasti riskialttiisiin paikkoihin, kuten juuri moottoriteiden varsille.¹⁴⁰ Jännityksen hakeminen on myös yksi joitakin graffitimaalareita motivoiva tekijä, jolla saattaa olla myös osansa Graffitimaalari2:n kutsumiin rohkeisiin paikkoihin maalaamiseen. Hän toteaakin, että

*"...jotkut tekee paljon, ihan vaan myös silleen adrenaliinin vuoks, että haluaa jännitystä ja sen takia maalaa jopa junia ja muuta sillee, että niin ku joillekki se on se meininki graffitissa niin on sillä sinäänsä merkitystä."*¹⁴¹

Losangelesilaisen graffitimaalari Risk näkee seinille ja moottoriteiden varteen maalaamiseen keskittyneen skenen Los Angelesissa kokevan moottoritiet tärkeinä, koska kaikki kulkevat niitä pitkin, joten niiden voi nähdä korvaavan newyorkilaisen metrosysteemin, joka kulkee joka kaupungin kolkkaan. Risk pitää graffitia aina yhteiskunnallisena keskusteluna, vaikka kyseessä olisikin pelkkä maalaajan käyttämä nimi, ja hän näkee moottoriteille maalaamisen tapana lähettää viesti yhteiskunnalle.¹⁴² Samalla kuitenkin ne jatkavat liikkeen liittämistä graffitin katselutilanteeseen jättäen kuvaan kohdistuvan katseluajan lyhyeksi vilkaisuksi.

¹⁴⁰ Graffitimaalari2:n haastattelu 17.3.2014. Haast. Jyri Väisänen.

¹⁴¹ Sama.

¹⁴² Fulcher & Gastman 2011, 170.

5.3. Vanhan tulitikkutehtaan galleria

Itkonniemellä sijaitsevalla, valmistuttuaan maailman suurimpana tunnetulla entisellä tulitikkutehtaalla (Kuva 14, Kuva 15) on merkittävä osa kuopiolaisessa teollisuushistoriassa. Kauppaneuvos Lauri Hallman rakennutti arkkitehti Juho Nykäsen suunnitteleman tehtaan teollisuusalueeksi tarkoitettulle vuokratontille 1922–1923. Tehdas siirtyi ruotsalaisomistukseen vuonna 1927, ja tulitikkuja siellä valmistettiin 1930-luvun loppupuolelle asti, jonka jälkeen tehdas siirtyi Osakeyhtiö Savon omistukseen, ja siellä alettiin valmistaa vaneria. Saastamoinen Yhtymä Oy:lle päätyneet tehdas siirtyi Schauman Wood Oy:n omistukseen vuonna 1991. Vaneria tehtiin vuoteen 2005 asti, jonka jälkeen toiminta tehtaassa lopetettiin. Tehdasmiljööseen kuuluu kaksi punatiilistä rakennusta: korkeapiippuinen tehdasrakennus ja tehtaan koillispuolella sijaitseva suuri varasto. Tehtaan lähellä sijaitsee myös kolme 1940–1950-luvuilla rakennettua asuinrakennusta. Tulitikkutehdas on huomioitu Kuopion kulttuuriympäristön strategiassa ja suositeltu säilytettäväksi historiansa takia.¹⁴³ Se on osa Pohjois-Savon maakuntakaavan 2030 maakunnallisesti merkittävänä kohteena tehtyä aluevarausta¹⁴⁴, joka kattaa Itkonniemen teollisuusalueelta entisen tulitikkutehtaan asuinrakennuksineen, Sammonkadulla sijaitsevan entisen kuitulevytehtaan ja Itkonniemen pientaloalueen.¹⁴⁵ Tulitikkutehtaan tehdasalueen asuintaloista arkkitehti Eino Pitkäsen suunnittelema, 1944 valmistunut tehtaanjohtajan asuinrakennus ja arkkitehti Claus Tandefeltin suunnittelema, 1950-luvulla valmistunut rivitalo on huomioitu myös Kuopion yleiskaavassa suojelumerkinnällä.¹⁴⁶ Tehtaan vanha osa on poistettu käytöstä, kun taas vaneritehtaan aikaiset uudemmat laajennukset ovat osittain yritysten käytössä.

¹⁴³ Kulttuuriympäristöselvitys Kuopion seudun maakuntakaavaa varten, 14, 64; Kuopion kulttuuriympäristö 2008, 75–76; Rieki 2005, 271–272.

¹⁴⁴ Kaavamerkki MA 11.1209.

¹⁴⁵ Maakuntakaavaselostus 2012 liite 4, 17.

¹⁴⁶ Kuopion kulttuuriympäristö. Strategia ja hoito-ohjeet 2008, 76.

Kuva 14. Tulitikkutehdas. Kuva: Jyri Väisänen.

Kuva 15. Tulitikkutehtaan alueen graffitigalleriat.

Nykyisin verkkoaitojen ja vanereilla suljettujen tilojen kätköissä piilee galleria. Graffitiaktiivi Hannu Vänskä määrittelee graffitigallerian paikaksi, joka on piilossa kaupunkilaisten katseilta. Virallista lupaa maalaamiseen ei välttämättä ole, mutta syrjäisen sijainnin takia graffitista ei nähdä olevan suurta haittaakaan. Galleriat sijaitsevat usein purku-uhan alla olevissa paikoissa, joissa graffitimaalarit saavat maalata rauhassa.¹⁴⁷ Isomursu & Jääskeläinen pitävät galleriana paikkaa, josta löytyy paljon graffiteja, ja jonne pystyy maalaamaan niitä helposti lisää.¹⁴⁸ Graffitimaalari1 kävi tulitikkutehtaalla ensimmäisen kerran 2010 ja hänen mukaansa siellä ei vielä silloin ollut paljon graffiteja.¹⁴⁹ Myös piisseissä näkyvien vuosilukujen perusteella toiminta alueella on alkanut tai ainakin selkeämmin aktivoitunut 2010-luvulla, jota varhaisempia vuosilukuja ei ole näkyvissä lähistöllä sijaitsevaa tehtaalle johtaneen junaradan tunnelia lukuun ottamatta.

Kuva 16. Piissejä tulitikkutehtaan pihapiirissä sijaitsevassa hallissa, etualalla Emok ja Juicy. Kuva: Jyri Väisänen.

¹⁴⁷ Strada 16.2.2002. Elävä arkisto/YLE.

¹⁴⁸ Isomursu & Jääskeläinen.

¹⁴⁹ Graffitimaalari1:n haastattelu 20.1.2014. Haast. Jyri Väisänen.

Tulitikkutehtaan alueelle saavuttaessa voi jo aavistaa seinien kätkevän sisäänsä runsaslukuisen graffitien maailman. Tehtaan vieressä sijaitsevan, myöhemmin rakennetun hallirakennuksen ulkoseinään (Kuva 15) on maalattu pari piisiä. Saman rakennuksen sisällä on esillä hieman suurempi näyttely: Rakennuksen avoimesta, verkkoaidalla suljetusta päädyistä näkee katon alla sijaitsevan maalausten keskittymän (Kuva 16). Sisällä näkyy kaksi rakennuksen pituista tilaa seinämien halkaistessa graffitien omaehtoisen näyttelytilan kahteen osaan tarjoten runsaasti seinäpintaa. Maalauksien rivi löytyy jokaisesta neljästä betonisesta seinäpinnasta. Mielenkiintoisen havainnon voi tehdä verratessaan vierekkäisten töiden väliin jäävää tyhjän tilan määrää, jota on tavallisesti sen verran, että maalauksia pystyy tarkastelemaan yksilöinä ilman viereisten maalausten sulautumista osaksi samaa kuvaa.

Kuva 17. Tulitikkutehtaan pihapiirin betoniseiniä. Kuva: Jyri Väisänen.

Tehtaanvieressä sijaitsevaan hallirakennukseen liittyvissä betonisissa seinämissä on runsaasti throw uppeja ja tageja (Kuva 17), joiden määrä on lisääntynyt huomattavasti

vuoden aikana. Samaa visuaalista antia tarjoaa myös tehdasrakennuksen tiiliseinät (Kuva 14). Throw uppien ja tagien joukossa on myös muutama piissi. Tehtaan päädyn erillisen sisäänkäynnin omaavaan tilaan (Kuva 14, vasen reuna) on kaadettu iso kasa hiekoitushiekkaa. Seinillä on maalauksia. Vanhan osan vieressä sijaitsevan uudemman, yritysten käytössä olevan osan puretussa päädyssä avautuu myös väylä sisätilaan, josta löytyy myös maalauksia, samoin kuin muistakin maalaamisen mahdollistavista seinäpinoista alueella. Seesteisen pysähtyneen tunnelman rikkoo toisinaan skootterin pörinä. Pihapiiriä käytetään luvanvaraisena ajoharjoittelualueena ja myös nuoriso kokoontuu välillä alueelle mopoineen.

Kyltit kieltävät asiattoman oleskelun alueella. Joku on avannut vanereilla suljetun, sisätiloihin vievän oven tehdasrakennuksen päädyssä. Tulitikkutehtaan pääasialliset sisätilat on suljettu vanerilla, mutta toisinaan ikkunoita tai ovea sulkevia vanerilevyjä on revitty auki sisäänpääsyn mahdollistamiseksi. Graffitiin liittyy ilmiö, jossa maalauspaikkaan pääsyn mahdollistamiseksi puretaan tai rikotaan edessä olevia esteitä, esimerkiksi leikataan reikä verkkoaitaan ja punotaan sitä auki tai revitään lautoja ikkunoista. Autioituneet rakennukset ja muut syrjässä olevat, graffitille tyypilliset paikat ovat usein eristettyjä ja oleskelu alueella on usein kielletty, tavallisesti yleisen turvallisuuden takia. Nimimerkillä Mr. Stay Safe kirjoitettu graffitimaalareiden turvallisuusriskejä käsittelevä artikkeli *Sisu-lehdessä* kehottaa ottamaan huomioon autiotaloihin liittyviä turvallisuusriskejä lattialla lojuvista nauloista rakenteiden vähittäiseen hajoamiseen.¹⁵⁰ Kokeneet graffitimaalarit ovatkin usein hyvin tietoisia toimintaan liittyvistä riskeistä, kuten edellä mainittu graffitilehden artikkeli osoittaa. Samoin alueella sattumalta kohtaamani, ilmeisesti graffitimaalaamista vasta aloittelemassa olleet, maalinjämää etsimään ja piissejä katsomaan tulleet esiteinit tuntuivat olevan tietoisia paitsi oleskelunsa luvattomuudesta, myös mahdollisista hylättyyn tehdasrakennukseen liittyvistä vaaroista, kuten rakenteiden sortumisesta. Ehkä hieman yllättävästi nämä kaksi nauhuriä pelännyttä varhaisnuorta toivat heti esiin erään runsaaseen tagin levittämiseen keskittyneen nimen, jonka ei voi sanoa

¹⁵⁰ Mr. Stay Safe [kirjoittaja tuntematon], 2011.

olevan tunnettu tyylistään, varsinkin kun tekijä tai tekijät eivät ole juuri maalanneet piissejä. Kenties tämän voi nähdä vahvistuksena sille, että määrä tuo Kuopiossakin feimiä. Graffitimaalari1:n mukaan tulitikkutehtaalla tapahtuva toiminta on aktiivista varsinkin silloin kun tehtaaseen pääsee maalaamaan sisätiloihin. Hänen mukaansa sinne ilmestyykin tuolloin useammin uusia töitä kuin luvalliselle graffitiseinälle, ja hän kokee sijainnin tarjoavan paremman työskentelyrauhan ja myös soveltuvan luvallista graffitiseinää paremmin harjoitteluun. Sisätilojen ollessa suljettuna toiminta hänen mukaansa vähenee vaikka seinäpintaa löytyy tehtaan pihapiiristä muutenkin. Syyksi hän ilmoittaa alueella päiväaikaan tapahtuvan liikehdinnän joka on häiriötekijä ulkona maalatessa.¹⁵¹ Pihapiirin seinien vertailu sisäseiniin osoittaaakin, että ulkoseiniin maalaamiseen ei käytetä niin paljoa aikaa kuin sisällä. Tämän näkee maalausten tyypeistä – ulkona on huomattavasti enemmän tageja ja throw uppeja suhteessa piisseihin – sekä maalausten koosta ja yksityiskohdista – ulkoseinien työt ovat pääasiassa huomattavasti pienempiä ja yksityiskotia on vähemmän. Graffitimaalari2 kertoo aikoneensa käydä tulitikkutehtaalla, mutta ei ole päässyt käymään paikalla koska sisätilat olivat pitkään suljettuina.¹⁵²

Kaksikerroksisen tulitikkutehtaan katutasossa avautuu entisen tehtaan rapistunut työskentelyhalli (Kuva 18). Valo tulee sisälle yläikkunoista tehden pääosan tilasta näkyväksi. Hallin päästä jatkuvat tilat katoavat pimeyteen. Pylväät ja paikoittaiset tiiliseinäpätkät halkovat hallitilaa kahteen osaan. Lattialla lojuu vanerilevyjä, lankun- ja putkenpätkiä sekä hieman muuta roskaa. Katosta tippuu paikoitellen vettä joka on kertynyt pieniksi lammikoiksi lattialle. Alimmaisat ikkunat on pääosin suljettu vanerilevyillä, poikkeuksena pari ikkunaa, joista vaneri on revitty irti. Tutut kuopiolaiset nimet tulevat vastaan seinillä: tilaa halkoviin tiiliseiniin ja ulkoseinien sisäpintoihin on maalattu piissejä. Joukosta löytyy myös pari ulkopaikkakuntalaista nimeä. Graffitien maalipinta tuntuu edustavan ainoaa rapistumatonta maalia tilassa. Maalausten värit rikkovat seinillä joskus vallinneen beigen ja punaisen valtakauden.

¹⁵¹ Graffitimaalari1:n haastattelu 20.1.2014. Haast. Jyri Väisänen.

¹⁵² Graffitimaalari2:n haastattelu 17.3.2014. Haast. Jyri Väisänen.

Kuva 18. Tulitikkutehtaan sisätiloja: näkymä halliin päädyn sisäänkäynnin (Kuva 14) suunnasta. Kuva: Jyri Väisänen.

Kuva 19. Yläkertaan johtava portaikko. Kuva: Jyri Väisänen.

Suurin maalauskeskittymä löytyy kuitenkin yläkerrasta, jossa sijaitsevat entiset henkilökunnan pukuhuoneet ja toimistotilat. Hallia halkovan seinämän toiselta puolelta löytyy nurkasta portaat (Kuva 19). Graffitit johdattelevat yläkertaan päätyville portaille, joille on kaatunut maalia. Alakerran näkymät eivät aivan täysin kykene valmistamaan ensikertalaisen odotuksia kohtaamaan portaiden yläpäässä odottavia näkymiä. Ensimmäisenä huomaa tilan päädyssä, portaikon sivussa värikkään ja yksityiskohtaisen, *Rötös*-piessin (Kuva 20). Toisella puolella portaikkoa avautuu näkymä ikkuna-aukkojen läpi huoneeseen, jonka seinää täyttää toinen suuri ja värikäs, *Pharao*-piissi. Coose on jyrännyt piessin maalaamalla sen päälle taginsa, jollaisia näkyy sisätiloissa paikoitellen muidenkin piissien päällä (Kuva 21). Ikkuna-aukkojen alle jäävää seinätilaa peittää *Patex*-piissi joka osuu näkökenttään yhtä aikaa ikkuna-aukosta näkyvän Pharaon työn kanssa. Maalauksissa on jotain kaoottista, mutta samalla ne tuntuvat kuitenkin järjestelmällisiltä ja tarkoituksenmukaisilta.

Kuva 20. Rötös, 2011. Piissi sijaitsee Tulitikkutehtaalla yläkerran tiloihin vievän portaikon yläpäässä. Kuva: Jyri Väisänen.

Kuva 21. Näkymä yläkertaan vievän portaikon yläpäästä tulitikkutehtaalla. Ikkunoiden alapuolella Patex. Takana olevassa huoneessa Pharao, 2011, joka on jyrätty Coosen toimesta. Kuva: Jyri Väisänen.

Kuva 22. Tulitikkutehtaan sisätiloja. Yläkerran toimistohuoneita. Kuva: Jyri Väisänen.

Portaiden yläpäässä päätyy tilaa halkovan käytävän suulle (Kuva 22). Käytävää kulkiessa lasinsirut rapisevat kengänpohjissa: huoneista käytävään avautuvat ikkunat on rikottu. Lattialaatat ovat siellä täällä irronneet paikoiltaan. Punaiseksi maalatut käytävän seinät ovat tagien peitossa. Paikoitellen ikkunoiden alle jäävä seinätila on peitetty maalilla (Kuva 21, Kuva 23). Näistä maalauksista tulee välittömästi sijaintinsa vuoksi miellelyhtymä junavaunujen ikkunoiden alapuolelle sijoittuviin paneeleihin. Ikkuna-aukoista aukeaa näkymiä suurikokoisten ja moniväristen piissien peittämistä toimistohuoneiden seinistä. Maalauksia tuntuu olevan joka puolella. Huoneissa on lähes joka seinällä suurikokoinen piissi (katso esimerkiksi Kuva 24). Graffitimaalari1:n mainitsema tulitikkutehtaan sisätilojen työskentelyrauhan vaikutukset tuntuvat näkyvän näissä töissä. Joukossa on paljon huolellisesti ajan kanssa tehtyjä maalauksia, ja myös sellaisilta nimiltä, jotka tuntuvat luvallista graffitiseinää lukuun ottamatta keskittyvän muualla kaupungissa enemmän tageihin ja throw uppeihin.

Käytävän päässä on ovi, jonka takaa löytyy käytävän varrella sijainneita, kokonsa perusteella toimistokäytössä olleita huoneita avarampia tiloja (Kuva 25). Täällä lattiapinnat ovat paljaita eikä valo pääse sisään yhtä hyvin. Suurta tilaa pienemmiksi huoneiksi jakavilla väliseinillä on seinänpituksia maalauksia. Valkoiseksi maalattu tiilinen seinä tuo oman luonteensa sille maalattuihin graffiteihin (Kuva 26). Suuret piissit peittävät edelleen seiiniä, aina viimeiseen huoneeseen asti, tageja tiloista ei enää juuri löydy. Kenties valon vähyys vaikuttaa tähän: tiloista on haettu riittävän isoa seinäpintaa suurikokoisille maalauksille, mikä kenties kuvastaa suurempia piissejä maalaavien pyrkimystä säilyttää aikaisemmin alueelle maalatut työt hakemalla ensisijaisesti tyhjää seinätilaa.

Kuva 23. Näkymää tulitikkutehtaan yläkerrasta. Ikkunoiden alapuolelle jäävässä tilassa näkyvät piissit COV ja OKCOV. Kuva: Jyri Väisänen.

Kuva 24. Rötös, 2011. Huone tulitikkutehtaan yläkerrassa. Kuva: Jyri Väisänen.

Kuva 25. Tulitikkutehtaan toisen kerroksen tiloja. Kuvassa Crimy, 2011. Kuva: Jyri Väisänen.

Kuva 26. Tulitikkutehtaan toisen kerroksen tiloja. Tiiliseinä tuo oman luonteensa maalauksille. Kuva: Jyri Väisänen.

Kuopion teollistumisen historiassa osaansa näytelleen tulitikkutehtaan rakennusten suojelumerkintää on perusteltu niiden historiallisella arvolla ja niiden merkityksellä kulttuuriympäristönä.¹⁵³ Graffitigallerian sijoittuminen tuo tilanteeseen mielenkiintoisen käänteen. Sitä voi eittämättä pitää alueen graffitikulttuurille erittäin merkityksellisenä ympäristönä jo pelkästään maalausten määrän perusteella. Toisaalta maalaukset rikkovat perinteistä teollista maisemaa, mutta samalla ne löytävät käytöstä poistetulle tilalle uusia käyttötarkoituksia. Maiseman voi myös nähdä luovan omalta osaltaan graffitin paikallista luonnetta. Tulitikkutehdas tuo esiin koko kuopiolaisen graffitin kirjon tyyliä painottavista suurista piisseistä nopeisiin throw uppeihin ja tageihin.

5.4. Taistelua kaupunkitilasta?

Graffitimaalareiden kankaana toimii useimmiten joko kaupungin tai jonkun yksityisen tahon omistama seinä tai rakennus. Nouseekin kysymys siitä, mihin maalaaminen koetaan hyväksyttävänä. Graffitimaalari2 näkee hyväksyttävien maalauspintojen rajan tulevan vastaan yksityisen omaisuuden kohdalla ja mainitsee esimerkkinä muun muassa postilaatikat ja yksityisyriyten rakennusten seinät. Graffitimaalari1 ottaa esimerkkeinä ei-hyväksyttävistä maalauspaikoista asuintalot ja julkishallinnolliset rakennukset.¹⁵⁴ Haastattemieni kuopiolaisten graffitimaalareiden näkemykset tuntuisivat olevan samassa linjassa Fiona Huttonin ja Michael Rowen Uuteen Seelantiin sijoittuneen kriminologisen tutkimuksen tulosten kanssa, joista käy ilmi, että vandalismista erottautuvat graffitimaalarit noudattavat alakulttuuriin kuuluvaa epämuodollista koodistoa hyväksyttävistä maalauspaikoista. Haastattemieni graffitimaalareiden linjaus vastaa tutkimuksen tuloksia.¹⁵⁵ Tuntuisikin siis että kaupunkilaisten yhteiseen elintilaan liittyen graffitimaalarit pitävät usein kaupunkilaisen oikeutenaan kaupunkitilan muokkaamisen omilla maalauksillaan.

¹⁵³ Kuopion kulttuuriympäristö 2008, 76.

¹⁵⁴ Graffitimaalari1:n haastattelu 20.1.2014. Haast. Jyri Väisänen; Graffitimaalari2:n haastattelu 17.3.2014. Haast. Jyri Väisänen.

¹⁵⁵ Hutton & Rowe 2012, 73.

Halsey & Young ovat huomanneet graffitimaalareiden kaupunkiin kohdistuvan katseen poikkeavan alakulttuuriin kuulumattoman katseesta. Heidän mukaansa siihen ei tavallisesti liity tavoite omaisuuden tuhoamiseen ja sotkemiseen, vaan kyse on hahmottamisesta, joka pohjautuu siihen että kaupungin muodostavat pinnat ovat aina valmiiksi merkattuja, joten tyhjää seinää ei ole olemassa. Yksivärinen seinä luokitellaan tylsäksi negatiiviseksi tilaksi joka odottaa täyttämistä.¹⁵⁶ Graffitimaalari2 kertookin katsovansa hyväksyttäväksi maalauspaikoiksi kaikenlaisen harmaan pinnan, jonka kokee vaativan väriä.¹⁵⁷

Graffitimaalarin virtuaaliminän sijoittuminen maalauksiin asettaa sen osaksi julkista tilaa. Näin näkee myös tilan ja näkyvyyden kysymyksiä tutkiva sosiologi Andrea Mubi Brighenti, jonka mukaan graffitimaalarin identiteetti on julkiselle tilalle kuuluva psykososiaalinen hahmo, joka luo poikkeuksellisen, haltuunottoja pakenevan alueen. Brighentin mukaan seinä, joka tavallisesti nähdään sisäpuolella olevan ja toisella puolella sijaitsevan erottajana, näyttäytyy graffitimaalareille rakenteena, joka yhdistää *täällä* ja *sinne*. Seinä toimii osana suurempaa virtuaaliseen, jolle rakentuu jatkuva moniääninen keskustelu yksittäisten seinien lauseista.¹⁵⁸

Brighentin mukaan graffitin laitton luonne on nähtävissä sen lähtökohtana, ja se on graffitimaalareille yksi graffitin muista kaupungissa tapahtuvista toimista tai kuvista erottavista piirteistä.¹⁵⁹ Suomalaisen graffitimaalareiden keskuudessa keskustelu laittomuuden merkityksestä graffitille jakaa mielipiteitä. Osa alakulttuuriin kuuluvista tuntuu olevan jyrkästi sitä mieltä, että luvanvaraisesti tehty maalaus ei ole graffiti, kun taas osa näkee luvallisesti tehdyt piissit graffiteina siinä missä luvattomatkin. Keskeiseksi keskustelussa tuntuu nousevan laillisen graffitin näkeminen selkeämmin taiteena, ja laittomien graffitien lokaatioihin liittyvä maalauksen toteutuksen vaikeus ja kiinnijäämisen riski, joiden nähdään tuovan huomattavaa arvoa itse maalaukselle.¹⁶⁰

¹⁵⁶ Halsey & Young 2006, 286–288.

¹⁵⁷ Graffitimaalari2:n haastattelu 17.3.2014. Haast. Jyri Väisänen.

¹⁵⁸ Brighenti 2010, 328–329.

¹⁵⁹ Sama, 318.

¹⁶⁰ Laillisten ja laittomien erot. Basso-median keskustelufoorumi.

MacDonaldin mukaan laillinen ja laitton graffiti limittyvät keskenään. Laittomia graffiteja maalaavat voivat maalata laillisia töitä menettämättä statustaan lain ulkopuolella toimivina graffitimaalareina. Samanlaista näkemystä tuntuu edustavan myös monet suomalaiseen graffitikeskusteluun osallistuvat graffitimaalarit kuten tämä Basso-median muutoksissa nimimerkin kadottanut kirjoittaja:

”Ei siinä mitään et maalaa laillisiakin maalauksia mut sellasta kuin laillinen graffiti EI vaan ole olemassa. Näin mä nään tän asian.”¹⁶¹

Graffitimaalarin siirtyminen pelkästään laillisiin maalauksiin kuitenkin muuttaa MacDonaldin mukaan tekijän statusta.¹⁶² Kuopiolaisessa graffitissa ei tunnu tällä hetkellä esiintyvän selkeästi pelkästään laillisiin maalauksiin keskittyviä tekijöitä. Opintojen vuoksi Kuopioon pääkaupunkiseudulta muuttanut, 3feR-nimeä käyttävän Emilio Mäkipään, joka kiinnijäämisen jälkeen siirtyi maalaamaan pelkästään laillisia töitä,¹⁶³ voisi katsoa olleen ainoa viime vuosina aktiivinen, selkeästi lakia rikkomaton tekijä Kuopiossa.

Kaupunkimaantieteen väitöskirjassaan Anne Virtanen tuo esille haastattelututkimuksensa tuloksia, joiden mukaan kaupungin ilmapiirin rauhalliseksi kokemiseen liittyvään ympäristön siistiyteen yhdistetään mielikuvia paitsi paikan huolehtimisesta ja arvostamisesta, myös kontrolloidusta ympäristöstä. Kenties graffitit, kuten Virtasen esille tuomat normaaliyhteiskunnasta syrjäytyneet toimivat tilassa potentiaalisina merkkeinä mahdollisen uhan olemassaolosta, tilallisina rauhattomuuden symboleina.¹⁶⁴

”Siisti ympäristö konstruoiuu merkiksi, missä myös toisten ihmisten uskotaan tai ainakin toivotaan käyttäytyvän normien mukaisesti ja siten luovan alueelle rauhallisen ilmapiirin.”¹⁶⁵

Virtasen tekemät havainnot siistiin ympäristöön liittyvistä mielikuvista mukailevat *The Atlanticin* vuonna 1982 julkaisemaa, George L. Kellingin ja James Q. Wilsonin rakentamaa

¹⁶¹ Viesti nro 21 2003, Laillisten ja laittomien erot, 2. Basso-median keskustelufoorumi.

¹⁶² MacDonald 2001, 164.

¹⁶³ Karvosenoja VS, 5.12.2012.

¹⁶⁴ Virtanen 2000, 130–33.

¹⁶⁵ Sama, 132.

rikkinäisten ikkunoiden teoriaa, jonka mukaan kaupungissa ilmenevät häiriöt lisäävät rikollisuutta ja epäsosiaalista käyttäytymistä.¹⁶⁶ Kellingin ja Wilsonin kriminologinen teoria innoitti New Yorkista esikuvallisesti levinneeseen nollatoleranssiin, ja on toiminut myös pohjana Helsingin rakennusviraston Stop töhryille -projektille.¹⁶⁷

Kuopiossa graffiteihin liittyvät, julkisuuteen tulevat huolet, tuntuvat olevan kytköksissä pääosin uutisoinnissa tavallisesti töhryiksi nimitettyihin tageihin.¹⁶⁸ Kuopion tilakeskuksen viestintä- ja hallintopalvelupäällikkö, sekä ilkevallan vastaisen kampanjan työryhmän yhteyshenkilö Seija Harinen kertoi puhelimesta haastattelua pyytäessäni työryhmän käyttävän selkeästi eniten aikaa graffitien parissa.¹⁶⁹ Lopulta sähköpostin kautta lähettämiini kysymyksiin en kuitenkaan ole saanut vastauksia, joten tilakeskuksen ja ilkevallan vastaisen kampanjan työryhmän graffiteihin liittyvät linjaukset jäävät valitettavasti pääpiirteiltään pimentoon. Graffitien väliaikaisuuteen liittyy jyräämisen lisäksi kenties vielä keskeisemmin alakulttuuriin osattomien interventiot, jotka voivat vaihdella maalauslokaatioina toimivien rakennusten purkamisesta graffitien putsamiseen. Maalausten puhdistamiseen liittyvät perusteet olisivat hyvin kiinnostavia, mutta valitettavasti en edellä mainituista syistä pysty niihin pureutumaan.

2013 syksyllä Kuopion kaupungin verkkosivuilla uutisoitiin kaupungin lisäävän valvontakameroita kiinteistöihinsä tarpeen mukaan. Samalla tiedotettiin myös suurien töhryjen suunnitelmallisesta puhdistamisesta kaupungin kiinteistöistä. Puhdistamiseen liittyvään strategiaan tuntuu keskeisesti liittyvän mahdollisimman pikainen puhdistus, jota uutisen perusteella harjoitetaan varsinkin pienempien tagien kohdalla. Lisäksi uutisoinnin aikaan on ollut tiedossa järjestelmällistä puhdistamista muun muassa Särkiniemen koulun alueella.¹⁷⁰ Kampanja pyrkii tiedotuksien perusteella ennaltaehkäisevään toimintaan

¹⁶⁶ Kelling & Wilson 1982.

¹⁶⁷ Brunila, Ranta & Viren 2011, 9.

¹⁶⁸ Ks. Hinkkanen VS, 21.5.2014; Tenhunen, Savon Sanomien www-sivut, 3.9.2013.

¹⁶⁹ Tilakeskuksen viestintä- ja hallintopalvelupäällikkö Seija Harisen suullinen tiedonanto tekijälle 8.5.2014.

¹⁷⁰ Kuopion kaupungin kiinteistöjen kameravalvonta laajenee. Kuopion kaupungin www-sivut, 12.9.2013.

lähestymällä lapsia, nuoria ja näiden vanhempia koulujen kautta.¹⁷¹ Kuopion tilakeskus rohkaisee myös ilmoittamaan ilkeistä lupaamalla 100–300 euron palkkion ilkeistä tekijän kiinnisaamiseen johtavista ilmoituksista.¹⁷² Graffiti koetaan myös käyttäjävoimavarana, mistä osoituksena toimii nuorille järjestetty graffitikilpailu, jonka voittajat pääsivät maalaamaan teoksensa pysäköintitalon seinään.¹⁷³ Pitkäikäisen luvallisen graffitiseinän olemassaolon voisi nähdä kertovan myös jotain linjauksesta.

Graffitimaalari2 koki Kuopiossa suhtautumisen graffitiin jyrkän kielteiseksi:

”Ja se suhtautuminen täällä on silleen jotenkin tosi nyrpeä että, että täällä niin ku heti katotaan että niin ku graffiti on rikos ja että se on sitä vandalismia pelkästään.”¹⁷⁴

Hän on saanut vaikutelman että kaupungissa asiat jumittuvat paikoilleen.¹⁷⁵ Näin onkin kenties käynyt 2013 suunnitelluille uusille luvallisille graffitiseinille.¹⁷⁶ Kuopion kaupungin tahojen suhtautuminen graffitiin ei ole yksioikoisen negatiivista. Haastattelemani graffitimaalarit mainitsevat Kuopion kaupungilla työskentelevän myös graffitiin positiivisesti suuntautuvia virkamiehiä, joilla he näkevät olevan halua tarjota mahdollisuuksia graffitien lailliseen tekemiseen.¹⁷⁷ Vaihtoehtoisia lähestymiskeinoja tunnutaankin käytettävän rinnakkain ilkeiden estämisen kanssa. Kuopiossa onkin luvallisesti maalattu muun muassa nuorisotaloilla ja skeittihallilla.¹⁷⁸ 3feR sai luvan toteuttaa 2013 kesällä luvallisia maalauksia kahteen eri kohteeseen, joista toinen lopulta toteutui. Puijonlaaksoon johtavien kahden peräkkäisen alikulkutunnelin seiniin maalattun Kuopio-aiheisen työn on tarkoitus tuoda esille kaupunkia ja toimia mainoksena.¹⁷⁹ Uusia luvallisia seiniä on suunnitteilla: Kuopion kaupungin nuorisopäällikkö Jari Väisänen

¹⁷¹ Ilkeiden ehkäiseminen on yhteinen asia. Kuopion kaupungin www-sivut, 30.11.2012.

¹⁷² Kuopion kaupungin kiinteistöjen kameravalvonta laajenee. Kuopion kaupungin www-sivut, 12.9.2013.

¹⁷³ Kuopion graffitikilpailun voittoon Team KYP. Kuopion kaupungin www-sivut, 19.4.2013.

¹⁷⁴ Graffitimaalari2:n haastattelu 17.3.2014. Haast. Jyri Väisänen.

¹⁷⁵ Sama.

¹⁷⁶ Nurmi, YLE:n www-sivut, 19.4.2013.

¹⁷⁷ Graffitimaalari1:n haastattelu 20.1.2014. Haast. Jyri Väisänen; Graffitimaalari2:n haastattelu 17.3.2014. Haast. Jyri Väisänen.

¹⁷⁸ Graffitimaalari1:n haastattelu 20.1.2014. Haast. Jyri Väisänen.

¹⁷⁹ Tilakeskuksen tiedote 12.6.2013.

mukaan 14.4.2014 on jätetty valtuustoaloite luvallisten graffitiseinien rakentamiseksi Kuopioon. Hän kertoo asiaa valmisteltavan kasvun ja oppimisen palvelualueilla.¹⁸⁰

5.5. Tyylien tarkastelua

Analysoin seuraavaksi kuopiolaisen graffitin tyylejä muutamien keskeiseksi kokemieni tekijöiden kautta. Tyyli on graffitimaalareille hyvin konkreettista. Siinä on kyse muodosta: miten kirjaimet on muodostettu ja kuinka ne yhdistyvät sanaksi.¹⁸¹ Craig Castlemanin mukaan graffitimaalarit tarkastelevat työn omaperäisyyttä, kirjainten yhdentymisen sujuvuutta, värien kirkkautta, teknistä toteutusta¹⁸², outlinejen terävyyttä ja tarkkuutta sekä koriste-elementtien käyttöä.¹⁸³ Ulkopuolisena tarkastelijana koen että pätevyuteni tarkastelussa sijoittuu lähemmäksi tyyliä ja kuvien muotoanalyysia. Käytän apunani Gottliebin graffitien analysoinnin ja luokittelun systeemiä.

Aloitan kuopiolaiseen graffitin läpikäynnin varhaisesta kuopiolaisesta, niin kutsutusta old school graffitista, joka graffitin Suomeen rantautumisen lähivuosien ilmiönä tuntuukin olevan suhteellisen helposti liitettävissä tyyllisiin viitekehyksiin. Sen kautta osoitan että Kuopion varhainen graffiti mukaili jo valmiiksi määriteltyä, alun perin New Yorkista levinnyttä, kuvastoa. Seuraavaksi siirryn nykypäivän tekijöihin, keskittyen 2000-luvun alkupuoliskolta 2010-luvulle ajoittuviin töihin painottuen ollessa tämän hetkiseen skeneeseen. Käsittelyyn olen valinnut 14 piisiä, joiden kautta lähestyn tekijöiden tyylejä. Valikoimani piissit ovat alueella aktiivisesti toimineilta, tai edelleen toimivilta graffitimaalareilta, jotka olen kokenut keskeisiksi toimijoiksi Kuopion skenessä. Kaikkia tekijöitä en pysty pro gradu -tutkielman sisällä käsittelemään, vaan olen pyrkinyt rakentamaan skeneä kattavasti edustavan joukon tekijöitä. Lähtökohtaisesti koen, että nykypäivän tyyliä olisivat muun muassa internetin tarjoaman laajan ja jatkuvasti päivittyvän graffitikuvaston seurauksena erittäin monimuotoisia, eikä selkeää lokerointia enää ole kovin helppoa tehdä.

¹⁸⁰ Jari Väänänen sähköpostiviesti tekijälle 22.5.2014.

¹⁸¹ Chalfant & Cooper 1984, 66.

¹⁸² Esimerkiksi tarkoittamattomia maalin valumajälkiä kammotaan. (Castleman 1982, 25.)

¹⁸³ Castleman 1982, 25.

Gottlieb'in graffitien analyysin ja luokittelun systeemi toimii erinomaisesti analyysia ohjaavana työkaluna, joka auttaa kiinnittämään huomiota töiden eri piirteisiin. Sen avulla voi myös etsiä viitteitä hänen haastattelujen pohjalta rakentamiensa ikonisten tyylien joukkoon. Gottlieb'in tyyllisuuntaukset edustavat pitkälti keskeisiä, graffitin ilmaisunmuotoja muokanneita linjauksia, joiden käyttämistä ei voi nähdä baittaamisena tai kopiaointina, vaan kyse on mielestäni enemmänkin olemassa olevien ilmaisukeinojen käytöstä. Tutustuminen analysoitaviin piirteisiin (Liite 2. Gottlieb'in graffitien analyysin ja luokittelun systeemi) auttaa ymmärtämään joitain analyysissä esiintyviä termejä, jotka voivat ilman kontekstia johtaa harhaan. Analyysin lopputuloksessa voi kenties näkyä yleistyksenä suomalaisen tyylin piirteitä, joten vertailen myös käsittelemiini töihin liittyviä piirteiden sarjoja lopuksi keskenään.

Nykyisillä Basso-median foorumeilla¹⁸⁴ 2003 käydyssä, raiteiltaan karanneessa keskustelussa, pari sivuston muutoksien seurauksena nimimerkittömiksi jäänyttä käyttäjää päätyvät tuomaan esille näkemyksensä suomalaisesta graffitityylistä ja baittaamisen ja vaikutteidenottamisen suhteesta toisiinsa. Toinen kirjoittaja näkee suomalaisen tyylin noudattelevan newyorkilaista tyyliä ja korostaa klassikoiksi muodostuneiden kirjojen antamia vaikutteita.¹⁸⁵ Toinen keskustelun osapuoli näkee myös suomalaisen tyylin olevan lähellä vanhaa newyorkilaista tyyliä, mutta näkee suomalaisen tyylin olevan luonteeltaan kirjaimien utilitaarisuutta korostavaa ja samaan aikaan monipuolista sekä innovatiivista.¹⁸⁶ Suomalaisen tyylin luonteen syitä kirjoittaja hakee olosuhteista ja kulttuurin luonteenpiirteistä, ja kuvailee tyyliä seuraavasti:

"Sille ovat ominaisia symmetriset ja suht simppelet skarpit kirjaimet, nopeus, tietty aggressiivinen ilmaisu ja kyky saada minimalistisesta niukkuudesta kekseliästä ja yllättävää monipuolista graffitia. Usein suht yksinkertaisia

¹⁸⁴ Internetsivusto tunnettiin vuoteen 2006 suomihiphop.com:ina, kunnes se yhdistyi Posse-lehden ja Basso nimellä tunnetun radion kanssa yhden nimen alle. (Info, Basso-median www-sivut) Vuosien varrella tapahtuneiden sivustomuutoksien seurauksena vanhoja, epäaktiiviseksi jääneitä käyttäjänimiä on poistunut tietokannasta, joten käyttäjänimien puuttuessa viitataan viestien numeroihin.

¹⁸⁵ Viesti nro 103 2003, Vinkkejä maalaajille, 6. Basso-median keskustelufoorumi.

¹⁸⁶ Viesti nro 110 2003, Vinkkejä maalaajille, 6. Basso-median keskustelufoorumi.

iskostuvia linjoja kompensoivat muut tehokeinot ja se miten värejä ja ympäristöä on käytetty hyväkseen oikean vaikutelman saamiseksi. Suomalaisilla on tekemisen maku.”¹⁸⁷

FTC Crew toteaa *Sisu*-lehden haastattelussa suomalaisen graffitin eroavan muun maailman menosta, ja epäilee geografisen sijainnin tuoman eristyksen olevan osasy syy omalaatuisiin tyyliin.¹⁸⁸ Graffitimaalari2:n mukaan Kuopiosta ei löydy yhdenmukaista tyyliä ja hän korostaa tekijöiden yksilöllisyyttä kysyessän kuopiolaisesta tyylistä:

” Kuitenkin kaikki on taiteilijoita jotka tekee oman näköstä juttua...”¹⁸⁹

Graffitimaalari1 on myös samoilla linjoilla, sillä hänen näkemyksensä mukaan Kuopiossa ei ole useamman graffitimaalarin käyttämää vallitsevaa tyyliä.¹⁹⁰ Graffitimaalari2:n mukaan Suomen sisällä voisi nähdä myös yhdenmukaisia tyyliä ja hän mainitseekin esimerkkinä kerran tunnustaneensa selkeästi tamperelaisen tyylin.¹⁹¹ Gottlieb-in systeemin tuottavat sarjat tarjoavat kuitenkin jonkinlaisen vertailun mahdollisuuden, joka kannattaa hyödyntää. Sarjojen vertaaminen rinnakkain tuo esille ainakin käsiteltyjen töiden yhteisiä piirteitä, ja sen, missä määrin piirteet ovat yhteisiä kaikissa käsittelemissäni töissä.

5.5.1. Vanhakoulu

Neulamäen teollisuuskylän ja Särkiniemen väliin asettuvan moottoritien ali kulkee kevyen liikenteen väylä. Moottoritien kohdalla mennään tunneliin, jossa sijaitsee pala kuopiolaista graffitin historiaa. Toinen palanen samaista historiaa löytyy Hatsalasta Kuopion yliopistollisen sairaalan viereiselle pienelle puistoalueelle johtavan alikulkutunnelin seiniltä. Tämän tunnelin seiniltä löytyvät kuvien vuosilukujen perusteella Kuopion varhaisimmat tallella olevat piissit, jotka ovat peräisin vuodelta 1987. Särkiniemeen johtavan tunnelin runsaslukuisemmat työt ajoittuvat pääosin vuosille 1988–1989. Tekijöiden määrä ja heidän

¹⁸⁷ Viesti nro 110 2003, Vinkkejä maalaajille, 6. Basso-median keskustelufoorumi.

¹⁸⁸ Ridaskoski 2011.

¹⁸⁹ Graffitimaalari2:n haastattelu 17.3.2014. Haast. Jyri Väisänen.

¹⁹⁰ Graffitimaalari1:n haastattelu 20.1.2014. Haast. Jyri Väisänen.

¹⁹¹ Graffitimaalari2:n haastattelu 17.3.2014. Haast. Jyri Väisänen.

keskeiset suhteensa jäävät kuvien tarjoamien vihjeiden pohjalta arvailujen varaan. Tosin en näe tietoa tekijöistä niinkään keskeiseksi, vaan keskeisempiä ovat vaikutteet, joita töistä on nähtävissä.

Vaikka Kuopiossa on edelleen nähtävissä graffiteja 1980-luvun lopulta, 80–90-lukujen kuopiolaista graffitia vaivaa dokumentaation puute, ja saatavissa oleva tieto keskittyy lähinnä jäljellä oleviin graffiteihin. Kuopion kulttuurihistoriallisen museon amanuenssi Pekka Kankkusen mukaan museon arkistoista löytyy muutamia kuvia graffiteista purettuihin rakennuksiin liittyvän aineiston yhteydestä. Hänen mukaansa graffitia pidettiin tuolloin ilkeänä, joten kuvia joissa esiintyy graffitia, ei ole erikseen luetteloitu tai asiasanoitettu kuvan tietoihin.¹⁹²

Basso.fi-sivuston keskustelufoorumilla Kuopion 1980-luvun lopun työt mainitaan varhaisimpiin jäljellä oleviin graffiteihin liittyvässä keskustelussa.¹⁹³ Alikulkutunneleista vielä löytyvät haalistuneet työt ovat pientä päällemaalaamista lukuun ottamatta välttyneet uuden maalikerroksen alle katoamiselta ja välttäneet näin unohduksiin vaipumisen. Haastattelemani Graffitimaalari2 toivoikin että kyseessä olevia vanhempia töitä ei jyrättäisi muiden graffitintekijöiden toimesta vaan niiden annettaisiin säilyä nykykunnossaan.¹⁹⁴ Nämä todennäköisesti Kuopion varhaisimmat piissit ovat osittain ajoitettavissa, sillä parissa niistä on vuosiluku.

Kuopion yliopistolliseen sairaalaan johtavasta tunnelista löytyvä *Blues* (Kuva 27) edustaa siis varhaisinta tähän päivään säilynyttä graffitia Kuopiossa. Tämä kömpelösti toteutettu maalaus on siinä mielessä hieman poikkeuksellinen, että työ on nähtävissä tagiksi, ja vertautuu 1970-luvun varhaisiin graffiteihin. Gottliebin systeemi on sellaisenaan rakennettu piissejä varten,¹⁹⁵ joten sen soveltaminen tähän maalaukseen ei toisi vertailukelpoisia tuloksia. Monokromaattisen maalauksen luonne vertautuu 1970-luvun alun signeeraus-

¹⁹² Pekka Kankkusen sähköpostiviesti tekijälle 28.3.2014.

¹⁹³ Yleinen graffiti-keskustelu topic. vol. 2, Basso median www-sivujen keskustelufoorumi, 293–294.

¹⁹⁴ Graffitimaalari2:n haastattelu 17.3.2014. Haast. Jyri Väisänen.

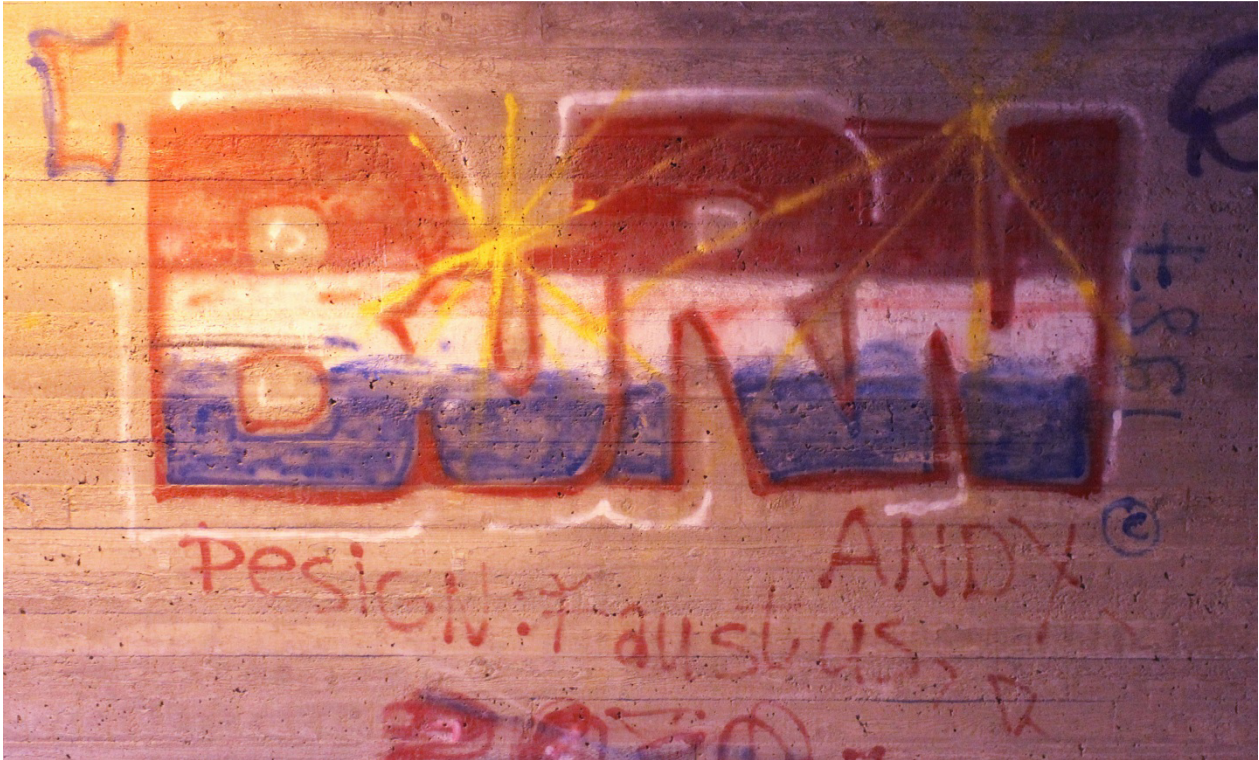
¹⁹⁵ Gottlieb 2008, 79.

keskeiseen graffitiin. Kuitenkin kuvassa on implisiittisiä viitteitä siitä, että tekijän esikuvana ovat toimineet väljät mielikuvat piisseistä tässä ilmeisen varhaisessa kokeilussa. Maalaus saa osakseen myös nimetöntä kritiikkiä: "YOU SUCK!" on kirjoitettu pienin kirjaimin S-kirjaimen oikealle puolelle (Kuva 27).

Kuva 27. Blues, 1987. Kuva: Jyri Väisänen.

Samasta tunnelista löytyy myös kaksi muuta maalausta samalta vuodelta. Molempia yhdistää nimi Faustus. Andyn ja Faustuksen maalaamaa työtä (Kuva 28) voidaan jo käsitellä piissinä. Kaksiulotteisen tasaisen pinnan omaavassa maalauksessa on viitteitä siihen, että kyseessä olisi jälleen varhainen kokeilu. Maalauksen elementit ovat kokoelma graffitin kliseitä, aivan kuin näkemys siitä, miltä graffitin tulee näyttää, olisi rakennettu populaarikulttuurin ja mainonnan tuottaman graffitikäsitteen pohjalta ilman syvempää tutustumista aiheeseen.

Kuva 28. Andy & Faustus: Burn, 1987. Kuva: Jyri Väisänen.

Tasaisen paksuista linjoista koostuvat kirjaimet ovat helposti luettavissa. Niistä löytyy sekä kaarevia, että suoria linjoja. Kirjaimet limittyvät päällekkäin yli kahdeksasosakirjaimen. Negatiivinen tila kirjainten sisällä ei tunnu poikkeavan liioitellulta tai rajoitetulta, ja muodot vaikuttavat johdonmukaisilta. Ensimmäisen ja viimeisen kirjaimen reunat ovat toisiinsa suhteessa symmetriset. Punaista, valkoista ja sinistä väriä sisältävä filli jatkuu johdonmukaisesti kirjaimesta toiseen. Punainen vahva outline katoaa kirjainten yläosissa samanvärisen fillin vieressä. Valkoisen ja sinisen värin välillä on viitteitä mahdollisesta pyrkimyksestä *feidata*¹⁹⁶ värit, mutta lopputulosta ei voi feidaukseksi luokitella. Kirjaimissa on suuria, kömpelösti toteutettuja keltaisia *blinkkejä*¹⁹⁷.

Analysoinnin pohjalta saan rakennettua maalauksesta Gottlieb'in systeemillä sarjan A3B3C1D1E1F3G1H2I3J2K1L5M1, joka lähestyy neo classic american freight-tyylin määritteleviä piirteitä. Ainoana poikkeuksena on maalauksen puhdas kaksiulotteisuus ilman syvyysvaikutelmaa tuovia efektejä. Andyn ja Faustuksen maalausta yli kymmenen

¹⁹⁶ Liukuvärjäys.

¹⁹⁷ Kimallus tai tähti.

vuotta myöhäisemmän tyylin nähdään pohjautuvan klassiseen 1980-lukulaiseen metrograffiitiin.¹⁹⁸ Tämä vahvistaa näkemystäni siitä, että Andyn ja Faustuksen toteuttama maalaus voidaan kenties nähdä yleistyksenä medioiden ja populaarikulttuurin tarjoilemasta, newyorkilaiseen graffitiin liittyvästä kuvastosta ja käsityksestä.

Kuva 29. Fade: Ruby?, 1990? Kuva: Jyri Väisänen.

Osassa vanhoista graffiteista käytetty muotokieli huokuu voimakasta 70–80-lukujen vaihteen newyorkilaisen graffitin vaikutusta, tai ainakin mielikuvat graffitin muodosta ovat olleet hyvin vahvat. Tämä on nähtävissä hyvin selkeästi esimerkiksi nimellä Fade maalanneen tekijän piissistä (Kuva 29) Särkiniemen ja Neulamäen teollisuusalueen välisessä tunnelissa. Työ tuntuu pyrkivän edustamaan tyyllillisesti ikonista wildstyle-tyyliä. Toisiinsa kietoutuvat kirjaimet ovat osittain luettavissa Y-kirjaimen muodon noustessa esille. Kaarevista ja suorista viivoista koostuvat kirjaimet vaikuttaisivat rakentuvan vaihtelevan paksuisista linjoista. Ne on niin hyvin naamioitu, että yksittäisiä kirjaimia on hankala

¹⁹⁸ Gottlieb 2008, 182.

tunnistaa ja maalauksen sanakin jää arvailujen varaan. Laitimmaisten kirjainten reunat ovat suhteessa toisiinsa epäsymmetriset. *Ruby*:ksi arvioimaani sanaa reunustaa ornamentaaliset nuoliaiheet, ja sanan oikealla puolella näyttäisi sijaitsevan ihmisen käsi kämmenpuolelta kuvattuna, joka pitelee jotain esinettä.

Vahvalla mustalla outlinella rajattujen kirjainten pinnoilta löytyy lukuisia värejä – joukkoon on päätyntä myös uudempaa punaista, jonka yhdistin samassa tunnelissa muuallakin esiintyvään punaiseen, piissien päältä menevään maaliviivaan. Fade on luonut piissiinsä syvyytsvaikutelmaa mustalla, epäjohdonmukaisesti toteutetulla *kolmedeellä*¹⁹⁹. Sanan alapuolella sijaitsevat nuolet naamioivat kirjaimia, jotka tuntuvat sulautuvan massaan, josta nuolet purkautuvat. Sanan alapuolella on laatikkomainen elementti jossa sijaitsee tekijän nimi ja epäselväksi kulunut vuosiluku. Lisäksi sieltä löytyy crew-nimi: A-Pros, joka esiintyy myös parissa muussa edelleen tallella olevassa Faden maalauksessa. Työlle sain rakennettua analyysin pohjalta Gottlieb'in systeemillä sarjan A2B3C2D2E1F3G2H2I5J1K2L5M1, joka vastaa wildstylen määritteleviä piirteitä, sekä suurinta osaa tyyllisuunnan vallitsevista piirteistä, joten maalauksen voi katsoa hyvinkin edustavan tyyllisuuntausta.

Manhattanilaiseen seinään maalatussa Stashin wildstyle-piississä (Kuva 30) on näkyvissä vastaavanlaisia tyyllillisiä ratkaisuja nuolien ja kirjainten liitoksissa tekstin alla. Tosin Faden liitokset ovat epäselvempiä osoittaen kenties nopeaa toteutusta, mutta ainakin työskentelyvälineiden käsittelytaitojen puutetta ja ehkä hieman epätarkkaa näkemystä siitä kuinka nuolien tulisi paikalleen kiinnittyä. Wildstyle on kuitenkin selkeästi toiminut Faden piissin maalaamista ohjaavana nuorana, kuten jo samaan tyyllisuuntaan kuuluvaan työhön vertailu osoittaa.

¹⁹⁹ Kirjainten perspektiivi.

Kuva 30. Stash, 1985. Kuva: Chalfant & Prigoff 1987, 23.

Moottoritien alittavan tunnelin luonteikkuudellaan ja toteutuksen tasolla vaikuttavimmilta tuntuvat työt ovat attribuoitavissa CGA lyhenteiselle (Kuva 31), kenties Crime Group Artists -nimiselle crew:lle. Nimi on haalistunut hieman epäselväksi, mutta Crime Group on selkeästi luettavissa kahdessa työssä, ja Artists olisi erittäin tyypillinen A-kirjaimella alkava viimeinen sana crew:n nimessä. Piissien alle kirjoitettujen tekijätietojen ja töihin liitettyjen viestien kirjainten perusteella voisi päätellä, että tunnelissa on kolme samojen tekijöiden tekemää työtä, vaikka yhden piessin tekijöiden nimet ovatkin kuluneet lukukelvottomiksi.

Ryhmään liitettävissä olevista töistä nostan esiin kaksi tuntuvasti yhtenäistä tyyliä edustavaa työtä. Näitä kahta esiin nostamaani työtä yhdistää kirjainten graafinen selkeys ja *charat*²⁰⁰. *Acme*-piississä (Kuva 31) tekstin oikealle puolelle sijoitetun charan kasvot on maalattu oivaltavan pelkistettyyn tyyliin kahdella viivalla ja pisteillä, kun taas *Warm*-piississä (Kuva 32) hahmot on kokonaisuudessaan maalattu hieman yksityiskohtaisemmin.

²⁰⁰ Hahmo, figuuri.

Hahmot vaikuttavat velton rennoilta, eikä niistä löydy edellisen *Acme*-piessin charan omaamaa jänteveyttä. Gottliebin systeemi keskittyy graffitin tyylin analysointiin sen sisältämän tekstin kautta, joten hahmoja siinä ei ole huomioitu. Hahmot tuovat mielenkiintoisen lisän graffitiin, sillä ne voi usein nähdä graffitimaalarin omakuvina.²⁰¹

Kuva 31. Crime Group: Eki & Kini: *Acme*, 1989. Kuva: Jyri Väisänen.

Acme-piissi koostuu helposti luettavista kirjaimista, joita rajaa vahva musta outline. Outline keskeytyy paikoitellen blinkkeihin, joiden kohdalla sitä on sumennettu. Vaihtelevan paksuisista linjoista koostuvat kirjaimet on toteutettu kaarevilla ja suorilla linjoilla, jälkimmäisten ollessa enemmistönä. Maalauksesta ei löydy 3-D-efektejä, ja kirjainten pinnat ovat tasaisen kaksiulotteiset. Laitimmaisten kirjainten reunat eivät ole keskenään symmetriset. Negatiivinen tila muodoiltaan epäjohdonmukaisesti jatkuvien kirjainten sisällä on rajoittunutta. Valkoisen fillin päävärin lisäksi fillistä tuntuu löytyvän vaaleanpunaista ja sinistä väriä jotka paikoin tekevät geometrisia kuvioita fillin sisällä, esimerkiksi M- ja E-kirjaimissa. Koska kuviot rajoittuvat tiukasti fillin sisälle, on mahdollista että ne kuuluvat työhön, eivätkä ole jonkun muun myöhemmin tekemiä lisäilyjä. Sanan taustalla on valkoinen, hehkua tai säihkymistä esittävä alue, joka asettuu sinisen kulmikkaan muodon

²⁰¹ Chalfant & Cooper 1984, 80.

päälle. Futuristisessa, sarjakuvamaisesti abstrahoidussa hahmossa on jäntevää liikettä. Hahmon alapuolella esiintyvät myös nimet Kini ja Eki, joiden voisi – verrattaessa muiden kuopiolaisten ajan töiden signeeraustapaan – olettaa olevan maalauksen tekijöiden signeerauksia. Gottliebin järjestelmällä analysoimalla saan Acmelle (Kuva 31) aikaan seuraavan sarjan: A3B3C2D1E3F3G2H3I3J2K2L3L5M2. Saamani piirteiden sarja ei vastaa suoraan mitään Gottliebin korkeiden tyylien sarjoista.

Kuva 32. Crime Group: Warm, 1989. Kuva: Jyri Väisänen.

Warm-piessin helposti tunnistettavat, päällekkäin limittyvät kirjaimet koostuvat vaihtelevan paksuisista linjoista. Kirjaimet sisältävät ainoastaan suoria viivoja. Negatiivinen tila kirjaimien sisällä tuntuu jälleen rajoitetulta. W- ja M-kirjaimia vertailemalla tulee viitteitä kirjainten muodon johdonmukaisuudesta. Sanan laitimmaisten kirjainten reunat eivät ole keskenään symmetrisiä. Fillistä löytyy kaksi eri väriä, jos oletetaan jälleen että fillin valkean päävärin lisäksi esiintyvä punertava sävy kuuluu työhön. Siinä on ainakin selkeä iällinen ero KSA-kirjaimiin liittyvään viivan maalaajaan. Työstä löytyy yksi blinkiltä vaikuttava valon lähde, joka ei tunnu tällä kertaa keskeyttävän mustaa outlinea. Sanan musta tausta ei luo syvyysvaikutelmaa.

Gottliebin luokittelujärjestelmällä sain Warmille (Kuva 32) sarjan A3B2C2D2E1F2G2H3I3J2K1L5M1, joka ei taaskaan vastaa täysin minkään tyyliisuunnan määritteleviä piirteitä. Näitä kahta CGA:n työtä tyyllillisesti yhdistävistä tekijöistä vahvimaksi nousevat graafiset kirjaimet. Töissä käytetyistä kirjaimista voisi myös vetää visuaalisen linjan suoraan 1980-luvun suurimpiin Eurooppalaisiin nimiin. Kirjainten graafinen, kulmikas ulkomuoto saa aikaan vahvan mielleyhtymän ajan keskieurooppalaisen graffitin nimekkäisiin tekijöihin, joka kuvien kautta analysoimalla vain vahvistuu entisestään.

Kuva 33. Bando & Mode 2: TCA, Lucrezia, 1985. Kuva: Chalfant & Prigoff 1987, 73.

Lontoolaislähtöisessä The Chrome Angelsissa ja monikansallisessa, yhdelle Gottliebin suurista tyyleistäkin nimensä antaneessa Crime Time Kingsissä vaikuttaneiden, kirjaimistaan tunnetun Bandon ja figureistaan tunnetun Mode 2:n Pariisiin maalaamaa *TCA, Lucreziaa* (Kuva 33) verratessa CGA:n maalauksiin voi nähdä samankaltaisia typografisia ratkaisuja, kuin mitä löytyy ilmeisesti Bandon suunnittelemissa kirjaimista. Kaikkien kolmen työn A-kirjaimien ylälaidassa on kirjaimen yläperuslinjan rikkova sahalaitainen väkänä, jonka voisi nähdä merkinä kuopiolaisten graffitien vaikutteiden lähteestä. Sama vaikutelma huokuu myös *Acme*-piessin c-kirjaimesta, ja molemmissa kuopiolaisissa töissä näkyvistä, vain vähän negatiivista tilaa jättävistä kiilamaisista silmukoista, joiden yhtenäisyyksien vertaaminen on helpointa Acmen ja TCA, Lucrezian A-kirjainten avulla. Tämän vertailun pohjalta voisi arvella Crime Groupin graffitimaalareiden lukeneen *Chalfant & Prigoffin Spraycan Art*, jonka sivuilta Bandon ja Mode 2:n maalaama muraali löytyy.

Vaikka Crime Groupin maalauksissa on kirjainten filleissä käytetty yhden päävärin lisäksi hieman muita värejä efekteinä, näyttäisivät ne kuitenkin vaeltavan kohti Bandon käynnistämää Crime Time Kingsin myöhempää linjausta, jossa kirjainkeskeisyyden seurauksena käytettiin filleissä vain hopeaa tai valkoista ja korostettiin kirjaimien muotoa mustilla outlineilla (Kuva 34).²⁰² Crime Groupin piisseissäkin voimakkaat ja selkeät outlinet tuovat kirjaimille vahvan graafisen ulkoasun, joka voimistuu suhteessa vaaleaan filliin. 1980-luvun alussa graffitien maalaamisen aloittaneen amsterdamilaisen Biten mukaan Bandon tyyliä kopioitiin ympäri Eurooppaa, koska se oli paitsi kaunis, myös täysin uudenlainen tyyli joka toi vaihtoehdon newyorkilaiselle tyyliin.²⁰³

Ennen graffitifanzineja graffitikuvasto levisi pitkälti valokuvavaihdon seurauksena.²⁰⁴ Myös amsterdamilaisesta seinästä otetuista kuvista rakennettu kokonaisuus (Kuva 34) on todennäköisesti graffitimaalareiden keskuudessa kuvien vaihdon seurauksena levinnyt kuva, sillä kuvan minulle lähettänyt Leonard Reinders ei enää muistanut oliko itse ottanut juuri tämän kuvan vai onko hän saanut kuvan kuvavaihdon kautta.²⁰⁵ Valokuvien rooli varhaiselle kuopiolaiselle graffitille jää täysin spekulatioiden varaan, mutta kun ottaa huomioon, mitä Crime Groupin töiden aikaan tapahtui pääkaupungissa, voisi olettaa että jos Kuopiossa maalanneiden vaikutteisiin lukeutuivat nämä kirjaimia korostavat Crime Time Kings-työt, niin niitä on todennäköisemmin nähty lomamatkoilla. Bando ja Crime Time Kings ovat kuitenkin edelleenkin erittäin relevantteja myös kuopiolaiselle graffitille, sillä graffitimaalari2 mainitsee Bandon mustavalkoisine piisseineen esikuvakseen.²⁰⁶

²⁰² Graffitimaalari Bite:n sähköpostiviesti tekijälle 27.3.2014.

²⁰³ Sama.

²⁰⁴ All City Writers 3009, 66.

²⁰⁵ Leo Reindersin viesti tekijälle Flickr.com sivustolla 31.3.2014.

²⁰⁶ Graffitimaalari2:n haastattelu 17.3.2014. Haast. Jyri Väisänen.

Kuva 34. Crime Time Kings piisessä Amsterdamista. Maalaukset vasemmalta oikealle: Shoe, Delta, Bando: Crime Time. Kuva: Kuvaajasta ei varmuutta, sillä kuuluu todennäköisesti kuvavaihdossa graffitimaalareilla kädestä käteen kulkeneisiin kuviin.

Kuva 35. Cruso: Drama. Kuva: Jyri Väisänen.

Hatsalan ja Kuopion yliopistollisen sairaalan välistä kulkevan, neljakaistaisen Puijonlaaksontien alittavissa tunneleissa sijaitseva *Drama*-piissi (Kuva 35) tarjoaa mielenkiintoista tietoa graffitimaalareiden oppipoikasuhteisiin liittyen. Maalauksen tarkka ajoittaminen ei onnistu, sillä työstä ei löydy vuosilukua. Kuitenkin maalausta voisi muotokielensä ja värisävyjensä puolesta luonnehtia vanhemman koulukunnan työksi. Työn haalistuneet sävyt kertovat myös sen iästä, ja sen voisi muihin ajoitettuihin töihin vertailtuna arvella olevan peräisin 1980–1990-lukujen vaihteesta. Kiinnostava yksityiskohta löytyy oikeaan reunaan sijoitetusta kyltistä tai paperiliuskasta, joka tuo ilmi jonkin sorttisen oppipoikasuhteen: Kyltissä nimetään ilmeisesti nimellä Cruso maalannut tekijä opettajaksi, ja alapuolella sijaitsee oppilaiden nimet, joita on vaikea erottaa kyltin alapuolelta ja

luettavissa olevien nimien liittymisestä asiayhteyteen ei voi olla enää varma. Kenties piissin alapuolella sijaitsevat, ilmiselvästi varhaiset harjoitelmat liittyvät maalaustilanteeseen.

Helppolukuiset kirjaimet limittyvät aavistuksen päällekkäin. Ne koostuvat vaihtelevan paksuisista linjoista, jotka on muodostettu kaarevilla ja suorilla viivoilla. Negatiivista tilaa on jälleen rajoitetusti. A-kirjaimet tuovat viitteitä johdonmukaisesta kirjainten muotoilusta. Sanan reunimmaisat kirjaimet eivät ole reunoistaan symmetrisiä suhteessa toisiinsa. Vahvat mustat outlinejat jatkuvat reliefi-efektimäisenä kolmedeenä. Kirjainten fillin väri vaihtelee satunnaisen oloisesti.

Tästäkin maalauksesta löytyy charoja sanan reunamilta. Vasemmanpuoleinen hahmo on jäänyt osittain muiden maalijälkien alle, mutta oikeanpuoleinen on ainakin selkeän futuristinen vasemman puoleisen vaikuttaessa enemmän b-boy-hahmolta²⁰⁷. Mieleen nousevatkin *TCA*, *Lucrezia*-muraalissakin läsnä olevat Mode2:n hahmot blinkkeineen, vaikka hahmoja toki esiintyy yleisesti myös klassisessa newyorkilaisgraffitissa. Maalauksen tarkastelun pohjalta sain rakennettua sarjan A3B3C2D3E1F3G2H3I2J2K1L5M2, joka ei vastaa korkeiden tyylien piirteitä siinä määrin että voisi niiden pohjalta puhua työn kuulumisesta johonkin tiettyyn tyyliisuuntaan.

5.5.2. Uusikoulu

Kuopion skenessä näkyy tällä hetkellä muutamia aktiivisia graffitirew:ita. Graffitimaalari2 kokee skenen olleen aktiivisimmillaan 2000-luvun alussa, mutta kokee sen aktivoituneen uudelleen, ja huomauttaakin haastattelussaan alueelle ilmaantuneen jälkeen uusia rew:ita.²⁰⁸ Vaikka XL5 rew:n aktiivisuus tuntuu hieman vähentyneen suhteessa muihin alueen tekijöihin, ja etenkin uusia Fiat-piissejä ei löydy enää tältä vuosikymmeneltä, ovat molemmat erittäin keskeisiltä 2000-luvun kuopiolaiselle graffitille. XL5 on ollut välillä

²⁰⁷ B-Boy tarkoittaa breakdancetanssijaa. Chalfant & Prigoffin haastattelema graffitimaalari Parrish kertoo B-Boy muodin mukaisia vaatteita yllään pitävien hahmojen esittävän usein graffitimaalarin omakuvaa ja ilmaisevan maalaushetken ajatusmaailmaa muille graffitimaalareille. (Chalfant & Prigoff 1987, 12.)

²⁰⁸ Graffitimaalari2:n haastattelu 17.3.2014. Haast. Jyri Väisänen.

erittäin aktiivinen, mikä riittää perustelevaan crew:n ja sen jäsenten keskeisyyttä kuopiolaisessa skenessä. Koin tarpeellisena poimia Fiatin mukaan juuri XL5 crew:n edustajana omanlaisensa, kirjaimilla leikittelevän tyylinsä vuoksi. Tekijä tuntuukin panostaneen tyylliseen ilmaisuun, ja kenties hänen käyttämässä signeerausmainen tagi (Kuva 36, näkyvissä piessin oikeassa yläreunassa) myös heijastelee graffitimaalarin näkemystä omasta tekemisestään.

Kuva 36. Fiat, 2003. Kuva: Mikko Parviainen, Urbaani.org. Maalaus sijaitsee moottoritien ja Puijonlaaksontien alittavissa tunneleissa.

Puijonmäen ja Ison hautausmaan välissä kulkevan moottoritien ja neljäkaistaisen Puijonlaaksontien alikulkutunneleista löytyvässä *Fiat XL5*-piississä (Kuva 36) on silmiin tuntuvaa liikettä, visuaalista vauhtia, joka ohjaa katselukokemusta. Liikettä on työssä kahteen eri suuntaan, horisontaalisesti vasemmalle ja vertikaalisesti alaspäin. Maalauksessa painopiste asettuu tuntuvasti symmetrisyyden rikkovaan oikeaan alareunaan t-kirjaimen ja numeron viisi yhteyteen. Kuviollisen fillin värit vaihtuvat kirjaimesta toiseen korostaen yksittäisiä kirjaimia. Paksuudeltaan pääosin yhdenmukaisista linjoista koostuvat kirjaimet

on tehty käyttäen kaarevia ja suoria viivoja, joista jälkimmäisiä löytyy enemmän. Kirjaimet koen muodoiltaan epäjohdonmukaisiksi muotojen lennokkaan vaihtuvuuden vuoksi. Ne tuntuvat tyyllisesti kuuluvan yhteen, mutta kirjoituskonemaista jatkuvuutta niistä ei pysty löytämään. Kirjaimien päätteet ja nimeä molemmin puolin reunustava ornamentaalinen viiva sisältävät viitteitä nuoliin, ja paikoitellen näyttääkin siltä, että nuolien kärjet olisi ikään kuin leikattu pois.

Kuva 37. Fiat, 2003. Kuva: Mikko Parviainen, Urbaani.org. Maalaus sijaitsee Tasavallankadun alikulkutunnelissa.

Gottliebin systeemillä analysoimalla saan piissille seuraavan sarjan:

A3B3C2D2E1F3G1H2I3J2K2L3L4L5M2. Sarja ei vastaa täysin minkään Gottliebin graffitin tyyliuntauusten sarjoja. Se kohtaa yhdellä piirteiden poikkeamalla neo classic american freight- ja TFP-tyylin määrittelevät piirteet. Neo classic american freight-tyylin määrittelevistä piirteistä poikkeaa Fiatin kirjaimia korostavana tehokeinona käyttämä epäjohdonmukaisesti vaihteleva filli. TFP-tyylistä poikkeaa kirjainten luettavuus tyylin

kirjaimista osan ollessa muotojensa puolesta lukukelvottomia, kun taas Fiatin piississä kaikki kirjaimet ovat selkeästi tunnistettavissa.

Kuva 38. Tyylien kopiointia. Meta, 2005. Kuva: Jyri Väisänen. Maalaus sijaitsee moottoritien ja Puijonlaaksontien alittavissa tunneleissa.

Graffitimaalari2 näkee joskus kuopiolaisessa graffitissa näkyvää yhtenäisyyttä kopiinnista johtuvana, ja sanookin että toisinaan pienet tekijät plagioivat aktiivisten graffitimaalareiden piisseistä linjoja.²⁰⁹ Graffitimaalareiden piirissä kopiointin tai plagiointiin viitataan termillä baittaaminen. Toisaalta kokeneempi tekijä saattaa joskus antaa vähemmän maalanneelle tyylin, jolloin kopiointin voisi nähdä osana oppipoikasuhdetta ja näin graffitikulttuurin näkökulmasta hyväksyttävämpänä.²¹⁰ Baitatuksi tulemisen näkisin korostavan baitatun tekijän tyylin merkittävyyttä. *Fiat XL5*-piissin kanssa samoista tunneleista löytyykin tyyllisiltä ratkaisuiltaan erehdyttävästi samankaltainen, kaksi vuotta myöhäisempi *Meta*-piissi (Kuva 38). Piissin kirjaimet tuntuvatkin hyvin johdonmukaisilta verrattuna *Fiat XL5*-piissiin.

²⁰⁹ Graffitimaalari2:n haastattelu 17.3.2014. Haast. Jyri Väisänen.

²¹⁰ Castleman 1982, 24.

Maalauksen kevyesti limittyvät kirjaimet ovat vain osittain luettavissa: Varsinkin M-kirjain saa muotoja, joista sitä on mahdoton tunnistaa. Kirjainten kevyesti vaihtelevan paksuiset linjat rakentuvat suorista ja paikoin aavistuksen kaarevista viivoista. Maalausta hallitsevat kuitenkin suorat viivat, ja lievästi kaarevat, kirjainten linjauksiin pieniä pullistumia aiheuttavat viivat eivät vaikuta tarkoituksellisilta. Maalauksen oikealla alapuolella sijaitseva signeeraus auttaakin hahmottamaan tekijän nimen kokonaisuudessaan. Työn värienkäyttö ei ole runsasta, sillä fillissä esiintyy ainoastaan hopeaista kromimaalia ja kirjainten muotoja rajaavat mustat outlineet, jotka sekoittuvat paikoitellen hopean kanssa. Fillissä käytetyn maalin takia piissi on luokiteltavissa silvers-tyyliin²¹¹. Outlineista irtoaa mustan ja hopean sävyjä sekoittavat kolmedeet, joiden ympärillä kulkee toinen, valkoinen outline, joka korostaa työtä kontrastillaan. Työssä on nähtävissä myös *Fiat XL5*-piississä (Kuva 36) esiintyvä, nimeä reunustava nuoleton koristeaihe, joskin linjat eivät tunnu samalla lailla määrätietoisilta. Teknisen suorituksen erot tuntuvat silmiinpistäviltä. Selkeimpänä ero näkyy maalausten linjojen tasaisuutta verratessa, mikä on hyvin selkeä vahvistus siitä, että kyseessä on kaksi eri graffitimaalaria.

Gottliebin systeemillä saan sarjan A2B1C2D2E1F2G2H2I2J2K2L6M1, joka ei vastaa suoraan mitään korkeista tyyleistä. Sarja ei lähesty silvers -tyyliä, sillä Gottliebin mukaan tyyllille ominaiseen nopeaan toteutukseen liittyvät piirteet eivät sovi yhteen.²¹² Graffitilehti *Sisun* silvers-kuvaston²¹³ monimuotoisuuden pohjalta olisi perusteltua huomioida työ tyyliuunnan edustajana.

Toisen mukaan valitsemani, Tasavallankadulla Haapaniemeltä Niiralan suuntaan johtavan alikulkutunnelin seinässä sijaitsevan *Fiat*-piissin (Kuva 37) tyyllillisissä ratkaisuisissa on rinnastuvuuksia edelliseen *Fiat XL5*-piissiin. Keskeisimmin nämä tuntuvat liittyvän kirjaimien rungoista ja päätteistä lähteviin, kulmia sisältäviin linjoihin, jotka ovat kuin liioitellut mittasuhteet saaneita serifejä. Tilankäytössä on myös samankaltaisuutta kirjainten

²¹¹ Vaikka termi kromipiissi esiintyy suomalaisessa graffitipuheessa useammin, käytän johdonmukaisuuden vuoksi termiä silvers, koska tyyli kuulu Gottliebin ikonisiin tyyliihin.

²¹² Gottlieb 2008, 177.

²¹³ Ks. Sisu n:o 1 tai Sisu n:o 2.

ollessa ahdettu kiinni toisiinsa. Voisikin löytää logomaisesti toistuvia typografisia ratkaisuja jotka luovat tunnistettavuutta tai samankaltaisuuden tunnetta. Hopeinen kromifilli vaihtaa sävyä antaen tunteen metallin pinnalla näkyvistä valon heijastuksista. *Fiat*-piessin fillissä käytetyn maalin vuoksi silveriksi luokiteltava työ tuo kenties lisää ulottuvuutta myös Fiatin tyyliä mukailevaan *Meta*-piissiin, vaikka sen kompositiossa selkeästi lainaillaankin Fiat XL5-piissistä. Kromimaalinkäyttö on graffitimaalauksissa hyvin yleistä, mutta on todennäköistä että *Meta* on ollut tietoinen molemmista maalauksista.

Maalauksen kompositio tuntuu edellä käsittelemääni Fiatin työtä lennokkaammalta. Kirjaimet ovat kompaktimmin puristuksissa, lomittuvat toisiinsa ikään kuin ne olisivat tiivistyneet kiinni toisiinsa yhteentörmäyksen tuloksena. Kirjaimet limittyvät kevyesti ja saavat myös muotoja, joissa niitä voisi tunnistaa väärin. Paksuudeltaan vaihtelevat kirjainten linjat koostuvat suorista viivoista. Vahvan mustan outlineen jatkeena toimivat yksiväriset kolmedeet nostavat kirjaimia ulos seinästä. Kirjaimien reunoilla kulkee kiilteitä. Niitä ympäröivä toinen outline katoaa välillä taustan, *backgroundin*²¹⁴ samalla punaisella maalattuihin kuplamaisiin palloihin. Niukka taustaa määrittelee kehämäinen muoto.

Fiatin piissille saan analysoinnin tuloksena Gottliebin järjestelmällä sarjan A2B3C2D2E1F2G2H2I3J2K2L1L5M1, joka sopii neo classic american freight-tyylin määritteleviin piirteisiin. Vallitsevissa piirteissä on joitain poikkeuksia, mutta määrittelevien piirteiden sopiessa maalauksen voisi katsoa edustava tyyliisuuntausta. Tyyli näkyikin yhdistävänä tekijänä molemmissa Fiatin piisseissä, sekä myös tältä lainaavassa Metan piississä. Fiatille saamani toinen sarja alkaa mielenkiintoisesti lähentyä Metan piissille rakentamaani sarjaa siinä määrin että voisi puhua samasta tyylistä. Kuitenkin graffitilehti *Sisun* silvers-kuvaston²¹⁵ pohjalta on perusteltua huomioda työn asema myös silverinä, vaikka piirteiden sarjat eivät kohtaakaan Gottliebin silvers-tyylin kanssa.

²¹⁴ Tekstin tausta.

²¹⁵ Ks. Sisu n:o 1 tai Sisu n:o 2.

Kuva 39. OKCOV, 2013. Maalaus sijaitsee Puijonkadun ja Ison hautausmaan välissä kulkevan kevyen liikenteen väylän varrella. Kuva: Jyri Väisänen.

Aktiivisuutensa ja ilmaisullisen moninaisuutensa vuoksi keskeisimmiksi crew:ksi nousee OKC ja COV²¹⁶. Nimi tulee vastaan ympäri kaupunkia tageissa ja piisseissä. Se esiintyykin Kuopiossa siinä määrin, että myös *Savon Sanomat* ovat pyytäneet vinkkejä siitä, mitä nimi tarkoittaa ja ketkä sitä maalaavat.²¹⁷ Ison hautausmaan viereisen kevytväylän varrelta löytyvä kaareva OKCOV-piissi (Kuva 39) on edellä käsitellyn Fiatin tavoin määriteltävissä hopeaisen fillin perusteella silveriksi. Maalaus ei tarjoa tekijästään suoraa tietoa sen lisäksi, että hän tai he kytkeytyvät OKCOV:iin.

Fillissä on keltaisia tähtikuvioita ja kiilteitä, jotka tuovat kirjaimien pintaan lisää värejä. Paikoitellen päällekkäin limittyvät ja kulmilla toisensa läpäisevät, vahvan outlineen omaavat kirjaimet ovat selkeästi luettavissa. Negatiivinen tila ei tunnu liioitellulta tai rajoitetulta. Oikeaa kirjasinleikkausta lähentyviä, suorista viivoista koostuvia ja linjoiltaan

²¹⁶ Kyseessä on ilmeisesti kaksi eri crew:ta joista kumpaankin ainakin pääosa crew:n jäsenistä kuuluu. Nimet esiintyvät tavallisesti yhdessä ja akronymeja yhdistellään usein muotoon OKCOV (Kuva 39).

²¹⁷ Tenhunen, *Savon Sanomien* www-sivut, 3.9.2013.

yhdenmukaisia kirjaimia voi tyyliiltään kuvata *blokkikirjaimiksi*²¹⁸. Punainen, vaaleanpunaisia viivoja sisältävä kolmedee luo perspektiivin, jonka pakopiste sijaitsee alhaalla keskellä. Sitä ympäröi vielä löyhästi kirjaimia mukaillen kahdella rinnakkaisella värillä toiset outlinet, jotka korostavat tekstiä. Taustaa maalauksessa ei ole. Nimen oikealla puolella sijaitsee ornamentaalisen funktion omaava tähti, joka on toteutettu kirjaimien mukaisesti.

Maalauksen analysoinnin tuloksena saan Gottliebin systeemillä sarjan A3B2C2D2E1F2G1H2I2J2K1L3L5M1. Sarjan vertailu silvers-tyylin sarjaan tuntuu ulkonäöllisten seikkojen vuoksi luontevalta. Yhtäläisyyksiä määrittäviin piirteisiin löytyykin runsaasti ja joukosta löytyy vain yksi tyylistä poikkeava piirre. OKCOV-piississä on käytetty Gottliebin luokittamaa tyyliä runsaammin värejä kirjainten pinnoissa. Gottliebin graffitiasiantuntijat pitivät tyyliä tavanomaisena kahden värin – hopeisen fillin ja tavallisimmin mustan outlinen – käyttöä,²¹⁹ kun fillin efektien vuoksi värien laskentaan kuuluvista kirjainten pinnoista ja outlinesta löytyy OKCOV-piississä neljää eri väri. Piissi sopii määritteleviltä piirteiltään myös dortmund-tyyliin täyttäen kaikki tyylin määrittelevät ja vallitsevat piirteet. Synnyinpaikkansa mukaan nimetty dortmund-tyyli on yhden Gottliebin graffitiasiantuntijan mukaan riisuttu tyyli, jossa kirjaimia lähestytään pragmaattisesti. Gottlieb kuvaileekin – OKCOV-piissiin sopien – sen koostuvan lihavoiduista graafisista muodoista, jotka tavallisesti peittävät junavaunujen seiniä.²²⁰

OKC/COV crew:hin kuuluu monenlaisilla, johdonmukaisesti omanlaisillaan tyyleillä tekeviä graffitimaalareita, joista poimin pari käsittelyyn. Rötöksen tyyliin kuuluu keskeisesti kirjainten johdonmukaisesti samankaltaisena helposti tunnistettava kirjainten sommittelu. Värikäs tyyli tuntuu olevan aikaa vievä ja töitä löytyykin tavallisesti paikoista, joissa maalaamiseen pystyy käyttämään aikaa. Tulitikkutehtaan yläkerrasta, sinne johtavan portaikon vierestä löytyvä työ (Kuva 20) täyttää valkoisen tiiliseinän. Piissi tuntuu saavan kokonaisuutena ornamenttimaisen elementin ulottuvuuksia serpentiinimäisillä, nuoliin

²¹⁸ Kirjaintyyli, joka koostuu suurista palikkamaisista kirjaimista, jotka usein kallistuvat eri suuntiin, ja ovat tyyppillisesti maalattu kahdella värillä.

²¹⁹ Gottlieb 2008, 92.

²²⁰ Sama, 185.

päätyvillä kiemuroillaan, jotka ottavat suuren osan tilasta. Lattiankohdalla ornamenttiset linjat saavat viitteitä päättymisestään nuoleen, joka kuitenkin katkeaa kesken lattian tullessa vastaan. S-kirjaimen oikealta puolelta löytyy myös koristeena ja kirjainten naamioinnissa käytettyjä palikka-aiheita.

Hieman päällekkäin limittyvät kirjaimet ovat kaikki tunnistettavissa, ja ne erottuvat selkeästi tummansinisen vahvan outlineen ansiosta. Kirjaimet koostuvat paikoitellen vaihtelevan paksuisista linjoista, ja ne on muodostettu käyttäen sekä kaarevia, että suorita linjoja. Negatiivinen tila ei tunnu poikkeavan liioitellulta tai vähäiseltä. Viivoitetut, metallin heijastelun mieleen tuovat kolmedeet luovat hyvin syvyysvaikutelmaa. Pakopiste sijaitsee kaukana alhaalla. Värit liukuvat haaleasta keltaisesta vaalean siniseen ja lattiaa kohti tummuvaan violettiin. Feidaukseen esiintyy johdonmukaisesti jokaisessa kirjaimessa. Sen lisäksi piissistä löytyy kiille-efektejä, jotka sijoittuvat lähinnä tekstin alapuolella sijaitseviin ornamentteihin. R-, T- ja S-kirjaimet tuntuvat huokuvan teräsemaista väkivaltaa johdonmukaisesti samankaltaisten Ö-kirjainten luodessa vastakkainasettelua sarjakuvamaisen pehmeällä pyöreydellään. Vihreän taustan nuolet aiheuttavat vaikutelman laajentuvasta liikkeestä.

Gottliebin systeemillä analysoimalla saan Rötöksen piissille sarjan

A3B3C2D2E1F3G2H2I3J2K1L2L5M1, joka vastaa neo classic american freight-tyyliä määrittelevien piirteiden sarjaa, sekä kirjainten linjojen paksuuden vaihtelua lukuun ottamatta myös kaikkia tyylin vallitsevia piirteitä, joten maalauksen voisi katsoa sopivan tähän 1980-luvun klassisesta graffitista vaikutteita ammentavaan tyyliuuntaukseen.

Kuva 40. Rötös, 2011. Maalaus sijaitsee tulitikkutehtaan toisessa kerroksessa. Kuva: Jyri Väisänen.

Rötöksen kohdalla nimi tuntuu tuovan osaltansa symmetriaa sommitteluun kirjainten rytmillä. Hänen maalauksensa tuntuvatkin painottavan reunoissa sijaitsevia kirjaimia omina yksiköinä kolmen keskimmäisen tuntuessa yhtenäiseltä elementiltä, kuten myös tässä tulitikkutehtaan yläkerrasta löytyvässä monivärisen fillin omaavassa työssä (Kuva 40), jossa nimen reunimmaisien kirjaimien reunat ovat symmetriset. Blinkit tuntuvat korostavan kolmijakoista massoitteita. R-, T- ja S-kirjaimet sisältävät samanlaiset fillin väritykset jotka vaihtuvat nopeasti liukuen oranssista vaaleanpunaiseen. Nämä kolme kirjainta yhdistyvät toisiinsa vaaleanpunaisista osistaan luoden lokerot punaisille Ö-kirjaimille. Kirjaimet muuttuvat alapääteissään – ja S-kirjaimen tapauksessa rungossaan – teräviksi, samoin kuin edellä käsitellyssä *Rötös*-piississä. S- ja R-kirjaimien kannasta lähtevät kierteen kautta alaspäin syöksyvät nuolimotiivit. Fillin kuvioissakin näkyy liikettä alaspäin osoittavina nuolina. Vaikka filli tuntuukin sattumanvaraiselta yksittäisiä kirjaimia vertaillen, näkyy koko sanaa tarkastellessa säännönmukaisuutta sekä väreissä että kuvioissa.

Helposti tunnistettavat kirjaimet limittyvät jälleen paikoitellen päällekkäin maksimissaan noin neljäsosakirjaimen matkalta. Negatiivinen tila tuntuu normaalilta. Vaihtelevan paksuisista linjoista koostuvista kirjaimista löytyy kaarevia ja suoria viivoja. Perspektiiviä luodaan monokromaattisella violetilla kolmedeellä, johon violetit vahvat outlineet hieman katoavat selkeän kontrastin sijaan. Kirjaimien reunoilla kulkevat runsaat kiillot tuntuvatkin nostavan kirjaimia esiin outlinea tehokkaammin. Perspektiivin pakopiste on työn keskellä. Modulaarisen kirjainten taustan monokromaattisuuden rikkoo toiset outlineet jotka purkautuvat kuplina mustan taustan päälle. Gottlieb'in systeemillä saan aikaisemmin analysoitua *Rötös*-piissiä läheisesti vastaavan sarjan A3B3C1D2E1F3G2H2I3J2K1L2L3L5M1. Samoin kuin edellä analysoidussa maalauksessa, myös tämä sarja sopii neo classic american freight-tyyliin tuoden vahvistusta töiden liittymisestä kyseiseen tyyliuuntaukseen.

COV:iin kuuluva, 2Quick nimellä tunnettu graffitimaalari omaa myös omalaatuisen, osittain sommittelun ja kirjainten muotojen kautta tunnistettavan tyylin. 2Quickin piisseissä, kuten tässä käsittelyyn poimitussa tulitikkutehtaan yläkerrasta löytyvässä työssä kaikki kirjaimet eivät avaudu välttämättä ensisilmäyksellä. Etenkin muita kirjaimia huomattavasti pienempänä ympyränä numeron kaksi juuressa sijaitseva tähtisilmukkinen Q-kirjain on vaikeasti tunnistettavissa ja sitä olisi mahdotonta tunnistaa ilman nimen hahmottamista. U-kirjaimen tunnistaminenkaan nimestä irrallisena ei olisi helppoa, sillä sen voisi tunnistaa väärin muodon saadessa viitteitä Y-kirjaimiin. Koko sanan tai nimen hahmottaminen ensin voikin usein auttaa tunnistamaan yksittäiset kirjaimet oikein. Kirjaimien väri liukuu yläreunan tumman vihreästä alaspäin kohti keltaisen sävyjä. Säännölliseltä tuntuvan fillin rikkoo violetti C-kirjain täplineen. Huomioisin sen tehokeinona fillin ollessa kokonaisuutena johdonmukainen. Kirjainta korostavat myös sen reunamilla kulkevat kiilteet.

Kuva 41. 2Quick, 2011. Maalaus sijaitsee tulitikkutehtaan toisessa kerroksessa. Kuva: Mikko Parviainen, Urbaani.org.

Kolmedeet, joihin tekijän maalaamat blinkit tuovat paikoitellen valoa, luovat syvyytsvaikutelmaa. Vahvat outlinet keskeytyvät paikoitellen niiden päällä sijaitseviin blinkkeihin. Muodoiltaan epäsäännöllistä vaihtelua tarjoavien kirjainten linjojen paksuus vaihtelee paikoitellen. Kirjaimiin on käytetty kaarevia ja suoraa viivoja. Kirjaimet limittyvät paikoitellen aavistuksen päällekkäin C-kirjaimen limittymisen määrän tuntuessa poikkeukselliselta suhteessa kokonaisuuteen. Ensimmäisen ja viimeisen kirjaimen reunat lähestyvä symmetrisyyttä, mutta eivät ole kuitenkaan täysin symmetriset. Negatiivisen tilan määrä ei tunnu Q-kirjaimen tähteä lukuun ottamatta poikkeuksellisen vähäiseltä, vaan tavanomaiselta. Nuoliaiheita löytyy numerosta kaksi ja kirjaimista U ja K. Nuolet naamioivat hieman kirjaimia, ja etenkin U-kirjaimen nuoli tuntuu ohjaavan katsetta. Nuolien lisäksi ornamentaalisia elementtejä ovat myös pääasiassa kirjainten päätteiden yhteydessä esiintyvät palikat. Toinen, paksu harmaa outline ympäröi kolmedeitä. Kirjainten takaa näkyy niukan kokoinen savumainen tausta. Punaiset paksut viivat toisten outlinejen ulkopuolella tuntuvat tuovan hieman liikkeentuntua kirjaimiin kokonaisuutena. Gottlieb

systemillä saan analysoinnin pohjalta aikaiseksi sarjan

A2B3C2D2E3F3G2H2I2J1K2L2L3L5M1, joka ei vastaa mitään Gottliebin korkeista tyyleistä.

Läheisimmin sarja kohtaa CTK-tyylin määrittelevät piirteet, joista se poikkeaa luettavuuden ja outlinejen osalta.

Kuva 42. 2Quick, 2011. Tulitikkutehtaan toinen kerros. Kuva: Jyri Väisänen

Tulitikkutehtaan toisen kerroksen perältä löytyvä sinifillinen piissi (Kuva 42) vahvistaa kuvaa 2Quickin tyylin luonteesta. Kirjaimien pinnoilla on yksi pääväri, mutta kuplamaiset kuviot ja kiilteet tuovat pinnalle yhden lisävärin. Musta outline jatkuu yksivärisenä kolmedeenä. Vahva kontrasti korostaa kirjaimia. Kolmedeetä ympäröi vaaleanvihreä outline, joka erottaa kirjaimet vihreästä pilvimäisestä taustastaan. Kirjaimet menevät asteen pidemmälle abstrahoinnissa. Välittömänä tekstuaalisena havaintona piissistä pomppaakin esille suorista viivoista koostuvilla blokkikirjaimilla maalattu COV kontrastinomaisella selkeällä luettavuudellaan. Kummassakin 2Quickin piississä tuntuu olevan aggressiivista ja äkkipikaista liikettä. Kirjaimista löytyy jälleen sekä kaarevia, että suorita linjoja pääosan

niistä ollessa suorina. Edellistä työtä hieman enemmän päällekkäin limittyvien kirjainten linjojen paksuus vaihtelee, joten ne eivät ole yhdenmukaisia. Negatiivinen tila tuntuu normaalilta.

U-kirjaimen pitkälle jatkuvan päätteen ja I-kirjaimen muodostama painava massa tuntuu rytmittävän työtä luoden vastakkainasettelua yksittäisille kirjainten linjoille. Ne tuntuvat staattisilta suhteessa ympäröiviin muotoihin. Työn reunimmaisten kirjainten päädyt ovat aavistuksen epäsymmetriset. Nuolet ovat edelleen olennainen osa sanaa esiintyen samaan tyyliin numerossa kaksi sekä kirjaimissa U ja K. K-kirjaimen alempi nuoli lähtee tällä kertaa kirjaimen jalasta rungon sijaan, ja suuntaa terävän käännöksen kautta alaspäin sivuttaisen liikkeen sijasta. Abstraktin Q-kirjaimen silmukan tekee jälleen tähden muotoinen reikä, joka kuitenkin ei aina kuulu 2Quickin piisseihin vaikka näihin kahteen sattuikin (vrt. Kuva 6).

Odotetusti analyysin pohjalta rakennettu sarja vastaa hyvin lähelle edellä tarkastellun 2Quick piessin sarjaa, vaikka dekoratiivisten ratkaisujen pelkistys tuokin pieniä eroja. Sain piissille edellistä 2Quick piissiä läheisesti vastaavan sarjan A2B2C2D2E1F3G2H2I3J1K2L3L5M1, joka ei taaskaan käy täysin yhteen Gottliebin korkeiden tyylien kanssa, mutta se on lähellä CTK-tyyliä. Ainoa poikkeus tyylin määrittelevistä piirteistä on luettavuus. Se on myös lähellä semi-wildstyleä, poikkeuksena määritteleviin piirteisiin on kirjaimien epäjohdonmukaisuus. Vaikean luettavuuden ja nuolien osan tärkeyden vuoksi näkisinkin enemmän viitteitä jälkimmäiseen tyyliisuuntaan, vaikka selkeää yhteyttä ei sarjojen poikkeuksien vuoksi voi sanoa olevan.

Patex kuuluu tällä hetkellä aktiivisimmin nimelleen henkeä puhaltavien COV-crew:n jäsenten joukkoon, ja nimeä näkyykään erilaisissa muodoissa monessa lokaatiossa. Nimi esiintyy usein kolme- tai neljäkirjaimisena lyhenteenä (Kuva 9, Kuva 12). Lyhenteet paitsi lyhentävät maalauksen tekemiseen tarvittua aikaa, tuovat myös vaihtelua. Tosin nopeudella ja nimen vaatiman tilan määrällä on varmasti enemmän merkitystä. Patexin tyyli tuntuu hyvin johdonmukaiselta ja Kuopion skenessä omanlaiseltaan sisältäen vahvasti tunnistettavissa olevia piirteitä.

Kuva 43. Patex, 2013?. Maalaus sijaitsee keskustan ruutukaava-alueen reunassa junaradan varrella. Kuva: Jyri Väisänen.

Keskustan ruutukaava-alueen ja Ison hautausmaan välissä kulkevan junaradan seinämässä sijaitseva piissi (Kuva 43) edustaa pientä poikkeusta tekijän tyypilliseen tyyliin, sillä johdonmukaisesti jatkuva filli on kolmivärinen monokromaattisen, silverille tyypillisen fillin sijaan. Fillin värit vaihtuvat keltaisesta vihreään ja lopulta siniseen nopeasti terävästi liukuen. Keltainen väri on läsnä myös vihreän ja sinisen yhteydessä pieninä kuplamaisina ympyröinä. Filliin tuo väriä myös kirjaimien laitamia mukailevat kiillot. Musta vahva outline rajaa hieman päällekkäin limittyviä kirjaimia. Se jatkuu vaaleanpunaisen toisen outline rajaamana kolmedeenä. Patexin kirjaimien muotoihin kuuluu olennaisesti paikoitellen liioitellut mittasuhteet ja negatiivisen tilan vähyys, jotka ovat läsnä myös junaradan varressa sijaitsevassa maalauksessa. Vaihtelevan paksuisista linjoista koostuvat kirjaimet on toteutettu kaarevilla viivoilla. Helposti luettavien kirjainten muodot painottavat sanan ylä- ja alareunoja pullistumillaan. Varsinkin P- ja T-kirjainten suuret massat tuntuvat painavilta. Kirjainten muotoilu ei tunnu johdonmukaiselta, ja voisikin olettaa, että mikäli työssä esiintyisi samoja kirjaimia, ne saisivat toisistaan poikkeavia muotoja.

Kirjaimissa on tuntuvaa liikettä. Ihan kuin ne koostuisivat jatkuvassa liikkeessä olevista, hetkellisesti yhteen kerääntyneistä väreistä. Nimen reunoilla on nuoli- ja palikka-aiheita. Sanan oikealla puolella sijaitsevat dekoratiiviset elementit tuovat työhön lennokkuutta, johon tuntuu vaikuttavan liikkeen määrän lisäksi maalauksen kolmedee. Nuolet eivät naamioi kirjaimia tai yhdistele kirjaimia toisiinsa. Taustalla on punainen reunoiltaan aaltoileva massa, jonka alta tulee paikoitellen vaaleanpunaisia, samankaltaisia muotoja. Taustaan kuuluu myös oranssit kuplamaiset ympyrät.

Gottlieb'in systeemillä saan analyysin pohjalta sarjan A3B3C2D2E1F1G2H3I2J2K2L3L5M1. Se sopii korkeiden tyylien joukosta swedish train-tyylin määrittäviin piirteisiin. Myös suurin osa tyylin vallitsevista piirteistä sopii *Patex*-piissille analyysin pohjalta rakentamaani sarjaan. Gottlieb'in graffitiasiantuntijoiden mukaan tyyliin kuuluu tavallisesti maalauksen nopea toteuttaminen, ja se on luonteeltaan kuplamaista kirjainten saadessa liioiteltuja mittasuhteita.²²¹

Kuva 44. Patex, 2013. Maalaus sijaitsi luvallisella graffitiseinällä. Kuva: Jyri Väisänen.

Toinen käsittelemäni, luvallisella graffitiseinällä sijainnut Patexin työ osoittaa tekijän vakiintuneen muotokielen toistumista, vaikka tämä arviolta lähes vuoden edellä käsiteltyä *Patex*-piissä varhaisempi maalaus tuntuu koostuvan uudempaa piissä staattisemmista

²²¹ Gottlieb 2008, 181.

massoista. Yksittäisissä kirjaimissa sijaitseva liike tuntuu enemmän paikoittaiselta, kuin koko kirjaimen liittyvältä liikkeeltä. Se on ennemminkin laajenemista, kuin edellisessä työssä kokemaani jatkuvaa liikettä. Muotokieli on silti selkeästi yhdenmukainen. Pullistelevat, hieman edellä käsiteltyä *Patex*-piisiä enemmän limittyvät kirjaimet, ovat selkeästi luettavissa. Limittyminen on kuitenkin T- ja E-kirjaimen välistä poikkeusta lukuun ottamatta alle kahdeksasosan kirjaimen leveydestä, joten kokonaisuutena minimaalinen limittyminen kuvaa työtä parhaiten. Kirjaimien linjat ovat jälleen vaihtelevan paksuisia, ja ne koostuvat kaarevista viivoista. Ensimmäisen ja viimeisen kirjaimen reunat eivät ole symmetriset suhteessa toisiinsa. P-kirjaimen painopiste sijaitsee ylhäällä, kun taas X-kirjaimen löytyy alhaalta. Negatiivista tilaa on jälleen kirjaimien sisällä rajoitetusti. Kirjaimien miltei samanlaiset muodot tuntuvat jälleen epäjohdonmukaisilta.

Nimeä reunustavat P- ja X-kirjainten juurista lähtevät kaarevat viivat. T-kirjaimen kanta koostuu graffitikuvastoon yleisesti kuuluvasta sydämen muotoisesta nuolesta. Kirjaimista irtoaa kuplamaisia palloja maalauksen reunoilla ja keskellä ikään kuin tuoden esille työtä rytmittäviä alueita. Fillissä on hopealla ja valkoisella rakennettua marmorimaista sävyvaihtelua. Kirjainten reunamilla kulkee kiilteitä. Musta outline tuo kontrastia suhteessa kirjainten pintoihin. Samoin myös outlinesta hieman varjomaisesti irtoavaa kolmedeetä korostaa sitä ympäröivä toinen, keltavihreä outline. Vaaleanpunaisesta abstraktista taustasta kuultaa paikoitellen työn alle jäänyt maalaus läpi. Taustassa on sinivioletteja valuvia ympyröitä ja mustia hieman sähkömäisesti eteneviä linjoja. Gottlieb'in systeemillä saan työlle sarjan A3B2C2D2E1F1G2H3I2J2K2L3L5M1, joka on täysin identtinen verrattuna edelliseen *Patex*-piisiin. Identtisenä se tuo vahvoja viitteitä tekijän tyylin yhdenmukaisuuteen ja sen voisi nähdä edustavan swedish train-tyylisuuntaa.

Yosr-nimellä tunnettu graffitimaalari tuntuu myös edustavan omanlaistaan tyyliä kuopiolaisessa skenessä. Nimi esiintyy usein varsinkin luvallisella graffitiseinällä ja tulitikkutehtaalla. Tekijän lokaatioiden valintaan tuntuukin liittyvän keskeisesti niiden tarjoamat mahdollisuudet tehdä yksityiskohtaisia töitä rauhassa. Lokaatiot kenties tuovatkin esille jotain keskeistä Yosr'in töistä, joissa tunnutaan painottavan tyyliä

lukumäärän sijaan. Näin hän tuntuukin edustavan yhtä graffitimaalareiden ääripäätä, toisen ääripään keskittyessä nimen massoittaiseen levittämiseen.

Kuva 45. Yosr, 2014. Luvallinen graffitiseinä. Kuva: Mikko Parviainen, Urbaani.org.

Uimahallin muurilla hetken aikaa esillä ollut piissi korostaa kirjaimien ja niiden sommittelun merkitystä, sillä taustana on käytetty tasaista harmaata maalia, jonka funktiona tuntuu olevan lähinnä alla olevan maalauksen poistaminen näkyvistä piissin esille tuomiseksi. Paikoitellen kirjaimet limittyvät ja yhdistyvät kevyesti naamioiden itseään. Kaikki kirjaimet eivät ole luettavissa, sillä etenkin abstrahoidun Y-kirjaimen oikein tunnistaminen olisi vaikeaa ilman tietoa kirjaimista muodostuvasta nimestä. Fillin värisävyt liukuvat ylhäältä päin turkoosista siniseen, joka vaihtuu alhaalla – ja S-kirjaimen alaspäin, keskelle kuva-alaa taipuvassa yläpäätteessä – tummansiniseksi. Tumma sininen rikkoo nopeaa feidiä siellä täällä pyöreillä muodoilla. Vaihtelevan paksuiset kirjainten linjat koostuvat pääosin kaarevista viivoista, mutta kolmesta kirjaimesta löytyy myös suoria viivoja. Kirjaimet eivät tunnu muodoiltaan johdonmukaisesti jatkuvilta, vaikka niissä

esiintyvissä silmukoissa onkin samanlaista soikeutta. Reunimmaisten kirjainten ääriviivat luovat piissiin epäsymmetriaa toisista poikkeavilla linjoillaan. Negatiivinen tila O- ja R-kirjainten sisällä tuntuu lievästi liioitellulta.

Keskeytymättömän valkoisen outlinen jatkeena yksiväriset kolmedeet luovat perspektiivin, jonka pakopiste sijaitsee keskellä alhaalla. Kolmedeehen ulottuvat valkoiset viivat pilkkovat kirjaimia luoden vaikutelmaa murtumista. Toiset, mustat outlinet, ja kevyt varjostus ympäröivät kolmedeetä irrottaen työn taustastaan voimakkaalla kontrastilla. Toisen outlinen ulkopuolella sijaitsee vielä kevyt varjostus. Yksiväriset kolmedeet ja toisen outlinen luoma voimakas kontrasti vahvistavat tunnetta siitä, että maalauksessa pyritään korostamaan kirjaimia. Työstä ei löydy nuolia, mutta siinä esiintyy koristeellisia paloja. Gottliebin systemillä saan kuva-analyysistä rakennettua sarjan A2B2C2D2E1F3G2H1I3J2K2L2L3M1, joka ei vastaa korkeiden tyylien määritteleviä piirteitä.

Kuva 46. Yosr, 2013. Maalaus sijaitsee tulitikkutehtaan pihapiiriin myöhemmin rakennetussa hallirakennuksessa. Kuva: Mikko Parviainen, Urbaani.org.

Tulitikkutehtaan viereisessä, käytöstä poistetussa hallirakennuksessa sijaitsevassa *Yosr*-piississä (Kuva 46) on huumoria. Sitä työhön tuo suuren nuolen esille nostama viesti, joka on graafisessa suunnittelussa täytetekstinä käytettyä pseudolatinaa. *Yosr*-piissin vieressä sijaitseva sarjakuvamainen koirahahmo on värien perusteella tehty samaan aikaan, tosin charat eivät kuulu kirjaimiin keskittyneen *Yosr*:in aiheisiin. Maalauksen tekijä jää siis selviämättä signeerauksien puuttuessa. Toiseen tekijään viittaisi myös graffitimaalarin Instagram tilillä kuvakommentti "*Oldies, once again, with a friend's dog*"²²², jonka vuoksi maalauksien voi nähdä rakentavan yhtenäisen kokonaisuuden. Pilvimäiselle taustalle asetetut kirjaimetkin tuntuvat löytävän sarjakuvamaisia ulottuvuuksia leikkisillä, suuria kokovaihteluita sisältävillä muodoillaan. Aavistuksen päällekkäin limittyvien kirjainten linjat tuntuvat muodostuvan leveytensä puolesta yhdenmukaisesti. Ne koostuvat käyristä ja suorista viivoista. Negatiivinen tila tuntuu jälleen O- ja R-kirjaimissa kevyesti liioitellulta. Kirjaimilla ei tunnu olevan johdonmukaisesti jatkuvaa muotoa, vaan niistä löytyy sattumanvaraisuuteen viittaavia muotoja.

Maalauksen filli vaihtelee punaisesta vaaleansiniseen ja -vihreään, ja siitä löytyy aaltomaisia raitoja ja pisaramaisia muotoja. Kirjaimista löytyy paikoitellen edellä käsitellystä työstäkin löytyneitä, kirjaimia pilkkovia viivoja. Nuoleen päättyvä Y-kirjaimen runko ja R-kirjaimen jalka pilkkoutuvat tiiviisti paikallaan pysyviksi palasiksi juuri ennen nuoliaan. O-kirjain valuu kohti lattiaa. Maalauksessa on yksiväriset mustat kolmedeet, joiden luoman perspektiivin pakopiste sijaitsee keskellä työn alareunassa. Outlinet keskeytyvät paikoitellen piissin alareunan häivytyessä pehmeästi seinäpintaan. Taustalla on kellertävä pilvimäinen muoto.

Analyysin tuloksena saan Gottliebin systeemillä sarjan A3B3C2D2E3F3G1H1I2J2K2L3L5M2. Vaikka edelliseen *Yosr*-piissiin verrattuna tässä on käytetty erityyppistä lähestymistapaa, löytyy keskinäisiä yhteneväisyyksiä, jotka tuntuvat keskittyvän kirjaimien sommitteluun. Sarja ei taaskaan vastaa suoraan minkään Gottliebin tyyliuunnan määritteleviä piirteitä. Se

²²² *Yosrwhdp* Instagram-tili.

on lähimpänä swedish train-tyyliä, mutta siihen kuuluu yhtenä määrittelevänä piirteenä rajoitettu negatiivinen tila.

Kuva 47. Pesk, 2012. Maalaus sijaitsee tulitikkutehtaan toisessa kerroksessa. Kuva: Jyri Väisänen.

MSA ja KSR crew:iden jäsenet kuuluvat myös aktiivisempien toimijoiden joukkoon. Crew-nimiä löytääkin lukuisista sähkökaapeista ja niihin kuuluvien tekijöiden maalauksia graffitikeskittymistä. Pesk on aktiivisimpia näihin kahteen crew:hun kuuluvia piissien maalajia. Tässä tulitikkutehtaan toiseen kerrokseen sijoittuvassa *Pesk*-piississä (Kuva 47) tuntuu tapahtuvan paljon. Vihreät kirjaimet vaihtavat väriään paikoitellen nopeasti liukuen. Ne alkavat kirjaimien yläreunassa vaalean vihreinä. Keskiviivan kohdalla kulkee valon heijastumiselta näyttävä valkea alue, joka tuo työhön terävyyttä. Alueen jälkeen kirjaimet jatkuvat tummempina keltaisen ja vihreän sävyinä, jotka muuttuvat aivan kirjainten alareunassa jälleen valkoiseksi. Polkaraidallinen E-kirjain rikkoo kirjainten muuten johdonmukaisesti samanlaisena jatkuvan fillin. Kirjainten reunoilla kulkee valkoisia kiiltoja. Dekoratiivisina elementteinä käytetään valumia matkivia muotoja. S- ja K-kirjain ovat kiinni toisissaan tavalla joka saa ne vaikuttamaan venyvältä tahmealta substanssilta. S-kirjaimesta irtoaa nuoli, jolla on puhtaasti koristeellinen rooli, sillä se ei ole osa kirjainten varsinaisia muotoja tai naamioi niitä.

Kirjainten komposition on ahdas. Ne limittyvät päällekkäin ja negatiivista tilaa on rajoittuneesti. Laitimmaisten kirjainten reunat eivät ole symmetrisiä suhteessa toisiinsa. Kaarevista ja suorista viivoista koostuvien kirjaimien linjojen paksuus vaihtelee monin paikoin. Kirjainten muodoissa on paikoitellen terävää vauhdikkuutta, jota luodaan linjojen paksuuden vaihtelulla, ja kaarevilla viivoilla. Paikoin pehmeän pyöreät ja paikoin veitsen terävät kirjaimet eivät tunnu muodoltaan johdonmukaisilta. Kiillot auttavat hahmottamaan mustaa kolmedeetä, jonka luoman perspektiivin pakopiste on keskellä työtä. Kolmedeetä ympäröi toinen outline, joka on väriltään keltainen. Niukka sininen tausta kuplii. Crew-nimistä, sekä tekijän toisinaan käyttämästä Dirty-etuliitteestä löytyy tarkoituksellisilta vaikuttavia maalivalumia. Maalaus sisältää myös tervehdyksen COV-crew:lle: "YO COV!". Gottlieb'in systeemillä saan piessin analyysin tuloksena sarjan A3B3C2D2E1F3G2H3I3J2K2L1L2M1, joka ei vastaa suoraan mitään suurista tyyleistä.

Kuva 48. Pesk, 2013. Maalaus sijaitsee tulitikkutehtaan pihapiirissä. Kuva: Jyri Väisänen.

Toinen tarkasteluun valitsemani *Pesk*-piissi sijaitsee tulitikkutehtaan pihapiirissä sijaitsevaan varastorakennukseen liittyvässä betoniseinämässä. Selkeälinjaisena helppolukuisen työn filli vaihtuu johdonmukaisesti hieman keskiviivan alapuolella vaaleansinisestä vaaleaan violetinsiniseen, joka on osittain maalattu pikaiseen scrub-tyyliin. Filliä halkoo paikoitellen muutama vahvan mustan outlineen reunasta toiseen ulottuva musta diagonaali viiva. Kolmedeet tuovat piissiin kerroksellisuutta. Mustan kolmedeen ja piissin kirjainten välistä pilkottaa vaalean violetinsininen kerros, ikään kuin kirjainten alla olisi kaksi päällekkäistä, eriväristä varjoa. Näitä eri tasoja ympäröi toinen, oranssi outline, joka rajaa nimeä irti punaisesta, nestemäisiä ja kuplivia muotoja saavasta taustamassasta.

Päällekkäin limittyvien kirjainten linjoissa on jotain samaa edelliseen piissiin verrattuna, mutta paikoin väkivaltaisen terävät linjat tuntuvat muuttuneen rytmikkään groovaaviksi. Vaihtelevan paksuisista linjoista koostuvat kirjaimet on muodostettu pääasiassa kaarevilla linjoilla, mutta kontrastia luovia suoria linjoja löytyy myös kirjaimien päätteistä ja serifeistä. Negatiivinen tila kirjainten sisällä tuntuu tässä piississä normaalilta. Kirjaimissa on jotain johdonmukaisuutta, mutta ei voisi ajatella toistuvien kirjainten esiintyvän identtisinä.

Gottliebin systeemi tuottaa analyysin pohjalta sarjan A3B2C2D2E1F3G2H2I3J2K2L4M1, joka vastaa hyvin pitkälle Peskin aiemmin käsitellyn työn sarjaa, vaikka piisseissä onkin huomattavia visuaalisia eroja. Sarjoissa eroina näkyvät negatiivisen tilan määrä ja piisseissä esiintyvät fillin efektit. Sarja vastaa myös täysin eurooppalaisiin tyyliin voimakkaasti vaikuttaneen CTK-tyylin sarjaa, ja se sopii myös tyylin vallitseviin sekä muihin piirteisiin. Vallitsevissa piirteissä on mainittu nuolet olennaisena piissin osana, mutta vain silloin kun niitä esiintyy,²²³ eli tyyliin sopii myös nuolien puuttuminen. Sarjojen vertailun pohjalta työn voisi siis katsoa edustavan CTK-tyylisuuntaa.

²²³ Gottlieb 2008, 178.

5.5.3. Analyysitulosten vertailua

Varhainen kuopiolainen graffiti poikkeaa tyyliltään ja kuva-aiheiltaan keskeisesti Kuopionseudulla esiintyvistä nykygraffitista. Teksti ei pääosassa maalauksia koostu tekijän tai tekijöiden nimistä, vaan jostain muusta sanasta, ja tekijöiden signeeraukset esiintyvät työn alapuolella tai reunassa. Tuntuukin että tässä saattaisi olla osittain viitteitä graffitin omaksumiseen sen versioinnista populaarikulttuurissa, jolloin yhteys nimen ja kuvan välillä saattaa kadota. Kuitenkin maalauksissa on selkeitä viitteitä ainakin osittaisesta graffitin alakulttuurisen koodiston omaksumisesta maalauksissa esiintyvien crew-nimien muodossa. Myös viitteet aikakauden graffitin suurimpiin vaikuttajiin johtavat kohti ymmärrystä siitä, että tekijät olisivat jollain tasolla olleet myös tietoisia graffitin koodistosta. 2000-luvun graffitissa nimen keskeisyys korostuu, minkä voi osaltaan myös nähdä osoittavan graffitiin liittyvän koodiston omaksumista.

Muutamassa jäljelle jääneessä 1980-luvun maalauksessa esiintyy nykypäivään verraten poikkeuksellisen monta hahmoa tai muuta figuratiivista muotoa, joita ei voi määrittellä muodoltaan kirjaimiksi. Tekstien yhteydestä voi löytää muun muassa B-Boy tyyllisiä figuureita ja vihaisen spray-kannua puristavan hahmon. Vaikka värit ovat jo haalistuneet, löytyy niistä sävyeroja nykygraffiteihin. 1980-luvulla spraymaalivalikoimat olivat rajallisia,²²⁴ kun taas nykypäivän graffitimaalareille löytyy omia, graffitimaalasta silmälläpitäen suunniteltuja tarvikkeita. Värisävyyden eroissa voi nähdä myös ajan muotivärien vaikutusta, sillä värimuodit vaikuttavat värivalikoimaan.²²⁵

2000-luvun graffiteista löysin analysoinnin pohjalta viitteitä muutamiin eri tyyliuuntiin. Kolmen maalauksen piirresarjat sopivat neo classical american freight-tyyliin, kahden swedish train-tyyliin ja yhden CTK-tyyliin sekä dortmund-tyyliin. Gottliebin ikonisten tyylien määrittelevät piirteet sopivat 75 prosenttiin tyyliuunnan töistä,²²⁶ joten varaa poikkeamillekin piirteistä on. Kuitenkin pienikin poikkeama määrittelevistä piirteistä

²²⁴ Isomursu & Jääskeläinen 1998, 105.

²²⁵ Sama, 105.

²²⁶ Gottlieb 2008, 104.

saattaa myös tarkoittaa sitä, että työ ei edusta kyseistä korkeaa tyyliä. Näin ollen korkeiden tyylien määrittelevistä piirteistä hieman poikkeavien töiden voisi ajatella mahdollisesti viittaavan tyylin suuntaan, mutta yhteyttä ei voi mielestäni osoittaa todeksi Gottliebin systeemin perusteella. Analysointi toi myös esille tekijöiden omaa tyyllistä jatkuvuutta: Kahden analysoidun piessin piirresarjojen vertailun pohjalta voi sanoa tekijöiden tyylien olevan hyvin johdonmukaisia ainakin analyysiin päätyneiden töiden osalta.

Asetin rinnakkaiseen vertailuun 13 analysoimaani nykypäivän maalausta (Taulukko 2). Jätin *Meta*-piessin pois tyylin kopiointiin liittyvien seikkojen vuoksi, ja varhaiset työt jätän vertailun ulkopuolelle, koska koen niiden tekemisen tapahtuneen eri lähtökohdista, löytäen osassa selkeitä viittauksia aikakauden mestareihin. Gottliebin systeemillä rakentamieni sarjojen keskinäinen vertailu nostaa esiin paikoitellen selkeitä Kuopion alueen graffitimaalareille yhteisiä tyyllisiä linjauksia. Muutama eri piirteiden luokkaan kuuluvia piirteitä esiintyi huomattavan useassa työssä, minkä vuoksi koen ne maininnan arvoisiksi, vaikka yleispätevän tyylin profiilin olemassaolon arviointiin ja siihen kuuluvien piirteiden rakentamiseen ei kolmentoista työn käsittely olekaan riittävä.

Keskeisimpänä samankaltaisuutena sarjoista ilmenee maalausten ulotteisuuteen liittyvä piirre, sillä kaikkien vertailuun päätyneiden töiden ulotteisuus oli huomioitavissa kaksiulotteisina kirjaimina ja kirjainten ulkopuolisina 3D-efekteinä (D2). Kahdessatoista työssä nimen ensimmäisen ja viimeisen kirjaimen reunat olivat epäsymmetrisiä suhteessa toisiinsa (C2). Yhdessätoista maalauksessa käytettiin vahvoja outlineja (E1), ei ollut nuoliaiheita tai nuolien käyttö ei ollut olennaisessa roolissa kirjaimien muodostuksessa (J2) ja filli jatkui johdonmukaisesti kirjaimesta toiseen (M1). Kymmenestä työstä löytyi vaihtelevan paksuiset kirjaimien linjat (G2), kirjainten muoto oli epäjohdonmukainen (K2) ja fillin tehokeinoina käytettiin blinkkejä ja/tai kiilteitä (L5).

Kuopiolaisten graffitien piirteet														
Facet	Fiat	Fiat2	OKCOV	Rötös	Rötös2	2Quick	2Quick2	Patex	Patex2	Yosr	Yosr2	Pesk	Pesk2	Moodi
A. Legibility	A3	A2	A3	A3	A3	A2	A2	A3	A3	A2	A3	A3	A3	A3
B. Number of Colors	B3	B3	B2	B3	B3	B3	B2	B3	B3	B2	B3	B3	B2	B3
C. Symmetry	C2	C2	C2	C2	C1	C2	C2	C2	C2	C2	C2	C2	C2	C2
D. Dimensionality	D2	D2	D2	D2	D2	D2	D2	D2	D2	D2	D2	D2	D2	D2
E. Letter Outlines	E1	E1	E1	E1	E1	E3	E1	E1	E1	E1	E3	E1	E1	E1
F. Linearity	F3	F2	F2	F3	F3	F3	F3	F1	F1	F3	F3	F3	F3	F3
G. Letter Strokes	G1	G2	G1	G2	G2	G2	G2	G2	G2	G2	G1	G2	G2	G2
H. Negative Space	H2	H2	H2	H2	H2	H2	H2	H3	H3	H1	H1	H3	H2	H2
I. Letter Overlap	I3	I3	I2	I3	I3	I2	I3	I2	I2	I3	I2	I3	I3	I3
J. Use of Arrows	J2	J2	J2	J2	J2	J1	J1	J2	J2	J2	J2	J2	J2	J2
K. Letter Shape Consistency	K2	K2	K1	K1	K1	K2	K2	K2	K2	K2	K2	K2	K2	K2
L. Fill Effects	L3, L4, L5	L1, L5	L3, L5	L2, L5	L2, L3, L5	L2, L3, L5	L3, L5	L3, L5	L3, L5	L2, L3	L3, L5	L1, L2	L4	L3, L5
M. Fill Consistency	M2	M1	M1	M1	M1	M1	M1	M1	M1	M1	M2	M1	M1	M1

Taulukko 2. Kuopiolaisten graffitien piirteet.

6. Lopuksi

Kuopiolainen graffitiskene tuntuu omaksuneen alakulttuuriin liittyvän koodiston täydessä mittakaavassaan, ja nojaten varhaisissa kuopiolaisissa maalauksissa tekemiini havaintoihin, sanoisin että kulttuuri on siirtynyt tänne valtaosin sellaisenaan jo 1980-luvun loppupuoliskolla, joskin tekijöitä ei ole tuolloin ollut paljoa. Hieman yllättäen tekijöiden nimet eivät kuitenkaan ole valtaosassa maalauksia keskiössä vaan esiintyvät niiden yhteydessä signeerauksen tavoin. Crew-nimien esiintyminen maalauksissa kuitenkin viittaa ainakin osittaiseen alakulttuurisen koodiston omaksumiseen. Varhaisten töiden pohjalta voisi arvioida graffitin tulleen Kuopioon samoja koodistoa ja kuvastoa levittäneitä väyliä pitkin kuin muuallekin Eurooppaan. Selkeimmin viitteitä siitä näkyy käytetyssä muotokielessä, joka ei ole erityisen poikkeavaa vaan vastaa aikansa ratkaisuja, ja mukailee ajan vaikutusvoimaisimpien tekijöidenkin linjoja.

Graffitikulttuurin samanlaisuus näkyy nykypäivän maalauksissa selkeästi: Nimi on keskiössä ja sitä pyritään levittämään, mikä näkyy aktiivisimpien tekijöiden nimen esiintymisenä massoittain sekä piisseinä että tageina. Maalauksissa esiintyy graffitikuviin vakiintuneita konventioita kirjaintyyleistä ornamenttiikkaan. Maalauksien yhteyteen kirjoitetut viestit kertovat myös paljon koodistosta: baittaamista paheksutaan ja jyräämistä ei siedetä. Maalausten tyylien perusteella tekijät ovat opiskelleet eri tyyliä ja tutustuneet median levittämän newyorkilaisen graffitin ohella myös eurooppalaiseen graffitiin. Vaikka uuden vuosituhatosen graffitin ilmaisuasussa on tyyllisiä askelia uusiin suuntiin, haastatteluni perusteella varhaisen kuopiolaisen graffitin vaikutteet toimivat edelleenkin esikuvana joillekin tekijöille, mikä tuntuisi heijastuvan enemmän lähtökohtien ja tyyllisten ajatusten tasolla, kuin selkeänä tyyllisten ratkaisujen poimimisena tunnetuilta tekijöiltä.

Gottliebin malli tuntui toimivan graffitien analysoinnissa erinomaisesti suuntaavana työkaluna. Tuloksena olevien sarjojen vertaaminen hänen rakentamiensa korkeiden tyylien sarjoihin sai aikaan viitteitä Gottliebin ikonisiin tyyliin, ja pystyin liittämään puolet

analysoimistani piisseistä korkeaan tyyliin teoksen piirresarjan kohdatessa puhtaasti tyyli-suunnan määrittelevät piirteet. Paikoitellen linjaukset saattoivat tarjota näkymiä mahdollisiin vaikutteisiin, mutta varmuuden siitä saa ainoastaan haastattelemalla työn tekijää.

Gottlieb'in systeemin piirteistä osa on osittain subjektiivisia, kuten esimerkiksi luettavuuteen liittyvä piirre, ja tulokset voivatkin vaihdella riippuen tulkitsijasta. Piirteiden paikoittainen tulkinnanvarainen luonne ei kuitenkaan vaikuta kun vertaillaan saman analysoijan tekemiä sarjoja toisiinsa. Vaikka analyysieni pohjalta tuntui löytyvän viitteitä mahdollisista yhtenäisistä tyyllillisistä linjauksista, uskon, että mahdolliset tyyllilliset piirteet tulisi asettaa linjaan Suomen laajuisesti. Sillä kuten haastatteleman graffitimaalarit totesivat, ei Kuopiosta heidän näkemyksensä mukaan löydy yhtenäistä, alueelle ominaista tyyliä, joten tyylin yhteneväisyyksiä kannattaisikin vertailla laajemmassa mittakaavassa. Sitä kautta saattaisi pystyä tarttumaan graffitikulttuuriin kuuluvien keskuudessa välillä esiin tulevaan mystifioituun suomalaiseen tyyliin.

Lokaatiot määrittelevät olennaisesti alueen graffitin luonnetta. Tyylin tärkeyttä korostaneet haastateltavani pitivät tärkeänä mahdollisuutta työskennellä rauhassa, mikä toteutuu heidän mukaansa parhaiten luvallisella graffitiseinällä ja tulitikkutehtaalla kun sisätiloihin pääsy on mahdollista. Maalaukset liittyvät osaksi alueen maisemaa ja maisema tuntuu tuovan niihin oman paikallisuutta heijastelevan ulottuvuutensa. Haastateltavillani tuntui olevan omat eettiset koodinsa, jotka määrittivät mihin maalaamista pidetään hyväksyttävänä. Painopiste hyväksyttävistä maalauspinnoista tuntuu liittyvän kaupungin julkiseen tilaan, kun taas yksityisomaisuutta pidettiin hyväksyttävän ulkopuolisena alueena. Kuopion kaupungin puolelta näkökulma jäi valitettavasti alun perin ajateltua hieman suppeammaksi kiinnostavinta tietoa omanneen haastateltavan jättäessä vastaamatta. Kaupunki tuntuu pyrkivän käyttämään kahdenlaisia keinoja: Graffitia vastaan taistellaan ilkeävalta muun muassa ilmiantopalkkioin ja pyrkimyksillä nopeaan seinien puhdistamiseen. Toisaalta graffitia pyritään varovaisesti käyttämään kaupunkikuvaa

rakentavana voimavarana muun muassa graffitiaiheisten koululaisille suunnattujen kilpailujen avulla.

Jatkoa ajatellen mielenkiintoisia tutkimusaiheita voisi löytyä vertailusta muiden kaupunkien skeneihin. Suomalaisten graffitigallerioiden käsittely voisi myös tarjota hedelmällisen tutkimusaiheen. Myös graffitiin liittyvien kuva-aiheiden käsittely, kuten erilaiset nuoliaiheiden konventiot, voisi tarjota mielenkiintoisen, ilmiöstä uuden otteen saavan näkökulman.

Lähteet

Painamattomat lähteet

Tekijän arkisto

- Graffitimaalari Bite:n sähköpostiviesti tekijälle 27.3.2014.
Jari Väänäsen sähköpostiviesti tekijälle 22.5.2014.
Leo Reindersin viesti tekijälle Flickr.com sivustolla 31.3.2014.
Pekka Kankkusen sähköpostiviesti tekijälle 28.3.2014.
Graffitimaalari1:n haastattelu 20.1.2014. Haast. Jyri Väisänen.
Graffitimaalari2:n haastattelu 17.3.2014. Haast. Jyri Väisänen.
Tutkimuksessa käytetyt kuvat.

Suullisia tietoja antaneet

Seija Harinen, Kuopion Tilakeskuksen viestintä- ja hallintopalvelupäällikkö, Kuopio.

Painetut lähteet

Abel, Ernest L. & Buckley, Barbara E., 1977. *The Handwriting on the Wall. Toward a Sociology and Psychology of Graffiti*. Contributions in Sociology 27. Westport: Greenwood Press.

All City Writers. The Graffiti Diaspora, 2009. Toim. Andrea Caputo. Kitchen 93.

Brunila, Mikael, Ranta, Kukka & Viren, Eetu, 2011. *Muutaman töhryn tähden. Helsingin töhrysoita 1998-*. Helsinki: Into Kustannus Oy.

Castleman, Craig, 1982. *Getting Up. Subway Graffiti in New York*. Cambridge: MIT.

Chalfant, Henry & Cooper, Martha, 1984. *Subway Art*. Lontoo: Thames & Hudson.

Chalfant, Henry & Prigoff, James, 1987. *Spraycan Art*. Lontoo: Thames & Hudson.

Deitch, Jeffrey & McCormick, Carlo, 2011. The Birth of Wild style. *Art in the Streets*. Toim. Columbus, Nikki. The Museum of Contemporary Art, Los Angeles 17.4.2011–8.8.2011. Skira Rizzoli & MOCA. 43–61.

Fetterman, David M, 1998. *Ethnography. Step by Step*. Applied Social Research Methods Series 17. Beverly Hills: Sage Publications.

Fulcher, Zio & Gatman, Roger, 2011. From Yards to Heavens. *Art in the Streets*. Toim. Columbus, Nikki. The Museum of Contemporary Art, Los Angeles 17.4.2011–8.8.2011. Skira Rizzoli & MOCA. 165–180.

Gottlieb, Lisa, 2008. *Graffiti Art Styles. A Classification System and Theoretical Analysis*. Jefferson: McFarland.

Hays, Constance L., 1989. Transit Agency Says New York Subways Are Free of Graffiti. *The New York Times* (NYT) 10.5.1989.

Helin, Mika, 2014. *Luvallinen graffiti Helsingissä. "Meidän kulttuuria ja juttu, kun pääsee tekee..."*. Tutkimuksia 2014:2. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Hinkkanen, Riitta, Savolanniemessä tihutöiden sarja. *Viikkosavo (VS)* 21.5.2014.

Hirvonen, Marita & Uusitalo, Kari. *Elokuvatilastot 1984*. Suomen Elokuvasäätiö.

Isomursu, Anne & Jääskeläinen, Tuomas, 1998. *Helsinki graffiti*. Kustantaja Matti Pyykkö.

Jokela, Markus, 1986. Graffiti tuli Suomeen. *Helsingin Sanomat* (HS) 1.2.1986.

Karvosenoja, Katriina, Emilio ohjaa nuoria graffitin pariin. *Viikkosavo* (VS) 5.12.2012.

Komonen, Pauli, 2012. Graffitimaalarin vaiheet alakulttuurissa ja toiminnan luonne. *Katukulttuuri. Nuorisoesiintymiä 2000-luvun Suomessa*. Nuorisotutkimusseuran/ Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 124. Toim. Komonen, Pauli, Poikolainen, Janne & Salasuo, Mikko. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. 169–198.

Kuopion kulttuuriympäristö. *Strategia ja hoito-ohjeet*. 2008. Kuopio: Kuopion kaupunki.

Leminen, Virpi, Repo, Saara, Tegelman, Heikki & työryhmä, 2010. *Kuopion arkkitehtuurin opaskartta*. Savon arkkitehdit SAFA.

MacDonald, Nancy, 2001. *The Graffiti Subculture. Youth, Masculinity and Identity in London and New York*. New York: Palgrave Macmillan.

Mailer, Norman, 2009. *The Faith of Graffiti*. Toim. Mailer, Norman & Naar, John. New York: HarperCollins.

Malinen, Piritta, 2011. *Kannu vie – kohti taidetta? Graffitikokemus sekä graffitin ja kuvataideopetuksen vuorovaikutus*. Acta Universitatis Lapponiensis 215. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Metsämuuronen, Jari, 2000. *Laadullisen tutkimuksen perusteet*. Metodologia -sarja 4. Helsinki: International Methelp Ky.

McCormick, Carlo, 2011. The Writing on the Wall. *Art in the Streets*. Toim. Columbus, Nikki. The Museum of Contemporary Art, Los Angeles 17.4.2011–8.8.2011. Skira Rizzoli & MOCA. 19–25.

Mr. Stay Safe [nimimerkki tuntematon], 2011. Stay Safe. *Sisu* n:o 1, toukokuu 2011.

Poe. A Helsinki Classic. 2011. *Sisu* n:o 2, joulukuukuu 2011.

Ridaskoski, Markku, 2011. Streetname FTC Crew. *Sisu* n:o 1, toukokuu 2011.

Riekki, Helena, 2005. *Kuopion kaupungin rakennushistoria. Kaupungin rakentamisvaiheita vuodesta 1875*. 2005.

Sisu n:o 1, toukokuu 2011. Toim. Kimble Master 5000.

Sisu n:o 2, joulukuu 2011. Toim. Kimble Master 5000.

Style: Writing from the Underground. (R)evolutions of Aerosol Linguistics, 1996. Toim. TIGHT / IGT Armada. Viterbo: Stampa alternativa / Nuovi equilibri.

Virtanen, Anne, 2000. *Tilasta paikkaan, estetiikasta ekologiaan. Maantieteellisiä tulkintoja eletystä kaupungista*. Turun yliopiston julkaisuja C 155. Turku: Turun yliopisto.

Vuorinen, Kimmo, 2005. *Etnografia. Käytettyyystutkimuksen menetelmät*. Toim. Aula, Anne, Majaranta Päivi & Ovaska, Saila. Tampere: Tampereen yliopisto. 63–78.

Internet

Aamukaksi, 2009. *Graffiti: Lomailua Kuopiossa*. Muotoa etsimässä -blogi.

<<http://muotoaetsimassa.blogspot.fi/2009/07/graffiti-lomailua-kuopiossa.html>> (23.4.2014)

About. Lee Quinonesin [www-sivut](http://www.sivut).

<<http://leequinones.com/index.php?page=about>> (18.3.2014)

Biography. Taki 183:n [www-sivut](http://www.sivut).

<<http://taki183.net/#biography>> (26.2.2014)

Brighenti, Andrea Mubi, 2010. At the Wall: Graffiti Writers, Urban Territoriality, and the Public Domain. *Space and Culture* 3/2010. 315–332.

< <http://sac.sagepub.com/content/13/3/315>> (24.2.2014)

Buckle, Jennifer L. & Corbin Dwyer, Sonya, 2009. The Space Between: On Being an Insider-Outsider in Qualitative Research. *International Journal of Qualitative Methods* 1/2009. 54–63.

<<http://ejournals.library.ualberta.ca/index.php/IJQM/article/view/2981/5198>> (26.4.2013).

Chad & Schmoo. *The Words: A Graffiti Glossary*. Graffiti.org [www-sivut](http://www.sivut).

<<http://www.graffiti.org/faq/graffiti.glossary.html>> (24.3.2014)

Chmielewska, Ella, 2007. Graffiti and Place. *Space and Culture* 2/ 2007. 145–169.

<<http://sac.sagepub.com/content/10/2/145>> (24.2.2014)

Edelliset näyttelyt. Porin taidemuseon [www-sivut](http://www.sivut).

< <http://www.poriartmuseum.fi/fin/nayttelyt/edelliset.php>> (24.8.2014)

Halsey, Mark & Young, Alison, 2006. “Our Desires Are Ungovernable”: Writing Graffiti in Urban Space. *Theoretical Criminology* 10/2006. 275–306.

<<http://tcr.sagepub.com/content/10/3/275>> (27.5.2014)

Hutton, Fiona & Rowe, Michael, 2012. 'Is your city pretty anyway?' Perspectives on graffiti and the urban landscape. *Australian & New Zealand Journal of Criminology* 1/2012. 66–86.
<<http://anj.sagepub.com/content/45/1/66>> (3.3.2013)

FlexM, 2010. *Laillista graffitia*. Urbaani.org www-sivut.
<<http://www.urbaani.org/2010/12/laillista-graffitia>> (7.4.2014)

Graffiti - Topikki, Punk in Finland www-sivujen keskustelufoorumi.
<<http://www.punkinfinland.net/forum/viewtopic.php?f=3&t=11150>> (28.4.2013)

Ilkivallan ehkäiseminen on yhteinen asia. Kuopion kaupungin www-sivut, 30.11.2012.
<http://www.kuopio.fi/web/ajankohtaista/uutisarkisto?p_p_id=101_INSTANCE_vuS3&p_p_lifecycle=0&p_p_col_id=column-2&p_p_col_pos=2&p_p_col_count=8&_101_INSTANCE_vuS3_struts_action=%2Fasset_publisher%2Fview_content&_101_INSTANCE_vuS3_assetEntryId=1586966&_101_INSTANCE_vuS3_type=content&_101_INSTANCE_vuS3_groupId=12147&_101_INSTANCE_vuS3_urlTitle=ilkivallan-ehkaiseminen-on-yhteinen-asia&_101_INSTANCE_vuS3_redirect=%2F>
(23.5.2014)

Info. Basso-median www-sivut.
<<http://www.basso.fi/site/info/>> (6.5.2014)

Jääskeläinen, Tuomas, 2012. Kun graffiti tuli Helsinkiin. Nämä piissit muuttivat kaupungin, Helsinki 1984–88. *Mustekala* 4/2012.
<<http://www.mustekala.info/node/3157>> (19.3.2014)

Katutaiteen ammattilaiset saapuvat Kankaalle. Jyväskylän kaupungin www-sivut.
<<http://www3.jkl.fi/blogit/kangasjyvaskyla/?p=1758>> (24.8.2014)

Kelling, George L. & Wilson, James Q., 1982. The Broken Windows Theory. *The Atlantic* maaliskuu 1982.

<<http://www.theatlantic.com/magazine/archive/1982/03/broken-windows/304465/>>
(7.11.2013)

Kulttuuriympäristöselvitys Kuopion seudun maakuntakaavaa varten. 2006. Pohjois-Savon liiton julkaisut A:43.

<http://www.pohjois-savo.fi/fi/psl/tietopalvelu/julkaisut/KultU_painoon_0712.pdf>
(28.10.2013)

Kuopion graffitikilpailun voittoon Team KYP. Kuopion kaupungin www-sivut, 19.4.2013.

<http://www.kuopio.fi/web/ajankohtaista/uutisarkisto?p_p_id=101_INSTANCE_vuS3&p_p_lifecycle=0&p_p_col_id=column-2&p_p_col_pos=1&p_p_col_count=2&_101_INSTANCE_vuS3_struts_action=%2Fasset_publisher%2Fview_content&_101_INSTANCE_vuS3_assetEntryId=2065823&_101_INSTANCE_vuS3_type=content&_101_INSTANCE_vuS3_urlTitle=kuopion-graffitikilpailun-voittoon-team-kyp&_101_INSTANCE_vuS3_redirect=%2Fweb%2Fajankohtaista%2Fuutisarkisto>
(23.5.2014)

Kuopion kaupungin kiinteistöjen kameravalvonta laajenee. Kuopion kaupungin www-sivut, 12.9.2013.

<http://www.kuopio.fi/web/ajankohtaista/uutisarkisto?p_p_id=101_INSTANCE_vuS3&p_p_lifecycle=0&p_p_col_id=column-2&p_p_col_pos=4&p_p_col_count=8&_101_INSTANCE_vuS3_struts_action=%2Fasset_publisher%2Fview_content&_101_INSTANCE_vuS3_assetEntryId=2668528&_101_INSTANCE_vuS3_type=content&_101_INSTANCE_vuS3_groupId=31210&_101_INSTANCE_vuS3_urlTitle=kuopion-kaupungin-kiinteistöjen-kameravalvonta-laajenee&_101_INSTANCE_vuS3_redirect=%2F> (23.5.2014)

Laillisten ja laittomien erot. Basso median www-sivujen keskustelufoorumi.

<www.basso.fi/index.php?threads/laillisten-ja-laittomien-erot.4433/> (26.5.2014)

Merriam-Webster Online *www-sivut*, s.v. *graffiti*.

<<http://www.merriam-webster.com/dictionary/graffiti?show=0&t=1367434266>> (1.5.2013)

Nurmi, Riikka, 2013. Kuopio iskee graffiteilla ilkivaltaa vastaan *YLE* 19.4.2013.

<http://yle.fi/uutiset/kuopio_iskee_graffiteilla_ilkivaltaa_vastaan/6587670> (28.4.2013)

Pohjois-Savon maakuntakaava 2030. Maakuntakaavaselostus. Liite 4. 2012. Pohjois-Savon liiton julkaisut A:67.

<<http://www.pohjois-savo.fi/fi/psl/liitetiedostot/Maakuntakaavoitus/PSMK/hyvaksytty/aluevarausluettelo.pdf>> (30.10.2013)

Radosevic, Ljiljana, 2012. Street Art and the Way It Has Been Reappropriated: Problems of Terminology and Independence. *Mustekala*, 4/2012.

<<http://www.mustekala.info/node/3112>> (1.5.2013)

Strada 16.2.2002. Väittely: ovatko graffitit taidetta vai töhryä? Ohjaus Marketta Mattila, tuottaja Marjaana Mykkänen & Raisa Rauhamaa. Yleisradio (YLE), Elävä arkisto, Helsinki.

<http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/graffitit_-_taidetta_vai_tohrya_45752.html#media=45765> (21.10.2013)

Tenhunen, Asta, 2013, Töhryjä tuli nyt aivan liikaa *Savon Sanomat* 3.9.2013.

<<http://www.savonsanomat.fi/uutiset/kotimaa/tohryja-tuli-nyt-aivan-liikaa/1372799>> (25.9.2013)

Tikkanen, Seppo, 2013. Niiralaan suunnitellun Areenan toteutus halutaan aloittaa pian. *YLE:n www-sivut*. 19.11.2013

<<http://yle.fi/uutiset/niiralaan-suunnitellun-areenan-toteutus-halutaan-aloittaa-pian/6940674>> (23.4.2014)

Tilakeskuksen tiedote 12.6.2013.

<http://www.kuopio.fi/c/document_library/get_file?uuid=57d191a6-6071-4781-a5c5-f4ef486dd270&groupId=71749> (26.5.2014)

Yosr:in Instagram-tili, yosrwhdp.

<<http://instagram.com/p/q02tddIwjx/>> (30.7.2014)

Vinkkejä maalaajille. Basso-median keskustelufoorumi.

<<http://www.basso.fi/index.php?threads/vinkkej%C3%A4-maalaajille.10654/>> (6.5.2014)

Yleinen graffiti-keskustelu topic. vol. 2. Basso median www-sivujen keskustelufoorumi.

<<http://www.basso.fi/index.php?threads/yleinen-graffiti-keskustelu-topic-vol-2.30606/>>
(24.3.2014)

Liite 1. Sanasto

Backgroundi. Englanninkieliseen sanaan *background* pohjautuva lainasana. Backgroundi on graffitissa sanan takana sijaitseva maalauksen tausta. Tämä graffitin kuvallinen konventio kehitettiin New Yorkissa tarpeesta erottaa maalaus tageja täynnä olevan metrovaunun kyljestä.²²⁷ Kirjaimien pintojen ulkopuoliset, outlineihin liittyvät, syvyysvaikutelmaa tuomaan tehdyt tekstin efektit eivät kuulu backgroundiin. Termin backgroundi ohella käytetään yksinkertaisesti myös sanaa *tausta*.

Baittaaminen. Englanninkielisestä sanasta *bite* muotoutunut lainasana, joka tarkoittaa toisen graffitimaalarin kopioimista.²²⁸ Castlemanin mukaan baittaajia halveksutaan, ja baitatuksi tullut voi päätyä hakemaan kostoja.²²⁹

Blinkki. Fillin efekti, jota Isomursu & Jääskeläinen kuvailevat tähdeksi tai kimallukseksi.²³⁰

Blokkikirjaimet, blokkiletterit. Blokkikirjaimet (engl. *blockbuster, block letters, straight letters*)²³¹ on kirjaintyyli, joka koostuu suurista palikkamaisista muodoista. Kirjaimet kallistuvat usein eri suuntiin, ja ne on tyypillisesti maalattu käyttäen kahta eri väriä. Tyyli juontaa juurensa New Yorkiin: newyorkilaiset graffitimaalarit Blade ja Comet väittävät keksineensä kirjaintyylin ja heidän mukaansa sen alkuperäinen funktio on ollut muiden maalareiden piissien tehokas peittäminen.²³² Osa Lisa Gottliebin haastattelemien graffitiasiantuntijoiden joukosta pitää blokkikirjaimia graffitimaalauksen tyyli-suuntana. Gottliebin mukaan kirjaintyyli on kuitenkin piirre joka omalta osaltaan määrittää ikonisia tyyliä olematta itsessään sellainen.²³³

²²⁷ All City Writers 2009, 402; Isomursu & Jääskeläinen 1998, 120.

²²⁸ Chalfant & Cooper 1984, 29.

²²⁹ Castleman 1982, 24.

²³⁰ Isomursu & Jääskeläinen 1998, 120.

²³¹ Gottlieb 2008, 81.

²³² Chad & Schmoo s.v. *blockbuster*; Chalfant & Cooper 1984, 29.

²³³ Gottlieb 2008, 81.

Bubblekirjaimet, bubbleletterit. Bubblekirjaimet (engl. *bubble letters, softie*)²³⁴ on graffitimaalari Phase 2:n kehittämä, New York-lähtöinen pyöreistä muodoista koostuva kirjaintyyli, jota nykyisin käytetään etenkin throw upeissa, koska pyöreitä kirjaimia on nopea maalata.²³⁵

Buffaus. Termillä (engl. *buff*) tarkoitettiin alun perin New Yorkin Metropolitan Transportation Authorityn (MTA) harjoittamaa, graffitien poistamiseksi suunniteltua, metrovaunujen kemiallista pesua.²³⁶ Nykyään termiä käytetään liittyen kaikkeen graffitimaalausten poistamiseen ja päällemaalaukseen.²³⁷

Chara, characteri, kara, kharakteri. Piisseissä esiintyviä sarjakuvamaisia hahmoja.²³⁸ Hahmoja sekä kehitellään itse, että lainaillaan populaarikulttuurista.²³⁹

Crew.²⁴⁰ Graffitimaalareiden muodostama löyhästi organisoitu ryhmä ilman hierarkiaa, joka omien nimien ohella käyttää muutamasta kirjaimesta koostuvaa crew-nimeä, joka on akronyymi tai kirjainlyhenne pidemmästä nimestä. Graffitimaalari saattaa myös kuulua yhtä aikaa useampaankin crew:hun.²⁴¹ Graffiticrew ei ole verrannollinen nuorisojengeihin, vaikka niiden varhaisimmat muodot New Yorkissa olivatkin lähinnä jengejä, joiden perustamisen syyt löytyivät tarpeesta suojautua alueen väkivaltaisilta nuorisojengeiltä. Varsinaiset graffiticrew:t, syntyivät kuitenkin eri tarpeesta: piissien maalaamisen yleistyessä ja tyylin sekä tekniikan merkityksen kasvaessa työn maalaamiseen käytettiin entistä enemmän aikaa. Crew:n kanssa metrovarikolla suoriuduttiin työstä helpommalla, kun osallistujille jaettiin rooleja outlinejen ja isojen pintojen maalaamisesta vartiointiin.²⁴²

²³⁴ Style: Writing from the Underground. 1996, 4–5.

²³⁵ Chad & Schmoos s.v. *bubble letters*; Style: Writing from the Underground. 1996, 46.

²³⁶ Chalfant & Cooper 1984, 100.

²³⁷ Isomursu & Jääskeläinen 1998, 120.

²³⁸ Sama.

²³⁹ Chalfant & Cooper 1984, 80.

²⁴⁰ Castleman käyttää nimitystä *group*, mutta termi crew esiintyy huomattavasti yleisemmin.

²⁴¹ Castleman 1982, 95, 107; Chad & Schmoos s.v. *crew*; Chalfant & Cooper 1984, 50.

²⁴² Castleman 1982, 95, 107.

CTK-tyyli. Ks. Liite 2. Gottlieb'in graffitien analyysin ja luokittelun systeemi, Graffitimaalauksen tyyli-suunnat.

Dortmund-tyyli. Ks. Liite 2. Gottlieb'in graffitien analyysin ja luokittelun systeemi, Graffitimaalauksen tyyli-suunnat.

End-to-End. Juna- tai metrovaunun ikkunoiden alle maalattu piissi, joka jatkuu nimensä mukaisesti vaunun päästä päähän.²⁴³

Fat cap, fätti. Ks. *käppi*.

Feidaus. Englanninkieliseen sanaan *fade* pohjautuva feidaus tarkoittaa väriliukumaa.²⁴⁴

Feimi. Maine, kuuluisuus.²⁴⁵ Käännössana englanninkielisestä sanasta *fame*. Feimiä voi saada levittämällä nimeään massoittain ja omaamalla hienon tyylin.²⁴⁶ Feimiä on kahdenlaista: alakulttuurin sisäinen, sekä sen ulkopuolinen feimi.²⁴⁷

Filli. Kirjaimien ääriiviivojen sisäpuolella sijaitseva täyttö tai väritys.²⁴⁸

Getting up. Castlemanin mukaan tyyli, muoto ja metodologia ovat merkitykseltään toisarvoisia suhteessa getting upiin, mikä tarkoittaa graffitimaalarin nimen levittämistä graffitien kautta. Termille ei tunnu olevan selkeää suomenkielistä vastinetta, sillä massoittaiseen nimen levittämiseen liittyvät termit, kuten *bommaus*²⁴⁹ eivät sisällä sanana

²⁴³ All City Writers 2009, 403.

²⁴⁴ Gottlieb 2008, 194; Isomursu & Jääskeläinen 1998, 120.

²⁴⁵ Isomursu & Jääskeläinen 1998, 120.

²⁴⁶ Chalfant & Cooper 1984, 28.

²⁴⁷ Chad & Schmoo s.v. *fame*.

²⁴⁸ Chad & Schmoo s.v. *fill*; Isomursu & Jääskeläinen 1998, 120.

²⁴⁹ Isomursu & Jääskeläinen 1998, 120.

ajatusta nimen tuomisesta näkyville vaan tuntuvat enemmän liittyvän toimintaan ja sen volyyymiin.²⁵⁰

Jyrääminen, krossaaminen. Jyrääminen tarkoittaa toisen graffitintekijän työn päälle maalaamista. Englanninkielisessä sanastossa käytetään termiä *going over*, tai jos jyrääminen on tapahtunut maalaamalla raksit alla olevan työn päälle, niin käytetään termiä *crossing out*.²⁵¹ Jyrääminen on loukkaava teko jyrättyä graffitimaalaria kohtaan.²⁵²

Kiilteet, Kiillot. Valon heijastusta tai kiiltoa kuvaavia vaaleita, kirjaimen reunoja myötäileviä viivoja.²⁵³

Kolmedeet, 3D:t. Kirjainten pinnan ulkopuolella sijaitseva, perspektiivin luova efekti.²⁵⁴

Kromipiissi. Ks. Liite 2. Gottliebin graffitien analyysin ja luokittelun systeemi, Graffitimaalauksen tyyllisuunnat.

Käppi, cap. Sana tarkoittaa yleisemmin spraykannun suutinta, mutta voi tarkoittaa myös tussia.²⁵⁵ Englanninkielisessä graffitisanastossa termin käyttö tuntuu rajoittuvan spraykannun suuttimiin.²⁵⁶ Alun perin erikokoisia vaihtoehtoisia spraysuuttimia kerättiin kotitaloustuotteista.²⁵⁷ Nykyisin erikokoisia capeja myös valmistetaan graffitien maalaamista varten ja niitä saa graffitimaalareille tarvikkeita myyvistä kaupoissa. Fat cap on leveää jälkeä tuottava spraykannun suutin. Skinny cap tuottaa ohutta jälkeä.²⁵⁸

²⁵⁰ Castleman 1982, 19; Isomursu & Jääskeläinen 1998, 120.

²⁵¹ Chad & Schmoo s.v. *going over*; Isomursu & Jääskeläinen 1998, 120.

²⁵² Chalfant & Cooper 1984, 29.

²⁵³ Isomursu & Jääskeläinen 1998, 120.

²⁵⁴ Sama, 121.

²⁵⁵ Sama, 120.

²⁵⁶ Ks. Chad & Schmoo s.v. *cap, fat or skinny (tips)*.

²⁵⁷ Chalfant & Cooper 1984, 33.

²⁵⁸ Isomursu & Jääskeläinen 1998, 120–121.

Neo classic american freight-tyyli. Ks. Liite 2. Gottliebin graffitien analyysin ja luokittelun systeemi, Graffitimaalauksen tyyliuunnat.

Outline, lainit. Kirjainten muodot määrittelevä ääriviiva. Tarkoittaa myös luonnosta paperille tai piissin ensimmäisiä luonnostelevia viivoja seinällä.²⁵⁹

Paneeli. Piissi, joka on maalattu juna- tai metrovaunun kylkeen ovien väliin ikkunoiden alapuolelle jäävään tilaan.²⁶⁰

Piissi. Piissi on käännessana englanninkielisestä vastineestaan piece, joka on lyhennys sanasta masterpiece.²⁶¹ Chalfant & Cooper avaavat termin kutsumalla sitä yksinkertaisesti maalaukseksi.²⁶² Malisen mukaan piissi sisältää useita värejä, kirjainten täyttöjä ja rajauksia. Kuten Malinen huomauttaa, piissejäkin jaotellaan esimerkiksi maalauksen sijainnin ja koon perusteella suhteessa juna- tai metrovaunuun.²⁶³

Scrub. Nopea fillaustekniikka, jossa ei pyritä tasaiseen maalipintaan vaan levittämään maalia nopeasti. Lopputuloksena on raidallinen filli.²⁶⁴ Termille ei tunnu olevan suomenkielistä vastinetta eikä se esiinny kovin yleisesti.

Semi-wildstyle. Ks. Liite 2. Gottliebin graffitien analyysin ja luokittelun systeemi, Graffitimaalauksen tyyliuunnat.

Skinny cap, skini. Ks. *käppi*.

²⁵⁹ All City Writers 2009, 404; Isomursu & Jääskeläinen 1998, 121.

²⁶⁰ Chalfant & Cooper 1984, 69.

²⁶¹ Malinen 2011, 248.

²⁶² Chalfant & Cooper 1984, 27.

²⁶³ Malinen 2011, 248. Sijaintiin liittyvistä nimityksistä ks. All City Writers 2009, 403–404.

²⁶⁴ Gottlieb 2008, 194.

Swedish train-tyyli. Ks. Liite 2. Gottlieb'in graffitien analyysin ja luokittelun systeemi, Graffitimaalauksen tyyliuunnat.

Tagi. Graffitimaalarin tyyllitelty ja personalisoitu signeeraus, joka on tyyppillisesti tehty tussilla tai spraykannulla.²⁶⁵ Castleman vertaa tagien tyylin yksilöllisyyttä käsialan yksilöllisyyteen.²⁶⁶ Malinen ottaa huomioon tagi-termin merkitysten rinnakkaisuuden: tagi tarkoittaa sekä nimimerkkiä että kuvaa nimimerkistä.²⁶⁷

TFP-tyyli. Ks. Liite 2. Gottlieb'in graffitien analyysin ja luokittelun systeemi, Graffitimaalauksen tyyliuunnat.

Toy, lelu. Termillä viitataan aloittelevaan tai heikkotasoiseen maalariin.²⁶⁸ Se tarkoittaa vähäpätöistä, ja termiä voisi käyttää myös esimerkiksi graffitimaalarista jonka nimeä ei esiinny paljon, vaikka tämä omaisikin hyvän tekniikan ja tyylin.²⁶⁹

Throw up. Throw up on yksi graffitin ilmaismuodoista. Sanaa käytetään suomenkielisessä graffitipuheessa sellaisenaan.²⁷⁰ Se asettuu muodoltaan tagin ja piessin välimaastoon. Outlinesta ja nopeasta fillistä koostuvien throw upien maalaamisen lähtökohtana on tavoite maalata nopeasti.²⁷¹ Throw upissa esiintyvien, tyyppillisesti pulleiden kirjaimien määrä voi vaihdella kahdesta koko graffitimaalarin tavallisesti käyttämään nimeen.²⁷²

Top-to-Bottom. Juna- tai metrovaunun kyljen korkuinen piissi, joka ei kuitenkaan ulotu vaunun päästä päähän.²⁷³

²⁶⁵ Chalfant & Cooper 1984, 27, 68.

²⁶⁶ Castleman 1982, 26.

²⁶⁷ Malinen 2011, 249.

²⁶⁸ Sama, 67.

²⁶⁹ Castleman 1982, 78.

²⁷⁰ Castleman 1982, 26–29; Isomursu & Jääskeläinen 1998, 121.

²⁷¹ Chalfant & Cooper 1984, 69.

²⁷² All City Writers 2009, 404; Isomursu & Jääskeläinen 1998, 121.

²⁷³ All City Writers 2009, 404; Isomursu & Jääskeläinen 1998, 121.

Whole car. Alun perin graffiti joka peittää koko metro- tai junavaunun kyljen ikkunat mukaan lukien.²⁷⁴

Wildstyle. Ks. Liite 2. Gottliebin graffitien analyysin ja luokittelun systeemi, Graffitimaalauksen tyyli suunnat.

²⁷⁴ Castleman 1982, 35-36.

Liite 2. Gottlieb'in graffitien analyysin ja luokittelun systeemi

Fasetit ja fokukset

A. Luettavuus (Legibility)

Luettavuuden arvioinnissa tarkastellaan piessin sanan luettavuuden tasoa lähtien yksittäisten kirjainten tunnistettavuudesta.

A1. Lukukelvoton (illegible): Kirjaimet ovat niin vaikeaselkoisia, että niitä on mahdoton tunnistaa.

A2. Osittain luettavissa (partially legible): Vähintään yksi kirjain on tunnistettavissa, mutta kaikkien sanan kirjainten tunnistaminen on mahdotonta.

A3. Luettavissa (legible): Kaikki sanan kirjaimet on tunnistettavissa.

B. Värien lukumäärä (Number of Colors)

Piirteiden tarkastelussa arvioidaan kirjaimiin käytettyjen värien määrää. Huomioon otetaan värit outlineissa ja fillin päävärit sekä mahdollisten kuvioiden värit. Värisävyjen muutokset tulee huomioida omina väreinään. Laskuihin ei oteta mukaan kirjainten ja outlinejen ulkopuolisia värejä, eikä mahdollisia päiväyksiä tai signeerauksia, jos ne osuvat kirjaimien päälle.

B1. Kaksi väriä (2 colors).

B2. Vähintään kolme väriä (at least 3 colors).

B3. Vähintään viisi väriä (at least 5 colors).

C. Symmetria (Symmetry)

Piirteiden tarkastelussa arvioidaan kuvassa sijaitsevan sanan symmetrisyyttä vertaamalla vasemman reunan ääri viivoja oikean reunan ääri viivoihin. Maalaus on symmetrinen jos reunat ovat toistensa peilikuvia.

C1 Symmetrinen (symmetrical): Sanan vasen ja oikea reuna ovat toistensa peilikuvia.

C2: Epäsymmetrinen (asymmetrical): Sanan vasen ja oikea reuna eivät ole toistensa peilikuvia.

D. Ulotteisuus (Dimensionality)

Ulottesuutta arvioidessa arvioidaan kirjainten irtoamista maalauspinnasta, sekä sitä, luodaanko kolmiulotteisuuden vaikutelma kirjainten ulkopuolella vai kirjaimien sisällä. Kirjainten ulkopuolista kolmiulottesuutta tarkastellessa arvioidaan, onko graffitissa käytetty 3-D-efektejä, jotka ovat joko outlineen jatkeita tai lisäyksiä outlineen. Kirjaimien sisäisen ulottesuuden arvioinnissa arvioidaan, ovatko kirjainten pinnat litteitä, vai onko niissä useampia eri tasoja.

D1. Kaksiulotteinen (2-dimensional): Kirjainten pinnat ovat täysin litteitä. Vaikka outlineen paksuus saattaa hieman vaihdella luoden kevyttä varjostusta, selkeitä 3-D-efektejä ei löydy. Kirjaimet eivät sen vuoksi tunnu juurikaan nousevan pinnastaan.

D2. Kaksiulotteinen 3-D-efekteillä (2-dimensional with 3-D effects): Kirjainten pinnat ovat täysin litteitä. Kirjaimet kuitenkin näyttävät työntyvän ulos pinnasta johon ne on maalattu. Kolmiulottesuuden vaikutelma johtuu kirjainten pintojen ulkopuolisista 3-D-efekteistä.

D3. Reliefi-efekti (relief effect): Kirjainten pinnat ovat täysin litteitä ja kirjaimet tuntuvat työntyvä ulos pinnastaan. Syvyysvaikutelma tulee kirjainten ääri viivojen mukaisesti kulkevista varjostuksista. Kirjaimen varjostus vaikuttaa samalla viereisen kirjaimen syvyysvaikutelmaan siten että yksi kirjaimista näyttää olevan toisen etupuolella. Reliefi-efektiin liittyy soljuvuutta: Kirjaimet vaikuttavat työntyvän ulos taustastaan, mutta samalla niiden voi nähdä uppoutuvan siihen.

D4. Kolmiulotteinen (3-dimensional): Kirjainten pinnat eivät näytä litteiltä, vaan niissä näyttää olevan monia eri tasoja johtaen vaikutelmaan kulmista tai reunoista kirjainten pinnoilla. Tämä kolmiulotteinen vaikutelma luodaan kirjainten fillissä sen sijaan että olisi

seurausta outlinejen myötäisistä varjostuksista tai 3-D-efekteistä. Kirjaimien nähdään olevan luontaisesti kolmiulotteisia, eikä niihin ole lisätty 3-D-efektejä.

E. Kirjainten outlineet (Letter Outlines)

Kirjainten outlineilla viitataan viivoihin, jotka rajaavat jokaisen kirjaimen muodon. Tämä piirre käsittelee piississä olevien outlinejen tyyppiä. Tavallisesti graffiteissa esiintyy vain yhdentyypistä outlinea kerralla. Jos käytössä on useamman tyyppisiä outlineja tai niiden erottaminen on paikoitellen vaikeaa, piirteistä valitaan piissiiä parhaiten kokonaisuutena kuvaava outline-tyyppi.

E1. Vahva (*hard only*): Selkeä yhden tai useamman värin viiva rajaa osan kirjaimesta tai koko kirjaimen. Outlinen värit kontrastoivat usein fillin värin kanssa.

E2. Epäsuora (*implied*): Epäsuorat outlineet ovat osa kirjainten filliä. Niitä esiintyy ainoastaan kolmiulotteisissa kirjaimissa. Ne eivät ole selkeitä yksittäisiä viivoja, vaan ne on luotu värin, sävyn ja valoisuuden vaihteluilla fillissä. Niillä tehdään kulmia filliin. Epäsuoria outlineja voi esiintyä yhdessä vahvojen outlinejen kanssa.

E3. Keskeytetty (*interrupted*): Selkeä yhden tai useamman värin viiva rajaa osan kirjaimesta tai koko kirjaimen. Kyseessä on vahva outline, mutta se keskeytetään paikoitellen, erityisesti blinkin sijaitessa kirjaimen reunalla. Alueet joilla outline on keskeytetty, on sumennettu pehmentäen filliä ja outlinea sen keskeytymispaikassa.

E4: Ei mitään (*none*): Kirjaimissa ei ole outlineja, jotka sopisivat edellä oleviin kuvauksiin.

F. Lineaarisuus (Linearity)

Tämä piirre keskittyy tarkastelemaan kirjaimet muodostavia viivoja. Lineaarisuus käsittelee käytettyjä viivoja kollektiivisesti, ei yksilöllisesti, joten joukosta valitaan piissiiä kokonaisuutena parhaiten kuvaava piirre-tyyppi.

F1. Vain kaarevia (*curved only*): Kirjainten muodon luomiseen on käytetty vain kaarevia viivoja.

F2. Vain suoria (*straight only*): Kirjainten muodon luomiseen on käytetty vain suoria viivoja.

F3. Kaarevia ja suoria (curved and straight): Kirjainten muodon luomiseen on käytetty kaarevien ja suorien viivojen yhdistelmiä.

G. Kirjainten linjat (Letter Strokes)

Tämä piirre liittyy kirjainten linjojen paksuuteen. Linjoina käsitetään tässä yhteydessä kirjaimen muodostavat päälinjat, kuten kirjaimen runko, jalka tai hiuslinja. Tarkastelun kohteena on näiden linjojen paksuuden yhdenmukaisuus. Linjoja tarkastellaan yksitellen, ja niistä katsotaan, muuttuuko linjan paksuus vai pysyykö se samana läpi linjan. Lopulta valitaan piissä parhaiten kokonaisuutena kuvaava piirretyyppi. Linjojen tarkasteluun ei valita serifejä tai dekoratiivisia viivoja.

G1. Yhdenmukaiset (uniform): Jokaisen kirjaimen linjat ovat paksuudeltaan yhdenmukaisia.

G2. Vaihtelevat (varied): Yhden tai useamman linjat paksuus vaihtelee jokaisessa kirjaimessa.

H. Negatiivinen tila

Negatiivisella tilalla viitataan kirjainten sisällä olevaan avoimeen tilaan. Suurimmassa osassa graffitityylejä on standardi negatiivinen tila.

H1. Liioiteltu (exaggerated): Negatiivisen tilan määrä suhteessa positiivisen tilan määrään näyttää liioitellulta, jolloin kirjainten sisältä näkyy paljon taustaa ja mahdollisia 3-D-efektejä.

H2. Standardi (standard): Negatiivisen tilan määrä suhteessa positiivisen tilan määrään ei näytä poikkeavalta.

H3. Rajoitettu (limited): Kirjaimissa on hyvin vähän tai ei lainkaan negatiivista tilaa.

I. Kirjainten limittyminen

Tämän piirteen kohdalla tarkastellaan, miten kirjaimet limittyvät toisiinsa kuvassa. Piississä on tavallisesti vain yhdentyypistä kirjainten limittymistä, mutta jos niitä on useampia, valitaan maalausta parhaiten kokonaisuutena kuvaava limittymisen tyyppi.

I1. Ei mitään (none): Kirjaimet eivät limity päällekkäin, vaikka ne saattavat olla niin lähekkäin että ne koskevat toisiaan.

I2. Minimaalinen (minimal): Maksimissaan noin kahdeksasosa kirjaimesta limittyy päällekkäin viereisen kirjaimen kanssa.

I3. Standardi (standard): Maksimissaan noin neljäsosa kirjaimesta limittyy päällekkäin viereisen kirjaimen kanssa.

I4. Lomittuva (interlocking): Limittymisen sijaan kirjaimet näyttävät sopivan yhteen palapelin palojen tavoin.

I5. Kietoutuva (intertwined): Kirjaimet ovat kietoutuneet ja kerrostuneet niin paljon, että on vaikea erottaa kirjaimen alkua ja loppua toisista kirjaimista. Kietoutumisen johdosta yksittäisien kirjainten tunnistaminen vaatii ensin koko sanan selvittämistä.

J. Nuolien käyttö (Use of Arrows)

Nuolet ovat yksi graffitin ominaispiirteistä. Niitä käytetään koristeaiheina kirjaimien päätteissä sekä sanan alussa ja lopussa. Mutta niillä voi olla myös rakenteellinen rooli, jolloin ne kirjaimellisesti yhdistävät kirjaimia toisiinsa tai johdattelevat katsetta kirjaimesta seuraavaan. Nuolien käytön tarkastelussa arvioidaan piissä mahdollisesti esiintyvien nuolien roolia. Jos maalauksessa ei ole nuolia, tulee valita piirretyyppi J2. Epäolennainen.

J1. Oleellinen (integral): Nuolia esiintyy läpi maalauksen. Ne naamioivat ja/tai tuovat monimutkaisuutta kirjainten muotoihin, ja/tai ne yhdistävät kirjaimia toisiinsa.

J2. Epäolennainen (not integral): Nuolia ei esiinny läpi maalauksen. Maalauksessa esiintyvät nuolet eivät naamio ja/tai tuo monimutkaisuutta kirjainten muotoihin, eivätkä ne yhdistä kirjaimia toisiinsa.

K. Kirjainten muodon johdonmukaisuus (Letter Shape Consistency)

Tämä piirre tarkastelee sitä, ovatko piissä kirjaimet johdonmukaisen muotoisia. Aluksi etsitään maalauksesta toistuvia kirjaimia, jolloin niitä löytäessä voi vertailla niiden muotoja toisiinsa. Jos ne kirjaimet ovat identtisiä, työn kirjaimien nähdään olevan muodoiltaan johdonmukaisia. Jos toistuvia kirjaimia ei löydy, koetetaan etsiä samankaltaisia linjoja sisältäviä kirjaimia, kuten V ja W tai P ja B. Tunnistamattomiksi abstrahoitujen kirjaimien kohdalla voidaan vertailla ääri viivoja kaavamaisuuksien löytämiseksi.

K1. Johdonmukainen (consistent): Kirjainten muodoissa on jatkuvuutta. Toistuvat kirjaimet ovat muodoltaan identtisiä.

K2. Epäjohdonmukainen (inconsistent): Kirjaimet, mukaan lukien toistuvat kirjaimet, vaikuttavat muodoiltaan satunnaisilta, tai niissä on hyvin vähän tai ei ollenkaan jatkuvuutta.

L. Fillin efektit (Fill Effects)

Tämän piirteen kohdalla tarkastellaan filliin liittyviä tekniikoita. Ne ovat monissa tyyliissä vapaavalintaisia, mutta muutamassa tyyliissä ne ovat olennainen osa tyyliä. Kakki analysoitavasta työstä löytyvät efektityypit lisätään sarjaan.

L1. Suunnatut valaistukset (directional highlights): Voimakasta suunnattua valoa käytetään valaisemaan osaa kirjaimista. Valon lähde ei ole näkyvässä vaan se tulee piessin ulkopuolelta. Kirjaimet, joissa suunnattua valaistusta esiintyy vaikuttaa valaistulta samaan tapaan kuin veistos tai maalaus museossa.

L2. Feidit (fades): Väri tai sävy liukuu toiseen väriin tai sävyyn fillissä sen sijaan että kohtaan, jossa värit vaihtuvat syntyisi selkeä raja.

L3. Kuviot (fill shapes): Filliin on maalattu geometrisia kuvioita tai symboleita.

L4. Scrub (scrub fills): Scrub on nopeasti maalattu raidallinen filli. Raidallisuus johtuu siitä, että maali ei peitä koko aluetta nopean maalaamisen seurauksena.

L5. Blinkit ja kiilteet (shines): Valon purkautumia kirjaimen päällä. Blinkit ovat tähtimäisiä, kiilteet ääriiviivan viertä kulkevia viivoja.

L6. Ei mitään (none): Mitään edellä mainituista fillin efekteistä ei esiinny työssä.

M. Fillin johdonmukaisuus (Fill Consistency)

Tämä piirre tarkastelee fillin kuvioinnin ja/tai värien johdonmukaisuutta piessin kirjaimesta toiseen.

M1. Johdonmukainen (consistent): Fillin värit tai kuviointi on identtinen kirjaimesta toiseen, tai kirjainten fillit edustavat johdonmukaista väriskaalaa. Esimerkiksi sanalla jonka kirjainten fillin väri vaihtelee vihreästä siniseen kirjaimesta toiseen, on johdonmukainen filli.

M2. Epäjohdonmukainen (inconsistent): Sanasta ei löydy huomattavaa yhtenäistä fillin kuviointia tai väritystä. Fillin kuviointi vaikuttaa kirjaimesta toiseen täysin satunnaiselta. Graffitin tyylisuunnat

Graffitimaalauksen tyylisuunnat

Abstract. Tyylin määrittelevät piirteet: A1C2F3I5J2K2.

Gottliebin asiantuntijoiden mukaan abstract-tyyliin kuuluvat työt ovat orgaanisia, ja muodoltaan piissit ovat harvoin nelikulmaisia. Tyyliä kutsutaan myös transcendiksi siihen liittyvän graffiticrew:n nimen mukaan.

TFP. Tyylin määrittelevät piirteet: A2B3H2I3L3M2.

TFP-tyylin nimi viittaa 1970-luvulla perustettuun newyorkilaiseen crew:iin, jolta tyyli on lähtöisin. Se on Gottliebin asiantuntijoiden mukaan hyvin värikästä ja silmiinpistävää, ja koetaan usein tyylilliseksi kiintopisteeksi graffitin historiassa.

Silvers. Tyylin määrittelevät piirteet: A3B1C2D1E1G1I2J2K1M1.

Tyylisuunta, jota määrittelee ensisijaisesti hopeisen kromimaalin käyttö fillinä. Gottlieb näkee nopeuden toisena tyyliä määrittelevänä tekijänä: Hänen mukaansa silverit tehdään usein nopeasti, jonka seurauksena voi olla epätasainen filli ja aikaa vievien yksityiskohtien puute. Tyylisuuntaa määrittää tästä huolimatta ensisijaisesti fillinä käytetty maali, mikä on nähtävissä esimerkiksi graffitilehti *Sisun* silvers-kuvastosta, joten tyylisuunnan voi hahmottaa myös Gottliebin määritelmää laajemmaksi.²⁷⁵ Basso-median foorumeilla käyttäjänimetön suomalainen graffitimaalari perustelee tyylin suosiota esteettisten perusteiden lisäksi käytännön lähtökohdista maalin ominaisuuksilla:

”Kromimaali on useissa merkeissä hyvin peittävä, nopeasti kuivuvaa ja helposti laajalle tasaisesti levittyvää. Sen pakkaskesto on vertaansa vailla, väri näkyy hyvin ja näyttää varsin mukavalta oikeiden sävyjen kanssa käytettynä.

²⁷⁵ ks. Sisu n:o 1 tai Sisu n:o 2.

Suurimmassa osassa merkkejä kromit ovat kartaston tasalaatuisimpia ja toimintavarmimpia”²⁷⁶

CTK. Tyylin määrittelevät piirteet: A3C2D2E1F3G2H2M1.

CTK on eurooppalaisen Crime Time Kings -crewn mukaan nimetty tyyli, jolla Gottliebin asiantuntijan mukaan oli valtava vaikutus 1980-luvun puolivälin eurooppalaiseen graffitiskeneeseen.

Pichador. Tyylin määrittelevät piirteet: A3G1H1I1J2K1L6M1.

Pichador-tyyli on lähtöisin brasilialaisesta pichaço-nimellä tunnetusta tagityylistä, johon kuuluu keskeisesti maalitelan käyttäminen, mikä johtaa tasaisen paksuihin kirjaimiin. Sama piirre kuuluu keskeisesti myös pichador-tyyliin.

Semi-wildstyle. Tyylin määrittelevät piirteet: B2D2E1F3H2I3J1K1M1.

Semi-wildstyle on Gottliebin haastattelujen perusteella vähemmän ankaraa kuin wildstyle. Tätä Gottlieb tarkoittaa selittämällä tyyliin mukaisesti toteutetun graffitin olevan lukukelpoinen kirjainten limittymisen ollessa tavanomaisen päällekkäistä toisiinsa kietoutumisen sijaan. Hän korostaa semi-wildstylen asemaa omana tyylinään sen sijaan, että katsoisi sen olevan vain kevyempää wildstyleä.

Los angeles cholo-based. Tyylin määrittelevät piirteet: B3D2E1F3G2H1I2J1K1L2M1.

Cholo-based viittaa Los Angelesin meksikolaislähtöisiin jengeihin, joiden 1930-luvulla kehittämä kirjasintyyli toimii pohjana tälle tyyliuunnalle.

Swedish train. Tyylin määrittelevät piirteet: C2D2H3I2J2K2.

Swedish train-tyyliin kuuluvat työt toteutetaan nopeasti, jolloin niissä jää vähän aikaa epäolennaisuuksiin. Kuplaimaista tyyliä luonnehtivat liioitellut mittasuhteet.

²⁷⁶ Viesti nro 110 2003, Vinkkejä maalaajille, 6. Basso-median keskustelufoorumi.

Neo classic american freight. Tyylin määrittelevät piirteet: D2E1H2I3J2L5M1.

Tyyli syntyi Gottliebin asiantuntijan mukaan vastareaktionä 2000-luvun vaihteen abstrakteille tavaravaunuissa esiintyneille piisseille. Tyyli ottaa vaikutteita 1980-luvun newyorkilaisesta metrograffitista käyttäen silloin suosittuja muotoja ja kytköksiä.

East coast piecing style. Tyylin määrittelevät piirteet: D2F3G2H3K1L2M1.

Nimensä mukaisesti tyyli on Gottliebin mukaan kehitetty Yhdysvaltojen itärannikon kaupungeissa. Se on monimutkainen ja työläs tyyli, joka syntyi hylätyissä junatunneleissa ja varastoissa, joissa graffitimaalareilla oli paljon aikaa keskittyä yhteen maalaukseen.

No-neg. Tyylin määrittelevät piirteet: D3E3F3H3J2K2M1.

Bostonissa syntyneen tyylin luonnetta määrittelee keskeisesti kirjaimien silmukoiden minimaalisen vähäinen negatiivinen tila, tai niiden umpinaisuus.

Dimensional. Tyylin määrittelevät piirteet: D4E2J2L1L2M1.

Saksalaisten graffitimaalareiden kehittämä tyyli, joka oli kansainvälisesti suosituimmillaan 1990-luvulla. Tyyliin kuuluvien töiden kirjaimet näyttävät kokonaisuudessaan kolmiulotteisina. Kyse ei siis ole syvyysvaikutelmaa tehokeinona luovasta 3-D-efektistä, joka sijaitsee kaksiulotteisten kirjainpintojen ulkopuolella.

Dortmund. Tyylin määrittelevät piirteet: E1G1M1.

Dortmund-lähtöinen tyylin kirjaimet ovat käytännönläheisiä ja riisuttuja. Tyyliuunnan työt koostuvat graafisista lihavista muodoista.

Wildstyle. Tyylin määrittelevät piirteet: E1I5J1M1.

Wildstyle on vaikealukuinen graffitityyli, jonka tunnistaa monimutkaisesti toisiinsa kytkeytyvistä ja limittyvistä kirjaimista, sekä nuoli-aiheiden käytöstä. Chalfantin & Cooperin mukaan jotkut graffitimaalarit eivät pidä tyylistä sen vaikealukuisuuden vuoksi, kun taas osa kokee sen tekevän tyylistä eräänlaisen salakielen tai koodin ja näin luovan

ulkopuolisilta suljetun salaseuran.²⁷⁷ Tyylin loi 1974 Tracy 168, ja se onkin nimetty hänen crew:nsa mukaan. Gottlieb katsoo tyylin muotoutuneen synonyymiksi newyorkilaiselle metrograffitille. Gottliebin haastattelemat graffitiasiantuntijat kuvailevat tyyliä vaaralliseksi, ennalta-arvaamattomaksi ja jännittäväksi. Vaarallisuutta tyyliin tuovat sen muista tyyleistä erottavat nuolet, joista Gottliebin asiantuntijat löytävätkin viitteitä ohjuksiin ja teräaseisiin.

²⁷⁷ Chalfant & Cooper 1984, 27, 70; Chad & Schmoo s.v. *wildstyle*.

Liite 3. Haastattelukysymykset

1. Kuinka aktiivisesti seuraat paikallista graffitiskeneä?
2. Entä kuinka tietoinen olet graffitin graffiteihin liittyvästä toiminnasta valtakunnallisesti ja maailmanlaajuisesti?
3. Kuinka suuri Kuopion graffitiskene on verrattuna muihin suomalaisiin kaupunkeihin?
4. Miten aktiivista toiminta on Kuopiossa?
5. Millaisia toimijoita paikallisella tasolla liikkuu tällä hetkellä?
6. Millaista graffitia Kuopion alueella on?
7. Mikä on keskimäärin graffitin tyyllinen taso verrattuna muuhun Suomeen?
8. Näkyykö paikallisuus jollain tavalla kuopiolaisessa graffitissa?
9. Onko graffiti mielestäsi taidetta vai onko se jotain muuta?
10. Onko Kuopiossa jotain erityisesti arvokkaita graffiteja? Miksi ne ovat arvokkaita?
11. Onko tulitikkutehtaan ympäristö sinulle tuttu?
12. Milloin toiminta on alkanut tulitikkutehtaalla?
13. Kuinka aktiivista toiminta on tulitikkutehtaalla, tuleeko sinne usein uusia maalauksia?
14. Kuinka aktiivista toiminta on uimahallin muurilla?
15. Mikä merkitys luvallisella maalauspaikalla on Kuopion graffitikulttuurille?
16. Onko maalauspaikan laillisuudella merkitystä? Vaikuttaako se graffitin luonteeseen?
17. Onko paikkoja, joihin maalaamista ei hyväksy?
18. Millaisena koet graffitiin liittyvän paikallispolitiikan?